

HØGSKULEN I VOLDA

Masteroppgave i Kulturmøte

Kultur og identitet i Iparralde

-En studie av kulturell overføring i et utvalg av fransk-baskiske familier-

Studiepoeng: 60

Forfatter: Camilla Moritz-Olsen

Måned / år: November 2014

HØGSKULEN I VOLDA | BOKS 500 | 6101 VOLDA
WWW.HIVOLDA.NO | T:70 07 50 00 | F: 70 07 50 51

ABSTRACT

This master theses is a study on the transmission and developing of Basque culture and language within Basque families in the French Basque Country. France has since the revolution in 1789 been perceived as a centralist and uniform state, with French as its official language. However France is a state with several regions which have their own local languages, traditions and history. This project is a study on how a selection of informants who identify themselves with Basque culture sustain and develop their cultural specificity along with the influences from the French majority society.

The basque language, Euskara, is a minor language on the world scale and is therefore on the UNESCO's list over threatened languages. Only about 51000 inhabitants in the French part of the Basque country, called *Iparralde* in Euskara, practice it today. Since this language has no official status in France, the use of Euskara in public is limited within mass media, literature, trade, and in public administration. Euskara is therefore a language which is mostly used at home, within the families or at school, either in the Basque private schools, called *Ikastola*, or in some degree at the public bilingual schools.

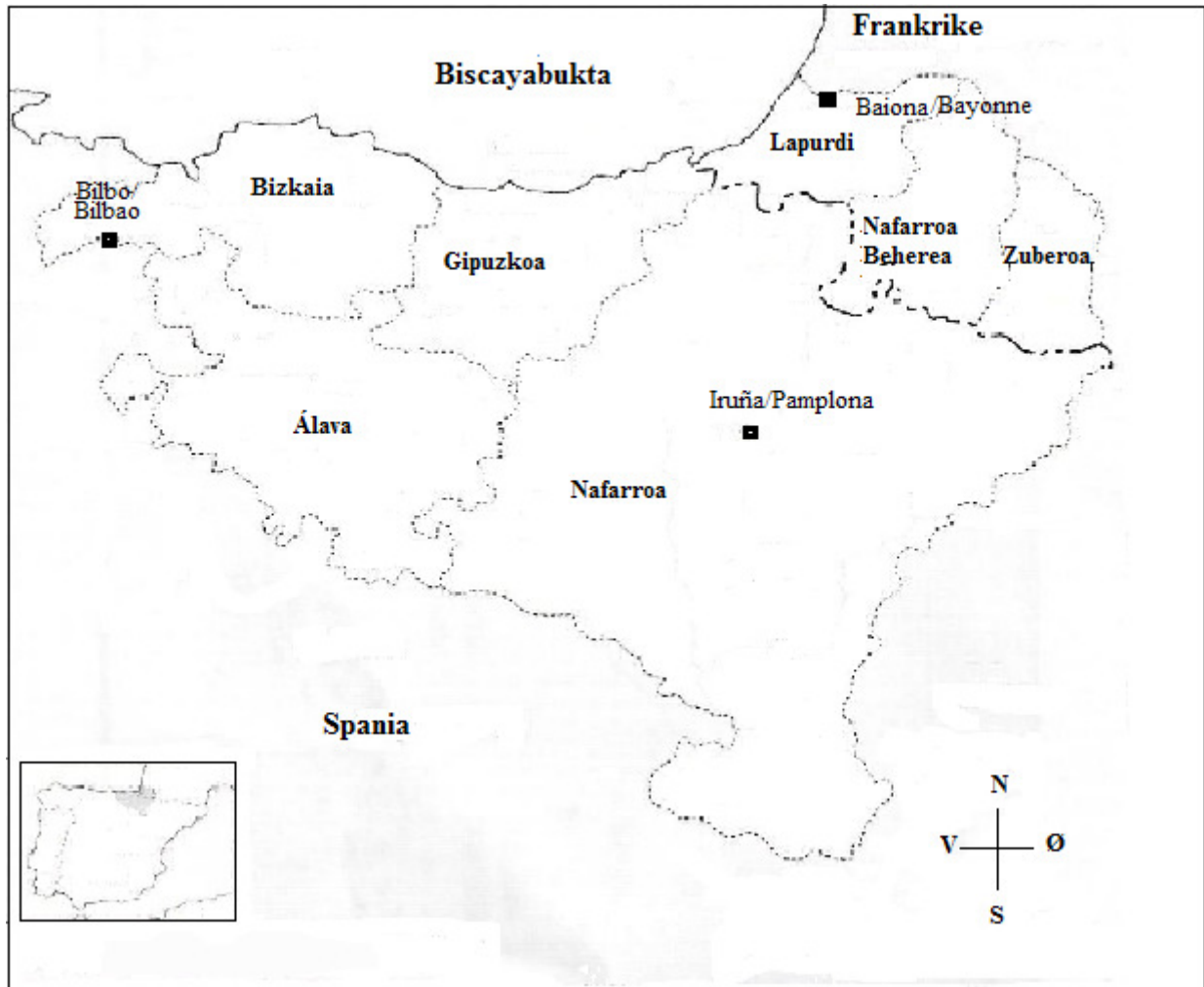
As this study will show, Euskara, is for my informants a key element in the Basque culture. The informants have described this language as a matter of great importance for their definition of Basque identity as well as their connection to the region through their family history and traditions. Even if Euskara is an essential part of the Basque culture, some of the informants also emphasise the significant influences of traditional Basque activities within dance, music and celebrations. For some informants, these activities are part of their cultural and educational upbringing in which they have been participating during their own childhood. As a consequence they would like their own children to be able to partake in the same experience. In this way; keeping their culture alive, there is also a possibility for them to feel connected to a Basque collective identity.

It is an impossible task for a family alone to be a cultural transmitter. Since Euskara is not largely used, the parents who want their children to be aware of Basque history and culture, depend on a variety of organisations related to both education and leisure to be able to give their children a possibility to speak and learn Euskara outside the home. When it comes to education, the *Ikastola* schools have a significant role since they are the only schools that provide all the teaching, tuition and lessons in Basque.

French has always been considered to be an intellectual language and had after the revolution a highly important role of creating the French nation state. Local dialects or regional languages have for a long time been labelled by French authorities as low status languages. The users of these languages have therefore suffered a social stigma in many ways, and even been considered as unintelligent peasants. Several informants in this study have spoken about the consequences of this language policy, that in many cases led people to abandon Euskara completely. Even though there is a more general positive outlook on Euskara today some of the informants tell they have experienced negative reactions when they have spoken it and claim that there is still a reluctance in France toward the use of Euskara. The latter is clearly demonstrated by the unwillingness of France to sign the European Charter for Regional or Minority Languages.

BASKERLAND

FORORD

Jeg legger nå bak meg to år som masterstudent ved Høgskulen i Volda. Dett har vært en innholdsrik tid, hvor jeg har vært så heldig å få studere varierte og spennende emner og i tillegg gjennomføre denne masteroppgaven. Temaet for oppgaven er fransk-baskisk kultur og språk, ett emne jeg visste lite om fra før, men som jeg lenge har hatt ønske om å få større kjennskap til.

Å arbeide med masteroppgaven har vært en lang prosess som har vært krevende og samtidig svært lærerik. Jeg føler dessuten at jeg på mange måter har vært gjennom en følelsesmessig reise som har resultert i den oppgaven jeg nå leverer. Noen dager har vært frustrerende og vanskelige, mens andre dager har vært fylt med optimisme og framgang. Jeg har vært så heldig å ha jobbet med deler av oppgaven i den franske delen av Baskerland. I løpet av oppholdet mitt der møtte jeg mange mennesker med sterke meninger om både kultur, identitet og språk. Noe av det mest lærerike og givende med hele dette arbeidet var nettopp møtet med disse menneskene og det innblikk de ga meg i deres meninger og tanker rundt baskisk kultur. En stor takk går derfor til mine informanter og alle jeg har møtt i løpet av mitt opphold i Frankrike som har gitt meg både en del av sin tid og verdifull informasjon. Spesiell takk til Maritxu Riviere for all hjelp, gjestfrihet og litteraturtips.

Stor takk går også til min veileder Aase Norunn Digernes for alle fyldige tilbakemeldinger og gode råd. Samtalene vi har hatt har vært til stor hjelp og jeg er takknemlig for all kunnskap du har delt med meg.

Som trebarnsmamma har jeg ofte følt at jeg ikke har fått nok tid til å jobbe med oppgaven. Å ha små barn krever sitt, derfor må jeg sende en stor takk til min mamma Anne-Lise Sjøgren og min mormor Jorunn Moritz-Olsen som har gitt meg uvurderlig hjelp med både korrekturlesing og pass av mine små. Tusen takk for alltid å stille opp for meg.

Takk går også til Bent Hovdedalen for å ha tatt seg tid til å lese oppgaven og gitt meg gode innspill.

Til slutt må jeg takke min kjære Rafael som alltid har troen på meg og som har støttet meg gjennom hele prosessen. Tusen takk for de uforglemmelige månedene i Bayonne.

Camilla Moritz-Olsen

Ålesund 26.11.2014

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	10
1.1 Tema.....	10
1.2 Problemstillinger.....	12
1.3 Formål med studiet.....	13
1.4 Teoretiske rammer.....	14
1.5 Utforming av oppgaven.....	15
2. Forskningsområdet.....	16
2.1 Baskerland.....	16
2.1.1 Historikk og språk	16
2.1.2 Samfunn	18
2.1.3 Nasjonalisme	18
2.2 Fransk Baskerland.....	19
2.2.1 Den franske stats forhold til baskisk kultur og språk	20
3. Teori og forskning på feltet.....	23
3.1 Kulturbegrepet.....	23
3.2 Kultur og regional tilhørighet.....	24
3.3 Identitet og kultur.....	26
3.3.1 Identitetsbegrep.....	26
3.3.2 Tidligere forskning relatert til baskisk kultur og identitet	27
3.3.3 Språk som markør for kulturell identitet	28
3.3.4 Bruken av euskara i Iparralde.....	30
3.4 Kulturell formidling.....	33
3.4.1 Overføring av kulturelle verdier innad i familien.....	34
3.4.2 Overføring av språk innad i familien.....	36
4. Metode.....	39
4.1 Kvantitativ og kvalitativ metode.....	39
4.2 Feltarbeidet.....	41
4.3 Kildeutvalg.....	44
4.4 Kvalitativt forskningsintervju.....	47
4.5 Gjennomførelse og etiske vurderinger.....	48
4.6 Validitet og reliabilitet.....	49
5. Baskisk kulturarv som formidles til kommende generasjoner.....	52
5.1 Informantenes betraktninger rundt baskisk og fransk kultur	52
5.1.1 Hvem kan kalle seg basker?.....	59
5.2 Euskaras betydning for informantene.....	60
5.3 Tradisjoner og verdier knyttet til baskisk kultur.....	63

5.3.1. Baskisk sang, dans og musikk.....	65
5.3.2 Baskiske fester.....	70
5.4 Oppsummering.....	75
6. Betydning og utbredelse av euskara i dagens Iparralde.....	77
6.1 Informantenes språklige bakgrunn.....	77
6.2 Bruken av euskara i offentligheten.....	79
6.2.1 Euskara innenfor media og litteratur	80
6.2.2 Bruken av euskara i dagliglivet.....	86
6.3 Euskara i familiesfæren.....	88
6.3.1 Bruken og formidlingsprosessen av euskara i hjemmet.....	88
6.3.2 Partnerens og andre familiemedlemmers rolle i formidlingsprosessen.....	94
6.4 Reaksjoner på og holdninger til bruken av euskara i Lapurdi.....	96
6.5 Oppsummering.....	102
7. Sosiokulturelle tilbud som kan bistå foreldre i formidlingen av baskisk kultur.....	105
7.1 Betydningen av ikastola-skolene.....	105
7.2 Fritidsaktiviteter og kulturliv på baskisk i Lapurdi.....	112
7.3 Forholdet til Hegoalde.....	117
7.4 Oppsummering.....	122
8. Avslutning.....	124
8.1 Baskisk identitet og kulturarv.....	124
8.2 Euskara.....	125
8.3 Sosiokulturelle tilbud.....	126
8.4 Konklusjon.....	127
9. Litteraturliste.....	130
Vedlegg 1, Oppgavens informanter.....	136
Vedlegg 2, Guide d'entretien aux parents.....	138
Vedlegg 3, Oversettelse av intervjuguide med foreldregruppen.....	140
Vedlegg 4, Guide d'entretien, adolescents 16-18 ans.....	141
Vedlegg 5, Oversettelse av intervjuguide med ungdommene mellom 16-18 år.....	142
Vedlegg 6, Avtale med lycée Bernat Extepare for intervju (baskisk versjon).....	143
Vedlegg 7, Avtale med lycée Bernat Extepare for intervju (fransk versjon).....	144
Vedlegg 8, Oversettelse til norsk av avtale med lycée Bernat Extepare.....	145

1. Innledning

Denne oppgaven utgjør en del av masterprogrammet «Kultur møte» ved Høgskulen i Volda. I dette innledende kapitlet defineres oppgavens tema og problemstillinger. Videre følger en diskusjon av oppgavens formål og de teoretiske rammene som har blitt benyttet i denne studien. Avslutningsvis følger en beskrivelse av oppgavens utforming og videre innhold.

1.1 Tema

Hovedtemaet for dette arbeidet er kulturformidling i fransk-baskiske familier. Kultur er et omfattende begrep, og kan i videste forstand omfatte alt vi lærer.¹ Begrepet dekker altså både levestett, normer, tradisjoner, kunst og i et enda større perspektiv alt vi mennesker omgir oss med. Levestettene i den vestlige verden har en tendens til å bli oppfattet som stadig mer homogene ettersom både teknologi, massemedier og populærkultur får en større inntreden i menneskers dagligliv. Likevel finnes det et mangfold av kulturelle minoriteter og språk i verden. Også i Europa har man det man kan kalle regionale kulturer; de som har historisk tilknytning til staten de er en del av. Selv om den vestlige verden har blitt preget av et homogent levestett, betyr ikke dette at det ikke er rom for ulike kulturer som skiller seg fra en statlig majoritetskultur. Kultur er ikke et statisk fenomen, men noe som hele tiden er dynamisk, i kontinuerlig endring og som har stor betydning for enkeltmennesket. Ingen samfunn er kulturelt homogent, og man er derfor til stadighet omgitt av ulike kulturelle impulser.

Frankrike, som er sentral i denne oppgaven, har et mangfold av regionale kulturer.² Blant annet er Korsika, Bretagne og Alsace områder som har sine egne språk og derav mener mange at de også innehar en kulturell identitet ved siden av den franske. Den franske stat har etter revolusjonen i 1789 arbeidet for å skape en uniform republikk med administrativ sentralisering og kulturell standardisering. For å skape et republikansk fellesskap ble det arbeidet for å innføre et felles språk, noe som gikk på bekostning av bruken av de regionale språkene som av myndighetene ble ansett som mindreverdige. Frankrikes regionale mangfold ble dermed sett på som en utfordring for det republikanske nasjonsbyggingsprosjektet. Selv om nasjonen skulle i teorien etableres på grunnlag av et frivillig fellesskap, måtte den i praksis etableres med makt.³ Sentraliseringen stod for en

¹ Klausen, 1992 s 11

² Jeg vil påpeke at man kan finne organisasjoner knyttet til en region som ser på seg selv som lokale eller nasjonale fellesskap, dermed blir begrepet regional kultur et subjektivt begrep knyttet til politiske oppfatninger. Dette tar jeg ikke stilling til i denne oppgaven, da den ikke fokuserer på politiske spørsmål, men er en kulturstudie av hvordan baskisk kultur overføres mellom generasjoner.

³ Østerud, 1994 s 32

garanti for de republikanske verdiene og prinsippet om den udelelige republikken, og ifølge jakobinerne var regionene et hinder for dette, da de ble sett på som underutviklet både innenfor flere felt, som for eksempel politikk, språk og kultur.⁴

På 1960-tallet fikk regionalismen i Frankrike et oppsving gjennom en kulturell mobilisering. I 1967-68 ble nye politiske mobiliseringer dannet, noe som skjedde på bakgrunn av Algerie-krigen, maiopprøret i 68 og omgruppering av de franske venstrepartiene. Økonomisk og kulturell frigjøring ble sentrale elementer i denne bevegelsen. Tilsvarende ideologiske grunntrekk gikk også igjen blant lederskapet i mange regionale minoritetsbevegelser i Vest-Europa.⁵ Regionalismen på 60-tallet fokuserte på regionenes egenart og status, og bevegelsen var for desentralisering, både økonomisk og administrativt. Denne regionalismen fokuserte på lokalspråkene og de lokale kulturtradisjonene. Selv om den republikanske nasjonsoppfatningen først og fremst hadde vært båret av venstresiden, definerte også den nye regionalrevolten seg som en venstrestrømning. Forskjellen var at regionalistene var motstandere av den klassiske republikanske forutsetningen om en enhetlig nasjonal kultur som skulle være dominert av en sentraliserende elite.⁶

Flere av de framtrepende regionale nasjonalistbevegelser opplevde likevel tilbakegang på 70-tallet. I Frankrike ble regionale krav tatt opp av eksisterende politiske partier. Det ble økt økonomisk desentralisering, men i forhold til de opprinnelige kravene fra regionalistene var målene langt fra nådd. Regionene var aldri en prioritet for rikspolitikken, likevel kunne ikke regionalistene bryte alle bånd med regjeringen da dette ville føre til isolasjon og redusert innflytelse.⁷

Denne oppgaven vil fokusere på én av Frankrikes mange kulturelle regioner, nemlig den franske delen av Baskerland. Oppgaven fokuserer på fransk Baskerland sett i sammenheng med hvilke utfordringer baskisk kultur, som også andre regionale kulturer i Frankrike har, og har hatt i forhold til å tilpasse seg den franske stats politiske føringer mot regionale kulturer. Oppgaven vil være en studie av hvordan et utvalg av informanter som identifiserer seg med baskisk kultur opprettholder og utvikler sin kulturelle egenart i forhold til påvirkninger fra det franske majoritetssamfunnet.

Arbeidet med å bevare og utvikle kultur kan gjøres på ulike måter. Kulturell formidling via institusjoner som skoler, museer, ad hoc-organisasjoner fra både statlige og private aktører er

⁴ Østerud 1994 s 35

⁵ Østerud 1994 s 51

⁶ Østerud 1994 s 35

⁷ Østerud 1994 s 51-52

viktige i arbeidet med å fremme kultur. Likevel velger jeg i denne oppgaven å fokusere på hvordan den kulturelle formidlingen gjennomføres på det private plan.

1.2 Problemstillinger

Den overordnede problemstilling for denne oppgaven er følgende:

Hvordan overføres og utvikles baskisk kultur og språk mellom generasjonene i et utvalg av fransk-baskiske familier i fransk Baskerland?

I denne problemstillingen nevner jeg begrepet kultur. For å begrense oppgavens omfang vil jeg sette noen rammer for hva kulturbegrepet i denne oppgaven vil romme, nemlig baskisk språk, tradisjoner og verdier. For å kunne svare utdypende nok på problemstillingen, har jeg valgt å utvikle tre delproblemstillinger:

Hvordan definerer informantene baskisk kultur og identitet? Hvilke kulturelle elementer mener de er viktigst å overføre til sine barn?

Med denne problemstillingen ønsker jeg å ta rede på hva informantene mine definerer som baskisk kultur og hva de legger i begrepet baskisk identitet. Ser de på seg selv som fransk, basker eller en blanding av disse? Hva betyr det for informantene å definere seg som basker, og kan alle som bor i Baskerland kalle seg for basker? Jeg ønsker også å få kjennskap til hva informantene mener er kjernen i baskisk kultur, og hva de mener er viktigst innenfor dette området å lære sine barn.

Hvilken formell og uformell status har euskara i Iparralde, og hva betyr det for informantenes språkbruk i private og offentlige sammenhenger?

Språk er en viktig identitetsfaktor som er med på å binde mennesker av et bestemt fellesskap sammen. Språk utgjør også en sentral del av kulturbegrepet. Kommunikasjon gjennom både litteratur og musikk er viktig for å danne en fellesskapsfølelse, spesielt for baskisk kultur som ikke tilhører en uavhengig stat. Med denne delproblemstillingen ønsker jeg å utforske bruken av det baskiske språket og hvilken status dette språket har både blant informantene selv og hvordan de oppfatter franskmenns generelle tanker rundt bruken av baskisk. Hvilke følelser har de rundt sitt eget språk og hvilken betydning har språket for baskisk kultur? I tillegg vil jeg ta for meg hvordan det brukes i offentlige og private sammenhenger.

Hvilke sosiokulturelle tilbud kan bistå foreldrene når det gjelder utviklingen av baskisk språk og kultur og hvilken betydning har de for informantene?

Med den siste delproblemstillingen ønsker jeg å rette fokus på undervisning på baskisk og det tilbud som finnes på fritiden som kan hjelpe familiene i arbeidet med den kulturelle videreføringen. Jeg ønsker å finne ut hvilke organisasjoner og foreninger som er betydningsfulle både for foreldregruppen og de unge og hvilken betydning ulike kulturelle arrangement har for bevaringen av baskisk kultur.

1.3 Formål med studiet

Baskisk kultur og politikk har vært tema for ulike forskningsprosjekt. Når det gjelder internasjonal forskning er det gjerne den spanske delen av Baskerland, samt studier rundt baskisk nasjonalisme som har stått sentralt. Det har også blitt utført ulike studier angående kulturell identitet og bruken av euskara i både den spanske og franske delen av Baskerland. Denne oppgaven ønsker å fylle et tomrom i forskningen når det gjelder å studere hvordan baskisk kultur overføres og formidles innad i familiesfæren. Videre er formålet med denne oppgaven å finne ut om det fortsatt er mulig å se en framtid for de regionale kulturene i Frankrike. Hvordan kan baskisk kultur fortsatt holdes i hevd, og utvikles ved hjelp av familieinstitusjonen som kulturell formidler og hvor mye innflytelse har det franske samfunnet på denne utviklingen? Det er lett å tro at det er vanskeligere å ta vare på baskisk kultur i Frankrike enn i sør, da det baskiske området i Spania er delt i to autonome regioner; Euskadi, som omfatter tre av de fire gamle baskiske provinsene, og Nafarroa. De to regionene har ulik grad av autonomi, og fører ulik språkpolitikk, men i kontrast til den franske delen av Baskerland, har man i Euskadi en egen baskisk regjering og det baskiske språket har en offisiell status.

I Spania har man helt fra industrialiseringen på 1800-tallet hatt, i en eller annen form, en framvekst av nasjonalistiske bevegelser som har hatt ønske om å oppnå selvstyre innenfor den spanske staten. I Spania har det også blitt dannet separatistbevegelser som for eksempel ETA, (*Euskadi Ta Askatasuna, Baskerland og dets frihet*) som har vært ansvarlige for alvorlige terroraksjoner. Fransk Baskerland har tradisjonelt sett vært et landbrukssamfunn der nasjonalismen har utviklet seg mye senere enn i Spania. Det var ikke før på begynnelsen av 1950-tallet at fransk-baskiske studenter organiserte seg og stiftet kulturorganisasjonen Enbata, som senere på 1960-tallet tok opp

nasjonalistiske spørsmål.⁸ Baskiske nasjonalistiske partier som har stilt til valg har i Frankrike fått svært lav oppslutning. I valgåret 2002 fikk baskiske nasjonalister i Frankrike en oppslutning på 7%.⁹ De baskiske nasjonalistpartiene i Frankrike er i dag delt inn i 2 hovedgrupper, de kristne demokratiske, representert av det Nasjonale Baskiske Partiet (*PNB*) og de venstreorienterte som er gruppert under organisasjonen *Euskal Herria Bai* (*Ja til Baskerland*). I kommunevalget i 2014 fikk nasjonalistene på venstresiden i Bayonne en oppslutning på rundt 10%.¹⁰

Frankrike er en svært sentralisert stat med administrasjon i Paris. Fransk Baskerland er heller ikke et selvstyrt område, men utgjør en del av departementet Pyrenées-Atlantiques. Frankrikes politiske linje ovenfor regionale språk har vært tydelig på at disse ikke skal vektlegges. Etter revolusjonen i 1789 har det blitt holdt en klar linje at det kun er fransk som er offisielt språk. Sett i den sammenhengen blir dette også et politisk spørsmål. I hvilken grad skal være rom for kulturelt mangfold? Det er også ønskelig at denne oppgaven vil gjøre lesere oppmerksomme på at det er en viktig arv som ligger i å videreføre og å ta vare på regionale språk og tradisjoner for å fortsatt kunne ha et samfunn med kulturelt mangfold. Jeg ønsker også med denne oppgaven å gi et innblikk i hvordan mennesker som snakker et språk som ikke er offisielt anerkjent lever omgitt med et dominerende verdensspråk som fransk er, og hvilke konsekvenser dette kan ha i disse menneskenes dagligliv.

1.4 Teoretiske rammer

I denne oppgaven er både begrepene kultur og identitet sentrale samt betydningen av språk, ikke bare i kommunikativ forstand, men også som markør for ens egen identitet. Oppgavens teoridel er kapittel 3, hvor jeg benytter meg av en samfunnsvitenskapelig vinkling av kulturbegrepet og tar utgangspunkt i sosialantropologen Arne Martin Klausens definisjon av kultur: «Kultur er ideer, verdier, regler og normer som et menneske overtar fra den foregående generasjonen, og som man forsøker å bringe videre - ofte noe forandret - til neste generasjon.»¹¹ Videre i teoridelen vil jeg ta for meg identitetsspørsmål, knyttet til blant andre Stuart Hall. Angående betydningen av språk vil jeg fokusere på språkforskeren Joshua Fishmans teorier rundt minoritetsspråk. Jeg vil også vise til tidligere forskning som gjelder spørsmål knyttet til baskisk identitet og bruken av euskara i Frankrike utført av det kulturelle instituttet for baskiske studier i Ustaritz, Frankrike. Når det gjelder

⁸ Izquierdo, 2004 s 52

⁹ Izquierdo, 2004 s 48

¹⁰ Liberation http://www.liberation.fr/politiques/2014/03/25/pays-basque-les-nationalistes-gagnent-du-terrain-pesent-sur-le-2e-tour_990087

¹¹ Klausen, 1992 s 27

hvordan utviklingen av bruken av euskara har pågått i Frankrike er det også interessant å ta for seg den franske sosiologen Pierre Bourdieus teori angående bruken av symbolsk vold, da dette har blitt utøvd ovenfor både euskara og andre regionale språk i Frankrike. Knyttet til temaet rundt den kulturelle videreføringen innenfor familien vil jeg støtte meg blant annet til verket «Cultural Transmission», redigert av Ute Schonpflug med forskning utført av Luigi L. Cavalli-Sforza og Ariel Knafo, og språkforskeren Brigitte E. Lamberts verk «Family Language Transmission».

1.5 Utforming av oppgaven

Oppgavens datamateriale er basert på et tre måneders langt opphold i den fransk-baskiske byen Bayonne som ligger i det sør-vestlige departementet Pyrénées-Atlantiques i regionen Aquitaine i Frankrike. Denne masteroppgaven er en kvalitativ studie basert på intervju av lokale familier, og samtaler med offentlige ansatte som jobber aktivt med bevaring og formidling av baskisk kultur.

Når det gjelder videre disposisjon av oppgaven følger et kapittel som presenterer forskningsområdet for leseren og setter oppgaven inn i en historisk og sosial kontekst ved å gi en oversikt over viktige elementer ved Baskerlands historie og samfunn. Først blir det fokus på Baskerland som en helhet, deretter følger en mer spesifikk del om den fransk-baskiske delen av Baskerland med oversikt over både demografi og en redegjørelse over hvordan staten Frankrike tradisjonelt har forholdt seg til baskerne som folkegruppe. Kapittel 3 tar for seg teori knyttet til kultur, identitet, region, språk og formidling av kultur innad i familier. Deretter følger metodekapitlet med karakteristikk av både kvalitativ og kvantitativ metode. Valget for metoden som blir brukt i denne oppgaven blir begrunnet og jeg tar også opp etiske vurderinger i arbeidet med datainnhenting og funnenes reliabilitet og validitet. Selve analysen vil starte i kapittel 5 og fortsette i kapitlene 6 og 7. Her vil delproblemstillingene bli besvart ved hjelp av datamaterialet som har blitt hentet inn og diskutert i forhold til teori som eksisterer på feltet. Den avsluttende diskusjonen i kapittel 8 vil danne konklusjonen for oppgaven og det blir også rettet spørsmål mot videre forskning.

2. Forskningsområdet

Dette kapitlet har som formål å introdusere oppgavens forskningsområde, Baskerland. Jeg starter med å presentere noen generelle trekk angående Baskerlands historie, språk og samfunnsliv. Deretter retter jeg særlig fokus på den franske delen av Baskerland, med vekt på hvordan den franske stat forholder seg til baskisk kultur og språk.

2.1 Baskerland

Området som kalles Baskerland, eller Euskal Herria på baskisk, består av 7 ulike provinser. Fire av dem finner man i Spania som på baskisk kalles Bizkaia, Gipuzkoa, Araba-Alava og Nafarroa. De tre førstnevnte provinsene danner den autonome baskiske regionen, Comunidad Autónoma Vasca.¹² Dette området, som kalles Euskadi på baskisk, har siden 1979 hatt egen regjering og utøver en stor grad av selvbestemmelsesrett, selv om området også er under spansk lov. Den historiske baskiske provinsen Nafarroa, som tidligere var et eget kongedømmet, danner som Euskadi, nå en egen autonom region. De fire spansk-baskiske regionene blir på baskisk kalt Hegoalde som betyr det sørlige Baskerland. Den franske delen av Baskerland består av de tre provinsene Lapurdi, Nafarroa Beherea og Zuberoa, og kalles for Pays basque nord på fransk som betyr det nordlige Baskerland eller Iparralde på baskisk. Det bor omlag 3 millioner innbyggere i Baskerland totalt sett. Majoriteten av befolkningen i Baskerland bor i Spania, hvor Euskadi har en befolkning på 2,1 millioner, mens det i Nafarroa bor ca. 600 000 innbyggere. I fransk Baskerland er folketallet rundt 300 000 innbyggere¹³.

2.1.1 Historikk og språk

Man vet lite om baskernes opprinnelse da det ikke finnes noen antropologiske, arkeologiske eller lingvistiske bevis som kan sted- og tidfeste deres opphav. Likevel viser arkeologiske funn at det har vært en kontinuitet i bosetninger rundt denne sonen ved Pyreneene helt fra neolittisk tidsalder; omlag 4000 år før Kr. De første skriftlige kildene man finner stammer fra vasconerne fra begynnelsen av den kristne tidsregning.¹⁴ Vasconerne bodde allerede i romertiden ved den baskiske kysten. Rundt år 600 forflyttet de seg over Pyreneene og over til det som nå utgjør regionen Aquitaine. Én av hypotesene angående baskernes opphav går ut på at de er etterkommere av denne

¹² Spania er delt inn i 17 autonome regioner med varierende grad av selvstyre.

¹³ Larramendy, 2008 s 15

¹⁴ Larramendy, 2008 s 24

neolittiske befolkningen og er dermed de eneste eller blant de svært få som er overlevende fra den pre-indo-europeiske befolkning i Europa.¹⁵ For å forklare hvordan dette har vært mulig har forskere tidligere ment at baskerne levde svært isolert i det Pyreneiske dalstrøket. Dette har vist seg å være feil da vestpassasjen ved Pyreneene alltid har vært et område som har vært sentrum for invasjoner både fra nord og sør.

Det er ikke bare baskernes opphav det er knyttet mange spørsmål til, det gjelder også det baskiske språket euskara. Språket er unikt på den måten at det er ett av få europeiske språk som ikke er av indo-europeisk avstamning. I tillegg til baskisk har verken finsk, estlandsk eller ungarsk indo-europeisk tilknytning.

Det baskiske språket består av ulike dialekter, knyttet til de ulike baskiske provinsene. Det finnes store forskjeller i uttale mellom euskara i nord og i sør, i tillegg til at noen av dialektene kan virke uforståelige på hverandre. Dette gjenspeiler også i en viss grad de geografiske forholdene i Baskerland, som har mange isolerte fjell og daler hvor det har vært liten kontakt mellom landsbyene.¹⁶ Språket har dermed vært svært fragmentert og ikke virket samlende for et baskisk fellesskap. For at språket kunne bli brukt innenfor utdanning, offentlig administrasjon og media måtte det moderniseres. Dette ble gjort av Akademiet for baskisk språk, Euskaltzanindia, som i 1976 begynte arbeidet med å lage et felles baskisk språk for alle de sju baskiske provinsene. Denne varianten av euskara kalt *batua* er basert på dialektene fra Lapurdi og Gipukoa. Euskara *batua* har både sin egen ortografi og morfologi, det har også blitt gitt ut egne ord- og grammatikkbøker. Det er denne formen for baskisk som i hovedsak blir brukt i undervisning, media og i offentlige dokument i Baskerland i dag.¹⁷ Dialektene blir fortsatt brukt, stort sett kun i muntlig kommunikasjon. I Iparralde blir det i noen landsbyer undervist i lokal dialekt på før- og barneskole nivå, før *batua* introduseres i ungdomsskolen.

Spansk er det offisielle språket i Spania, som alle spanske statsborgere i følge loven er pliktige å lære og har rett å bruke. Likevel er språkene som brukes i de autonome regionene, som for eksempel euskara *batua* i Euskadi, betegnet som offisielt regionalspråk, og kan brukes innenfor media, utdanning og i offentlig administrasjon. I Frankrike har ikke euskara noen offisiell status. Ifølge en undersøkelse fra 2011 utført av *Euskaraen Erakunde Publikoa, Office Public de la Langue Basque (OPLB)*, Det offentlige kontoret for baskisk språk i Bayonne, i samarbeid med den

¹⁵ Larramendy, 2008 s 25

¹⁶ Mar-Molinero 1997 s 35

¹⁷ Cenoz 2009 s 72

baskiske regjeringen i Spania, er andelen baskisktalende over 16 år i fransk Baskerland på 22%, som utgjør 51100 innbyggere. På den spanske siden er tallet noe høyere, der snakker 32% av innbyggerne baskisk, og i Nafarroa 11,7%¹⁸. Bruken av baskisk er svært lav i Frankrike, derfor er språket på UNESCOs liste over truede språk.¹⁹

2.1.2 Samfunn

Det tradisjonelle baskiske samfunnet var basert på felles rettigheter og skilte seg ut fra det franske og spanske ved blant annet mangelen på individuelle privilegier. Det tradisjonelle baskiske samfunnet har alltid hevdet å være preget av at individene har vært like og frie, noe som står i kontrast til klassesamfunnene som har vært karakteristiske for både Spania og Frankrike. Styreformen var åpnere for flere av innbyggerne enn i omkringliggende områder, og det var relativt større likhet mellom kjønnes rettigheter i forbindelse med felleseie, og arbeidet for å ivareta familiearven til kommende generasjoner.²⁰ Familien og hjemmet har historisk sett vært svært sentralt for det tradisjonelle baskiske samfunnet. Kvinner har hatt samme mulighet til å arve som menn og har hatt stor økonomisk frihet. Hjemmet har for baskerne stått for stabilitet, og det politiske og sosiale liv har også vært organisert rundt hjemmet. Koblingen mellom familie og sted ser man også ved at flesteparten av baskiske patronymy er stedsnavn. Familiens hjem har tradisjonelt sett gått i arv fra generasjon til generasjon og den førstefødte, uavhengig av kjønn har hatt arverett. De yngre søsken måtte derimot møte framtiden med større usikkerhet da de ikke hadde noe definert ansvarsområde; arveloven tillot nemlig ikke søsken å dele arven, derfor reiste mange over Atlanteren, noe som lot baskerne bli innflytelsesrike i koloniseringen av Amerika.²¹

2.1.3 Nasjonalisme

I moderne tid har baskisk nasjonalisme fått mye oppmerksomhet både lokalt og internasjonalt. Den baskiske nasjonalismen har sine røtter fra slutten av 1800-tallet, fra tiden da baskisk selvstyre og rettigheter ble innskrenket i Spania. Den moderne baskiske nasjonalbevegelsen oppstod på bakgrunn av karlistkonfliktene i Spania. Etter disse krigene som utspilte seg i de baskiske områdene måtte befolkningen betale for den høye krigsgjelden. I tillegg førte industrialiseringen til at flere

¹⁸Hentet fra V° Enquête Sociolinguistique

http://www.euskara.euskadi.net/r59738/fr/contenidos/informacion/inkesta_soziolinguistikoa2012/fr_survey/adjuntos/fr_Euskal_Herria_inkesta_soziolg_2011_20120716.pdf

¹⁹ Hentet fra UNESCO <http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/index.php?hl=en&page=atlasmap>

²⁰ Larramendy, 2008 s 83

²¹ Amorrortu, 2003 s 15

spanjoler bosatte seg i Baskerland, og man fryktet dermed at de skulle bli mindretallige på eget territorium. Den moderne baskiske nasjonalismen var i høy grad en urban bevegelse som ble ledet av Sabino de Arana y Goiri. Målet for Arana var opprinnelig å skape et selvstendig Baskerland, men modererte seg etterhvert til å kjempe for et så autonomt Baskerland som overhode mulig innenfor den spanske stat.²² Han grunnla det baskiske nasjonalist partiet, Partido Nacionalista Vasco, (PNV) i 1893. Arana la vekt på at baskerne som folkegruppe var overlegen i forhold til andre folkeslag og hans retorikk var som mye nasjonalismeideologi, rasistisk. De baskiske nasjonalistene fikk i gang en revitalisering av kulturelle aktiviteter med ulike folkefestivaler og finansierte også arkeologiske og etnografiske studier.²³ Den første generasjonen av baskiske nasjonalister hadde lagt grunnlaget for å sette baskisk kultur i søkelyset og fikk lokal politisk støtte. Fra 1930-tallet kom en ny bølge nasjonalister som tok bevegelsen inn på det nasjonal-politiske plan og fikk i 1932 i stand en avtale som ga Euskadi status som selvstyrt område.²⁴

Under borgerkrigen måtte likevel den baskiske regjeringen leve i eksil i Paris. Borgerkrigen og regimet under Franco gjorde at alt som var knyttet til baskiske symbol og kultur ble forbudt. På 1950-tallet ble separatistbevegelsen Euskadi Ta Askatasuna, ETA (*Baskerland og frihet*) dannet som satset på terrorvirksomhet for å konfrontere Franco-regimet. Dette førte til splittelse mellom de to gruppene PNV og ETA. Etter at Francos regime falt har PNV²⁵ vært den viktigste politiske aktøren for mange baskere i Spania. I 1979 ble Euskadis selvstyret vedtatt. ETA fortsatte likevel sine voldelige aksjoner, og siden 1968 har organisasjonen vært holdt ansvarlig for over 800 drap og flere kidnappinger. ETA har finansiert sine handlinger med blant annet kriminell aktivitet og økonomisk støtte fra det baskiske nasjonalist partiet Batasuna. I oktober 2011 annonserte ETA å avstå totalt fra voldelige aksjoner.²⁶

2.2 Fransk Baskerland

Iparralde, den franske delen av Baskerland, har ingen offisiell eller autonom status i Frankrike. Landbruk har tradisjonelt sett vært viktig i Iparralde, men i dag er det i hovedsak handel, transport og serviceyrker som er de ledende næringene i dette området. Videre følger landbruk, bygg og anlegg og industri som de største yrkesområdene.²⁷ Turistnæringen har blitt veldig viktig for

²² Woodworth, 2007 s 34

²³ Douglass & Zulaika, 2007 s 123

²⁴ Douglass & Zulaika, 2007 s 124

²⁵ I dag er PNV et typisk kristen-demokratisk parti som står for autonomi, ikke løsrivelse som ETA står for.

²⁶ Hentet fra L'Express http://www.lexpress.fr/actualite/monde/europe/eta-50-ans-de-violence-au-pays-basque-espagnol_776608.html

²⁷ Hentet fra INSEE <http://www.insee.fr/fr/bases-de-donnees/esl/comparateur.asp?codgeo=dep-64>

regionen, og baskisk kultur markedsføres via gastronomi, musikk, ulike former for kunst og håndverk og en rekke produkter med ulike baskiske symbol som for eksempel flagget *ikurriña* og den baskiske bereten.

Selv om regionen tjener godt på turismen, er det likevel mange som uttrykker misnøye med at baskisk kultur reduseres til å ha et folkloristisk preg og bestå av en mengde kommersielle produkt. Det finnes likevel en god variasjon av organisasjoner som arbeider for å formidle og holde baskisk kultur i hevd. I tillegg til instanser som jobber med forskning på området, finnes det også flere foreninger som arbeider for å promotere bruken av euskara, og som jevnlig organiserer ulike kulturelle arrangement, blant annet konserter, markeder med lokale produkter, og ulike festivaler relatert til språk, dans og musikk. De største årlige festivalene trekker ikke bare folk fra den baskiske regionen, men folk strømmer også til fra både Frankrike ellers og Spania.

2.2.1 Den franske stats forhold til baskisk kultur og språk

Baskisk språk og kultur har gjennomgått ulike utfordringer så vel som i Spania som i Frankrike. I Spania under Franco-regimet døde det baskiske språket nesten ut etter forbud mot å bruke det. Man kan fortsatt ikke si at det baskiske språket, i hvertfall ikke i Frankrike, er reddet, men det har blitt en bevisstgjøring rundt språkets verdi og betydning for baskisk kultur, og det er nå ikke like truet som for omlag 30-50 år siden.²⁸ Den franske revolusjon fikk alvorlige konsekvenser for både baskisk kultur og språk. For å danne en uniform fransk stat ønsket styresmaktene å utslette alle regionale språk og kulturer. Som et apropos er det viktig å huske at fransk var et *de facto* minoritetsspråk i Frankrike ved starten av revolusjonen. I 1790 var fransk i bruk i kun 15 av landets totale 83 departementer. I 1794 kom deklarasjonen om at fransk skulle bli statens eneste og offisielle språk, og dermed skulle bruken av regionale språk i Frankrike stanses. Å snakke et regionalt språk ble dengang sett på som en motstand og protest mot republikken og dens politiske føringer.²⁹ Baskisk, ble som andre regionale språk i Frankrike marginalisert, og nedgangen i bruken av språket har vært vedvarende da det har vært unnlatt all bruk i offentlig sammenheng, helt opp til nyere tid. Samtidig sluttet mange eldre å videreføre euskara da de regionale språkene ble sett på som lite kultiverte og brukerne av språkene som mindre intelligente. I Frankrike har det likevel ikke vært et totalforbud mot å bruke baskisk, som i Spania under Franco-tiden, men det har for eksempel vært vanlig praksis å straffe elever dersom de snakket baskisk eller andre regionale språk i skolen.

²⁸ Larramendy, 2008 s 30

²⁹ Larramendy, 2008 s 33-34

En viktig kampsak for mange som føler seg knyttet til baskisk kultur i Frankrike har vært og er fremdeles i dag utviklingen av det baskiske språket med et ønske om økt bruk i det offentlige og en styrking av språkets rettigheter. Flere foreldre med baskisk som morsmål i Frankrike tok initiativ til å starte opp egne skoler med undervisning på baskisk og i 1969 ble den første baskiske skolen stiftet. Den spanske delen av Baskerland hadde omlag 60 år tidligere fått sin første baskisk språklige skole, såkalt *ikastola*-skole. Dette er skoler hvor all undervisning foregår på baskisk, og tilbudet eksisterer fra barnehagealder og opp til videregående nivå. Det er i den nasjonalistiske konteksten, etter utviklingen av industrialiseringen at skolen ble grunnlagt i 1903 i San Sebastian. Under Francos regime ble *ikastola*-skolene tvunget til å stenge, selv om noen holdt det gående i det skjulte. Euskara ble etterhvert sett på som et symbol mot spansk sentralisme og *ikastola*-skolene ble for mange baskere i Spania et symbol på motstanden mot Francos diktatur.³⁰

Ikastola-skolene i Frankrike har stadig blitt flere siden oppstarten på 60-tallet. Disse skolene er private og har siden igangsettingen blitt finansiert med private midler fra blant annet foreldre, pedagoger og veldedige donasjoner. Organisering av kulturelle arrangement av ulike foreninger har også blitt gjennomført for å samle inn penger til skolene. På 80-tallet ønsket skolene å motta offentlig økonomisk støtte, noe staten var motvillig til da dette bryter med det franske likhetsprinsippet, hvor ingen grupper skal ha særskilte privilegier, skolene var heller ikke anerkjent som undervisningsinstitusjoner.³¹ På 1990-tallet ble *ikastola*-skolene gitt status som utdanningsorganisasjon, og ble dermed privatskoler med statlig kontrakt. Denne kontrakten innebærer blant annet at skolen må ta imot elever uten å diskriminere verken opprinnelse eller trosretning og fører til at staten finansierer lærerlønningene. I dag finnes det 31 *ikastola*-skoler i fransk Baskerland, hvorav 27 før- og barneskoler, 3 ungdomsskoler og 1 videregående skole. I dag er det omlag 3200 barn i Iparralde som går på en *ikastola*-skole.³² Tall fra 2011 tilsier at omlag 35% av elevene i førskolen i Baskerland får opplæring på regionalt språk. Tilsvarende tall for Korsika og Bretagne er mye lavere med henholdsvis 10% og 3% av elevene som får undervisning på regionale språk.³³

I tillegg til *ikastola*-skolene, undervises det også på baskisk i tospråklige skoler, hvor halvparten av fagene undervises på baskisk, de andre på fransk. Noen av disse skolene er private, rettere sagt

³⁰ Cassan, 1997 s 73

³¹ Larramendy, 2008 s 41-42

³² SEASKA <http://seaska.eus/fr/developpement>

³³ Larramendy, 2008 s 42

katolske skoler, mens andre er offentlige. I 1982 under president Francois Mitterand, ble det åpnet opp for at en del av undervisningsprogrammet i den offentlige skolen kunne undervises på regionale språk som bretonsk, korsikansk, okitansk og baskisk. I det nordlige Baskerland åpnet den første tospråklige skolen i 1983.

I 2008 anerkjente den franske stat at regionale språk er en del av fransk kulturarv. (*Article 75-1: Les langues régionales appartiennent au patrimoine de la France.*).³⁴ Selv om denne lovendringen ikke gir regionale språk noen rettigheter, ble vedtaket gjenstand for kraftig debatt, både blant politikere og intellektuelle i Frankrike. Den anerkjente språkorganisasjonen Académie Française var sterkt imot dette lovforslaget og argumenterte med kraftige påstander om at denne lovendringen ville svekke det franske språks status og til og med nasjonen som helhet.³⁵ At språkdebatten i Frankrike er et vanskelig, viser også Frankrikes motvilje til å godkjenne den europeiske avtalen for regionale språk eller minoritetsspråk. (*European Charter for Regional or Minority Languages*) Denne europeiske avtalen, som ble utarbeidet i 1992 av Europarådet, ble laget med hensikt for å beskytte og støtte tradisjonelle nasjonale minoritetsspråk. Avtalen gjelder de språk som tradisjonelt har hatt historisk tilknytting til en region av landet og som blir brukt av et mindretall av den helhetlige befolkningen. Avtalen gjelder derimot ikke de språk som nye innvandrere bruker. Frankrike signerte denne loven i 1999, men den har enda ikke blitt ratifisert.³⁶

³⁴ Hentet fra det franske lovverket http://www.legifrance.gouv.fr/Droit-francais/Constitution/Constitution-du-4-octobre-1958#ancre2178_0_14_96

³⁵ Larramendy, 2008 s 47

³⁶ Clairis, Costaouec, Coyos et Fourcaud, 2011 s 13

3. Teori og forskning på feltet

Følgende kapitel er oppgavens teoridel. Her retter jeg søkelys på begrep som er viktige for denne studien og tidligere forskning på temaet rundt baskisk kultur. Først tar jeg for meg kulturbegrepet og dets utvikling. Her vil jeg referere til forfattere som Arne-Martin Klausen og Martin H. Segall. Deretter fokuserer jeg på kultur i forhold til regional tilhørighet ved å vise til etnologene Christian Bromberger og Mireille Meyer. Videre tar jeg opp forholdet mellom begrepene kultur og identitet, og det vises til tidligere forskning angående baskisk identitet og språk. Den siste delen av dette kapitlet tar for seg teori som dekker overføring av kulturelle verdier og språk innad i familier med referanser til blant annet forskerne Cavalli-Sforza, Ariel Knafo og Traute Taeschner.

3.1 Kulturbegrepet

Ordet kultur har sin opprinnelse i det latinske verbet *cultura*, som betyr å dyrke eller foredle.³⁷ Kulturbegrepet er både sammensatt og komplekst, og det finnes en rekke måter å definere dette begrepet på avhengig av hvilken sammenheng det tas i bruk. I hverdagslivet kan kultur referere til kunst, musikk og underholdning, noe som henviser til et såkalt sektorisert bruk av begrepet, mens det innenfor samfunnsvitenskapen dekker alt det som er sosialt overførbart i motsetning til det biologiske innenfor et samfunn. Kultur er dermed et generelt begrep som omhandler de symbolske aspektene ved samfunnet og det som kan læres. Kulturbegrepet har vært gjennom store endringer i løpet av de to-hundreårene det har vært i bruk innenfor vitenskapen. Fra å ha hatt et etnosentrisk perspektiv, har det gått til å bli et dynamisk begrep hvor de fleste forskere i dag hevder at kulturer endres kontinuerlig i forhold til endringer i samfunnet.

Det finnes forskjellige forståelser av hva kultur er alt etter hvilket teoretisk utgangspunkt man har og ut ifra det ståsted man legger mest vekt på. I denne oppgaven har jeg funnet det relevant å ta utgangspunkt i den norske sosialantropologen Arne-Martin Klausens definisjon av kultur. Han definerer kultur på følgende måte: «Kultur er ideer, verdier, regler, normer, koder og symboler som et menneske overtar fra den foregående generasjon, og som man forsøker å bringe videre - oftest noe forandret - til den neste generasjon.»³⁸ Videre utdyper Klausen at kultur innebærer det man lærer om hva som er rett og galt, stygt og pent, nyttig og unyttig, om daglig atferd og meningen med livet. For å begrense oppgavens omfang tar jeg ikke for meg alle elementer i Klausens definisjon, det jeg særlig vektlegger er symbol og verdier, i denne sammenheng vil det være

³⁷ Halvorsen 2004 s 25

³⁸ Klausen 1992, s 27

språk og kulturelle tradisjoner. Kulturbegrepet til Klausen legger vekt på at kultur er noe som overføres fra en generasjon til en annen og at nettopp denne prosessen er en viktig del av kulturbegrepet. Dette er noe som også vil være sentralt for denne oppgaven, da den studerer hvordan baskisk kultur og språk overføres innad i familien, fra foreldre til barn. Selv om Klausens definisjon vektlegger tradisjon i stor grad og har mindre fokus på endring og fornyelse, hevder Klausen at det å forstå forandring forutsetter at man har noe relativt stabilt å observere mot. Dersom endringer går så fort og er så gjennomgripende at ingenting kan føres videre gir det ifølge Klausen ingen mening i å snakke om kulturer i det hele tatt.³⁹

Det foreldrene overfører mottas ikke nødvendigvis med selvfølge til neste generasjon, da holdninger fra majoritetssamfunnet kan virke inn på holdninger av mer lokal kultur som foreldre overfører. For å forstå hvordan kultur utvikles er det derfor viktig å ta for seg hvordan samfunnet utvikles i møte og med påvirkning fra andre kulturer. I denne oppgaven definerer jeg majoritetssamfunnet som det franske samfunnet i motsetning til det baskiske lokalsamfunnet i Iparralde, da fransk språk dominerer overlegent både i offentlige sammenhenger, innen media, undervisning og lokalt styresett.

3.2 Kultur og regional tilhørighet

Nasjonalstaten har hatt en svært sterk og betydningsfull rolle i lang tid. I middelalderen var derimot bystater, regionstater, føderasjoner og ikke-territorielle politiske enheter mest fremtredende. Et stort antall regioner i Europa har gjennom århundrene blitt innlemmet i suverene stater, noe Frankrike er et godt eksempel på. Ifølge historiker Svein Olav Stugu kan man definere tre ulike typer regioner: Politisk/administrative regioner, funksjonelle regioner og identitetsregioner. Denne oppgaven vil ha fokus på den sistnevnte. En identitetsregion kan i følge Tom Johnstad defineres på følgende måte: "Etnisk og kulturell likhet innen et område skaper det vi kan kalle en identitetsregion. Felles etnisk bakgrunn, språk og historie skaper felles identitet som gjerne oppstår innenfor en naturgeografisk region. Den skaper avstand utad og fellesskap innad som er nødvendig for å utvikle denne type region"⁴⁰. Oddbjørn Bukve mener at begrepet "identitetsregion" er tilsvarende "historisk/kulturelle regioner" og knyttet til norske forhold viser han til at de samiske områdene i nord er en identitetsregion.⁴¹ Begrepene region og kultur assosieres i ulik grad til et bestemt territorium, en følelse av et eget land som man føler en sterk tilhørighet til, som har et eget språk og

³⁹ Klausen 1992, s 27

⁴⁰ Johnstad, 2003 sitert i Stugu http://www.academia.edu/6293346/Identitetsregionar_og_andre_regionar

⁴¹ Bukve, 2003 sitert i http://www.academia.edu/6293346/Identitetsregionar_og_andre_regionar

lokale særegenheter. Her vil jeg presisere at selv om flere regioner i Vest-Europa de siste 20 årene har krevd mer autonomi og desentralisering gjør ikke alle identitetsregioner krav på selvstyre og uavhengighet. I denne oppgaven velger jeg å se på Iparralde som en egen identitetsregion i Frankrike som skiller seg fra det franske majoritetssamfunnet, da det er viktig for meg å prioritere forholdet mellom baskisk minoritetskultur og fransk majoritetskultur i Iparralde.

Når man tar for seg begrepet identitetsregion mener jeg det er naturlig å se på hva som spesifikt danner grunnlaget for en kollektiv identitetsfølelse, og hvordan regionenes identitet kommer til uttrykk. Derfor vil jeg ta for meg betydningen av regional kultur. Regional kultur viser til symboler som signaliserer regionens positive særegenhet som mange innbyggere er stolte av. Dette kan være tradisjonelle drakter, mattradisjoner og lokale produkter, arkitektur, fester og konserter⁴² Etnologene Bromberger og Meyer presiserer at selv om flere symbol synes å ha dype historiske røtter, er mange forholdsvis nye eller re-inventerte.

Bromberger og Meyer hevder at både regioner og nasjonalstater må ha et minimum av felles kultur for å kunne eksistere, derfor trenger både regionene og nasjonalstatene å etablere en politikk som har som mål å konstruere en felles kultur, noe som for eksempel kan gjøres via utdanningssystemet.⁴³ Siden regionenes historie strekker seg lengre tilbake enn nasjonalstatene, har allerede regionene sine ulike kulturelle karakteristikk, men nasjonalstatens kultur vil alltid bli sett på som mest betydningsfull. Bromberger og Meyer nevner at man har blitt mer bevisst på regionale kulturer i Frankrike blant annet på grunn av svekkelsen av verdier assosiert med nasjonalstaten, ønske om en desentraliseringspolitikk og en økt oppmerksomhet i henhold til både lokalhistorie og tradisjoner. De lokale kulturers singularitet og ønsket om å tilhøre et fellesskap som er unikt i forhold til majoritetssamfunnet gjør at mange interesserer seg for lokale kulturer og ofte vender tilbake og bosetter seg i regionen de føler de har en spesiell tilknytning til.⁴⁴ Regionale kulturer blir av mange sett på som en motvekt mot det globale samfunn hvor levestandarden uniformeres. Den tyske filosofen Herman Lübbe knytter oppblomstringen av det særegne i form av regionale kulturer i Europa til den felles moderne sivilisasjonsprosessen som pågår. Samfunnsendringenes høye tempo gir ifølge Lübbe behov for kontinuitet, tradisjoner og historiebevissthet. Skal vi kunne se felles røtter og innhold i vår selvfølelige hverdagskultur, er det gjennom en opplæring som gjør at flere får bedret adgang til det felleseuropeiske.⁴⁵ Det regionale er dermed både et mangfold innenfor

⁴² Bromberger & Meyer, 2003 http://www.cairn.info/article.php?ID_ARTICLE=ETHN_033_0357

⁴³ Bromberger & Meyer 2003 http://www.cairn.info/article.php?ID_ARTICLE=ETHN_033_0357

⁴⁴ Bromberger & Meyer 2003 http://www.cairn.info/article.php?ID_ARTICLE=ETHN_033_0357

⁴⁵ Halvorsen 2004 s 51

landegrenser og en betegnelse på nasjonale variasjoner innenfor større geografiske arenaer.

3.3 Identitet og kultur

3.3.1 Identitetsbegrep

Det moderne samfunnet er preget av økt mobilitet i mange sammenhenger, og identitetsbegrepet har med samfunnsutviklingen blitt mer flytende og komplekst da man som individ står stadig friere til å selv velge hva man vil identifiseres med. I tillegg kan man føle at man har ulike identiteter som utvikles og endres i løpet av livet. Identitet er ofte knyttet til verdier, og det som er viktig for den enkelte.⁴⁶ Identitetsdannelsen er en livslang prosess. I samfunnet i dag, er det mange kilder som problematiserer identitetsbegrepet fordi mobiliteten og mengden av kulturelle impulser kan gjøre livet uoversiktlig og skiftende.⁴⁷ Stuart Hall mener identitetsbegrepet kan være problematisk å bruke, men samtidig hevder han at det heller ikke er lett å erstatte. Derfor bruker han det, men ikke som et essentialistisk begrep. I følge Hall er identitet ikke et entallsbegrep, men heller et begrep som kan applikeres i ulike sammenhenger. Identitetsbegrepet er underlagt den historiske situasjon og er konstant i endrings- og transformasjonsprosesser. Videre mener han at identitet omfatter spørsmål om å bruke historiens ressurser fra historie, språk og kultur i «(...)a process of becoming rather than being: not who we are or where we come from, so much as what we become, how we have been represented and how that bears on how we might represent ourselves.»⁴⁸ Hall mener at identitetsbegrepet rommer det foranderlige, dynamiske, flerfoldige og fragmentariske. Identitet utvikles i et sosialt rom i forhold til noen. Ethvert identitetsfellesskap vektlegger likhet innad og forskjell utad. Hvilke likheter og forskjeller som betones, er avgjørende for hvilket fellesskap man får.⁴⁹

Felles språk, erfaringer, kunnskaper og verdier er viktige elementer i kulturelle fellesskap, som deles av individene som tilhører samme gruppe. Her er det viktig å påpeke at et individ tilhører mange ulike grupper og kan identifisere seg med mange ulike fellesskap; enten det gjelder kjønn, nasjonalitet eller politisk standpunkt. Når det gjelder kulturelle identitetsmarkører er de i konstant evolusjon innenfor gruppen fordi både verdier og normer i et samfunn endrer seg med tiden. De kulturelle representasjonene er ikke skapt av isolerte personer eller grupper, men dannes når individene og gruppene kommuniserer og samarbeider med verden utenfor. De kulturelle

⁴⁶ Halvorsen 2004 s 73

⁴⁷ Halvorsen 2004 s 77

⁴⁸ Hall sitert i Halvorsen 2004 s 78

⁴⁹ Halvorsen 2004 s 78

identitetsmarkørene er symboler som er med på å kunne definere en egen identitet og å vise tilhørighet samtidig som man kan bidra til å styrke gruppen.⁵⁰

3.3.2 Tidligere forskning relatert til baskisk kultur og identitet

Når det gjelder temaene identitet og kultur er det interessant å ta for seg tidligere forskning på dette området knyttet til baskerne. I 2005 ble det laget en større undersøkelse med navn «Identitet og baskisk kultur i det 21. århundre.» (*Identité et culture basque au début du XXIème siècle*) utført av det kulturelle baskiske instituttet i Ustaritz i samarbeid med den baskiske regjeringen i Euskadi. Dette var i hovedsak en kvantitativ undersøkelse hvor 3822 innbyggere fra Baskerland på begge sider av Pyreneene fikk spørsmål om blant annet territoriet Baskerland, identitet, språk, kultur og sport. Når det gjelder spørsmålet rundt baskisk identitet ble det spurt om informantene kunne oppgi de to viktigste kriteriene for at en kan se på seg selv som baskisk. Det ble her gitt 10 svaralternativer: fødselsted, språk, forfedre, bosted, ønske, politisk aktivisme, navn, kultur, sport eller annet. På den franske siden av Baskerland svarte flesteparten at det viktigste for den baskiske identiteten var å være født i Baskerland, med 53%. Videre var det å snakke baskisk med 40 % og deretter ha baskiske forfedre med 31%. Når det gjelder Euskadi var de tre viktigste kriteriene å ville være basker og bo å jobbe i Baskerland, med 46% og fødselsted med en oppslutning på 36%. I Nafarroa er de tre viktigste kriteriene å være født i Baskerland med 42%, ville være basker med 41% og jobbe og bo i Baskerland med 31%.⁵¹ (Totalen blir ikke 100%, da man kunne velge to svaralternativer.)

Man ser dermed at det er to ulike konsept relatert til baskisk identitet i forhold til Hegoalde og Iparralde. I nord er identiteten i følge denne undersøkelsen knyttet til en arv man får gjennom familien og språket som er de viktigste identitetsmarkørene. Dette er dermed et ganske tradisjonelt og etnisk syn i forhold til at et lands innbyggere er sett på som en stor familie. For en som flytter til området er den eneste måten å integrere seg på ved å lære baskisk og delta i kulturlivet. Man ser det motsatte i det sørlige Baskerland, der er det nemlig ønsket om å være baskisk som står sterkest. Denne undersøkelsen viser også at flesteparten av de spurte svarer at de har en dobbel identitet, baskisk-fransk eller baskisk-spansk.

Det er interessant å ta for seg hva informantene mener om forholdet mellom den spanske og den

⁵⁰ Amireault, 2008

http://www.oqlf.gouv.qc.ca/ressources/sociolinguistique/note_recherche/langues_societes_numero45.pdf

⁵¹ Baxok m.fl. 2006, s 53

franske delen av Baskerland. I følge undersøkelsen «Identitet og baskisk kultur i det 21. århundre.» (*Identité et culture basque au début du XXIème siècle*) viser det seg at de som har deltatt i undersøkelsen på spansk side opplever at det er et nært forhold mellom Euskadi og Nafarroa, mens båndet til Iparralde står svakere. Svært få innbyggere i Euskadi og Nafarroa nevner i undersøkelsen Iparralde som et område de føler seg nært knyttet til. Dette står i kontrast til resultatene fra Iparralde, som viser at det er en nokså stor gruppe der som føler nærhet til Hegoalde.⁵² Det viser seg også i denne undersøkelsen at informantene i fransk Baskerland har større kjennskap til det sørlige Baskerland, enn det de som bor i sør har i forhold til den nordlige delen av Baskerland. 65% av studiets informanter i Baskerland sier at de besøker andre deler av Baskerland enn sitt hjemsted. Det er spesielt de baskisktalende informantene fra Iparralde og Nafarroa, som føler seg baskisk eller som har foreldre som er født i Baskerland, som reiser til de andre provinsene og mange av disse personene føler seg hjemme, at de er i samme land, når de besøker Euskadi.⁵³

3.3.3 Språk som markør for kulturell identitet

Språk er en spesiell identitetsmarkør som blant annet er en viktig faktor for nasjonalt samhold, og i følge Klausen; det viktigste symbolapparatet som uttrykker fellesskap.⁵⁴ Det er ikke bare innenfor kommunikasjon at språk er viktig, det er også en måte å beskrive et folk, tankesett og egne måter å uttrykke seg på.⁵⁵ Språk representerer også den sosiale virkeligheten til den som bruker det. Basker på euskara betyr den som snakker baskisk, *euskaldun*, noe som viser at språket har en sentral plass i baskisk kultur. Språk skaper menneskenes syn på verden og hvordan man bærer sin kultur. Vi lever i en verden hvor kontakten mellom folk med ulike språk og kulturer blir stadig hyppigere. Uavhengig av om det er på bakgrunn av globalisering innenfor kommunikasjon, større individuell mobilitet eller på grunn av immigrasjon, økes og intensifieres stadig kontakten mellom mennesker. Likevel kan språket i følge forskeren Valérie Amireault ivareta verdiene og de kulturelle betydningene og signalisere den kulturelle identiteten til individene.⁵⁶

Språk kan i mange tilfeller være det som best skiller en gruppe fra en annen og være det elementet som gjør en gruppe fra en annen unik. Språk er viktig i forhold til kommunikasjon, men det

⁵² Baxok m.fl 2006 s 46

⁵³ Baxok m.fl 2006 s 47-48

⁵⁴ Klausen 1992 s 29

⁵⁵ Amireault, 2008, s 12

http://www.oqlf.gouv.qc.ca/ressources/sociolinguistique/note_recherche/langues_societes_numero45.pdf

⁵⁶ Amireault, 2008, s 14

http://www.oqlf.gouv.qc.ca/ressources/sociolinguistique/note_recherche/langues_societes_numero45.pdf

representerer også en identitetsbevissthet, samtidig som det også står for mangfold. Språk har også vært en vesentlig faktor innenfor nasjonsbygging da man har ønsket å skape en felles kulturell identitet ved å fremme bruken av et bestemt språk som vil bli dominerende, noe som går på bekostning av andre minoritetsspråk eller dialekter. Den britiske samfunnsforskeren Billig hevder at kategoriseringen av språk som identitetsmarkører er et moderne behov. Dette er en viktig påstand da man må huske på at selv om språk har vært betydningsfullt for å kunne delta i nasjonale fellesskap er mye av terminologien og den politiske strukturen vi tar for gitt i dag moderne og ikke så naturlig som man gjerne kan få inntrykk av.⁵⁷

Når det gjelder det baskiske språkets utvikling i forhold til brudd i språkformidlingen innad i baskiske familier, er det interessant å ta for seg Pierre Bourdieus teori angående språk og dets symbolske betydning. Bourdieu var selv fra Béarn, en provins som tilhører samme departement og administrative region som fransk Baskerland. Béarn er også et område som har sine kulturelle og historiske særtrekk, ikke minst i forhold til språket og deres dialekt som skiller seg fra standard fransk. I følge Bourdieus teori er språk mye mer enn bare et kommunikasjonsmiddel, språket er også knyttet til makt. Bourdieu mener likevel at språk ikke er knyttet til makt i seg selv, men blir det når språket blir brukt på bestemte måter eller av bestemte grupper eller institusjoner.⁵⁸ Språk er også et middel i en maktrelasjon. Med dette menes det at når vi snakker er det ikke bare budskapet som er viktig. Vi ønsker også å bli trodd, respektert og bli lagt merke til.⁵⁹ Bourdieu utviklet sin teori om reproduksjon av språk i relasjon til utdanningssystemet, klassestrukturen og staten, som på ulike måter strukturerer den sosiale hierarkiseringen av språklige ytringer. Det språket man snakker, er relatert til de sosiale kontekstene man vokser opp innenfor. Bourdieu hevder at staten er en ramme rundt et asymmetrisk strukturert «språklig marked». Det språklige markedet reguleres gjennom symbolsk vold, som referer til at det er myndighetene som innfører ideer og tankesett som blir sett på som de eneste legitime, ovenfor en dominert befolkning. Den dominerende klasses verdier blir videreført gjennom utdanningssystemet og mediene. Utdanningssystemet forvalter og formidler dermed «fellesskapets» legitime språk, som samtidig er en bestemt klasses språk. Lærere og ansatte i skolen har fylt en viktig funksjon i forhold til å pålegge bruken av standard fransk ved å sanksjonere de elevene som snakket sine regionale språk i skolen.⁶⁰

På landsbygda vedvarte fortsatt bruken av baskisk som det dominerende språket, både i forhold til

⁵⁷ Mar-Molinero 2000 s 15

⁵⁸ Wilken 2008 s 74

⁵⁹ Wilken 2008 s 75

⁶⁰ Bourdieu 2001, s 71

arbeid og familie. Baskisk ble også brukt i religiøse sammenhenger. Det var ikke før utdanning ble tilgjengelig for alle at det baskiske språket virkelig ble ansett som mindreverdig. Via utdanningssystemet opplevde mange baskisktalende at morsmålet ble en byrde og lidelse, da de ble straffet i skolen for å snakke euskara.⁶¹ Det er generasjonen mellom de to verdenskrigene som har opplevd dette som mest traumatisk. Mange valgte derfor ikke å videreføre baskisk til sine barn, da de ikke ønsket at barna deres skulle gå gjennom den ydmykelsen de selv hadde fått kjenne, ved å snakke dårlig fransk i møte med offentlig administrasjon eller i skolesammenheng.

I følge sosialpsykologen Glynis Breakwell forekommer det at de som snakker et språk eller en dialekt som har blitt utsatt for et sosialt stigma aksepterer og reproducerer et negativt bilde av eget språk, som igjen kan føre til negative konsekvenser for egen identitet.⁶² Dette er noe man kan se i sammenheng med tapet av det baskiske språket, da det også er mange som ikke bare har sluttet å videreføre euskara, men også følt at man ikke ville assosiere sin egen identitet med baskisk kultur i det hele. Dermed har man ikke videreført noe som er relatert til baskisk kultur, hvilket er tilfellet for mange av de som bor i Iparralde i dag.

3.3.4 Bruken av euskara i Iparralde

Selv om euskara stod på randen til å forsvinne helt, ble det på 1960-tallet skapt en mobilisering i Iparralde og et ønske om å igjen gjøre språket relevant og levende da de baskiske ikastola skolene ble skapt. Euskara er fortsatt et utsatt språk og andelen som snakker det er svært lav, men blant de som bruker det, finnes et sterkt ønske om at euskara skal få en offisiell status. Da euskara blir sett på som et regionalt språk i Frankrike, er det heller ikke utbredt i offentlige sammenhenger som for eksempel i administrasjon og servicetjenester. Dersom språket blir brukt i servicenæringen er det kun på frivillig basis, da det ikke er noen som er pålagt av myndighetene å bruke baskisk offentlig.

Når det gjelder bruken av euskara i den franske delen av Baskerland, Iparralde, har det i 2011 blitt utført en større sosiolingvistisk undersøkelse som jeg her vil vise til. Hele Iparralde hadde i 2011 en befolkning på 238.360 innbyggere. Som tidligere nevnt er Iparralde delt opp i tre provinser, Lapurdi, Nafarroa Beherea og Zuberoa. I denne forskningsrapporten har man delt inn innbyggerne i tre grupper, de baskisktalende, de som forstår og snakker litt og de som ikke snakker baskisk i det

⁶¹ Etcheverry-Ainchart 2004 s 22-23

⁶² Breakwell 2001 sitert i Jaspal, 2009

http://www.academia.edu/200226/Language_and_social_identity_a_psychosocial_approach

hele tatt. I den franske delen av Baskerland snakker 22% av befolkningen, det vil si 51 100 innbyggere baskisk. Størsteparten av denne befolkningen finner man i provinsene Nafarroa Beherea og Zuberoa hvor hele 52 % av innbyggerne er baskisktalende. Ved kysten i de større byene, Bayonne, Anglet og Biarritz (BAB), er antallet baskisktalende lavest med kun 9 % av innbyggerne, hvilket tilsier 8561 innbyggere. Resten av provinsen, Lapurdi, har 24 % baskisktalende som utgjør 25571 innbyggere. Denne undersøkelsen viser at det likevel er flest innbyggere som ikke snakker baskisk. Det er hele 85% av befolkningen i BAB og 65% av befolkningen i resten av Lapurdi provinsen som ikke snakker baskisk. Det er færrest ikke-baskisktalende i Nafarroa Beherea og Zuberoa hvor tallet er på 34%. I Iparralde generelt utgjør de som forstår og snakker litt baskisk 9% av befolkningen. I BAB 6%, innlandet Lapurdi 11% og i Nafarroa Beherea og Zuberoa 14%. Når det gjelder hvilke aldersgrupper som har flest baskisktalende følger en oversikt fra undersøkelsen gjennomført i 2011. Denne oversikten viser at antallet baskisktalende er dalende fra aldersgruppen 65+ og helt frem til de som er mellom 25-34. Det som likevel er interessant er at denne oversikten viser at det er en oppgang i antall baskisktalende blant de som er 16 og 24 år.⁶³

Aldersgruppe Fødselsår +/- Antall innbyggere	Iparralde 2011 238.369	65+ 1939 62.266	50-64 1954 55.710	35-49 1969 61.365	25-34 1982 32.056	16-24 1991 26.964
Baskisktalende	51.100 21,4%	19.059 30,6%	13.566 24,4%	9.268 15,1%	4.470 13,9%	4.737 17,6%
Forstår baskisk	21.742 9,1%	4.718 7,6%	3.993 7,2%	6.029 9,8%	3.945 12,3%	3.056 11,3%
Totalt tospråkelige	72.842 30,5%	23.777 38,2%	17.559 31,6%	15.297 24,9%	8.415 26,2%	7.793 28,9%
Ikke baskisktalende	165.518 69,4%	38.488 61,8%	38.151 68,5%	46.068 75,1%	23.641 73,7%	19.170 71,1%

Til slutt i forbindelse med denne undersøkelsen vil jeg også vise til hvordan euskara brukes. Man har tatt utgangspunkt i tre typer språkbruk. 1, Dagligtale, når man bruker baskisk mer enn fransk. 2, Når man bruker baskisk av og til, i mindre grad enn fransk. 3, Man bruker kun fransk. Det er viktig å være oppmerksom på at ulike parametre ikke har blitt tatt hensyn til i denne oversikten som for eksempel: språklig kompetanse, alder, geografisk sektor og identitetsbevissthet. Tabellen nedenfor er kun basert på 51.100 baskisktalende fra Iparralde og tar for seg bruken av baskisk i familien,

⁶³ Hentet fra V° Enquête Sociolinguistique 2012, s .10 <http://www.eke.eus/fr/culture-basque/euskara-la-langue-des-basques/euskara-et-sociolinguistique/lenquete-sociolinguistique-2011/enquete-sociolinguistique-2011>

nærsamfunnet og i forhold til offentlige tjenester. (i %, men grunnet avrunding er tallet ikke alltid totalen forenelig med 100%)

Kommunikasjons-områder	På baskisk like mye som på fransk, eller mer enn fransk	På baskisk mindre enn fransk	Alltid på fransk
Hjemme	49	22	30
Med sine barn	48	16	37
Med foreldrene	50	25	25
Med søsken	59	12	28
Med besteforeldre	59	13	28
Med venner	64	21	15
Med naboer	47	15	38
På jobb	59	15	26
Blant studenter	31	9	61
I butikker	28	19	53
På rådhus	37	16	47
Offentlig administrasjon	2	5	92

Det viser seg at de som snakker baskisk bruker språket mest i familien, spesielt med søsken og besteforeldre (59%), men også med foreldre (50%) og egne barn (48%). Når det gjelder lokalsamfunnet brukes baskisk mest blant venner (64%). Euskara blir minst brukt i det offentlige. Bortsett fra på rådhuset (37%) og i butikker (28%) I den sentrale administrasjonen, brukes ikke baskisk i det hele tatt, noe som viser at en offentlig anerkjennelse er nødvendig i utviklingen av bruken av språket. ⁶⁴

For at euskara fortsatt skal være et språk som er i bruk er de fleste eksperter enige om at det er familien som er stedet hvor språket må overføres. Den fransk-baskiske sosiolingvisten Jean-Baptiste Coyos har tatt opp viktigheten av at et minoritetsspråk som baskisk brukes aktivt innad i familien. Han referer i sin artikkel *L'enseignement de la langue basque en France*, til språkforskeren Joshua Fishman som i sitt verk *Reversing Language Shift* fra 1991 insisterer på begrensningene utdanningssystemet har for overlevelsen av et språk. Joshua Fishman har bred erfaring med forskning på nasjonale minoritetsspråk. Han har arbeidet for å øke statusen til disse språkene, dette arbeidet kaller man på engelsk *Reversing language shift*. Ifølge Fishman overlever ikke et slikt språk dersom språket ikke brukes i familien og blir overført til neste generasjon. Det er flere problem som står i veien for å kunne revitalisere et språk som er truet. Innsatsen som skjer i skolen

⁶⁴ Euskal Kultur Erakundea, Institut Culturel Basque <http://www.eke.org/fr/culture-basque/euskara-la-langue-des-basques/euskara-et-sociolinguistique/sociolinguistique/lutilisation-du-basque-par-domaine-de-communication>

må være knyttet til språkets funksjon i familien og nærmiljøet, slik at språket brukes utenfor skolen. Skolen må ikke være et sted der språket blir undervist som et andrespråk på linje med for eksempel engelsk. Målet er at minoritetsspråket skal bli morsmålet til en ny generasjon.⁶⁵ Viktige begrep som alle henger sammen innenfor *Reversing Language Shift* er korpusplanlegging, statusplanlegging og tillæringsplanlegging. Korpusplanlegging viser til en standardisering av språket og hvordan det brukes skriftlig og grammatikalsk. Statusplanlegging handler om å øke språkets status ved å fremme bruken og ved å endre holdninger knyttet til språket. Tillæringplanlegging fokuserer på hvordan man kan lære seg språket gjennom undervisningsprogram.⁶⁶ I Iparralde har korpusplanlegging blitt gjennomført ved at man har samlet de baskiske dialektene og laget en grammatikk for fellesspråket euskara batua. Når det gjelder statusplanlegging, jobber blant annet organisasjonene OPDLB og Euskal Kultur Erakundea (*Institut culturel basque/ Det baskisk kulturelle institutt*) mye med kampanjer og forskning og holdningsskapende arbeid knyttet til bruken av euskara. Vedrørende tillæringsplanlegging er ikastola-skolene og organisasjoner som Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundea, (AEK), som holder euskara- kurs til voksne, uunnværlige i Baskerland.

Noen vansker som språkforskeren Amorrortu nevner i forhold til å fremme bruken av språket, gjelder for det første at samfunnet kan oppleve at minoritetsspråket ikke er en del av dens identitet. Ofte føler ikke denne delen av samfunnet at offentlige midler bør brukes for å fremme et minoritetsspråk. Det er problematisk dersom euskara blir sett på som en identitetsmarkør som kun er reservert for baskiske familier som har sine slektsbånd fra Baskerland. De som er i mot at euskara skal gjøre seg gjeldene i forhold til utdanning og bli tatt i bruk i større grad i det offentlige, ser på euskara som et språk som kun har relevans for baskiske familier og ikke i forhold til det faktum at man bor i Baskerland eller har en tilknytning til det baskiske samfunnet.⁶⁷ Antropologen Thomas Pierre hevder at nettopp denne holdningen er en trussel mot bruken av euskara. Han mener derfor at dersom et språk skal forbli levende må det brukes og derfor bør euskara innføres som obligatorisk fag i skolen i Baskerland, siden et språk ikke er forbeholdt en gruppe i forhold til historiske røtter og familiebakgrunn.⁶⁸

3.4 Kulturell formidling

Arne Martin Klausen hevder at kultur overføres gjennom sosialiseringprosesser og endres. Endring

⁶⁵ Coyos 2012, s 8

⁶⁶ Mar-Molinero 2001 s. 78-79

⁶⁷ Pierre, 2013 s 112-113

⁶⁸ Pierre, 2013 s 113

skjer både gjennom kontakt med andre samfunn og ved indre spenninger som kan utløse forandringer. Den indre spenningen er generasjonsmotsetningen. Klausen mener at denne motsetningen er gjerne sterkere i de moderne samfunn enn de mer tradisjonelle.⁶⁹ Klausens kulturdefinisjon angir et kulturinnhold og beskriver samtidig kulturprosesser.⁷⁰ Kulturelle prosesser foregår dels på makro- og dels på mikroplan, og dels som en interaksjon mellom disse nivåene.

3.4.1 Overføring av kulturelle verdier innad i familien

Cavalli-Sforza og Feldman som var de første forskerne som formelt studerte overføringen av kulturelle trekk mellom generasjoner, skilte mellom horisontal og vertikal overføring av kultur. Det som menes med vertikal overføring er overføring mellom generasjonene, fra foreldre til barn, mens den horisontale overføringen går på overføring av kultur innenfor en og samme generasjon. I nyere studier ser man forskjell mellom tre typer av overføring, vertikal mellom foreldre og barn, horisontal overføring mellom jevnaldrene, men også overføring fra andre familiemedlemmer som for eksempel besteforeldre og kulturell overføring fra institusjoner, som skolen.

Den kulturelle formidlingen er påvirket av personene som er involvert, da de involverte påvirker prosessen og utfallet på bakgrunn av både egne sosialiseringserfaringer, sosiale status og alder. Foreldre-barn forholdet sees på som det grunnleggende formidlingsbåndet i den vestlige verden, da en direkte påvirkning fra besteforeldre i forhold til kulturell overføring er lav. I vestlige samfunn er besteforeldrenes rolle redusert på grunn av at majoriteten av familier lever på et vis som ekskluderer besteforeldregenerasjonen fra kjernefamiliefæren.⁷¹ Den kulturelle verdioverføringen skjer ikke i et isolert familiemiljø, men heller i en videre sosial kontekst. Alle medlemmene av en familie er i permanent kontakt med denne konteksten gjennom media, skole, jevnaldrene eller arbeid. På den måten er blant annet utdanningssystemet en viktig påvirker i denne prosessen.

Knafo har i sin forskning kommet fram til at det er lettere for foreldrene å overføre sine kulturelle verdier til sine barn når de samme verdiene også blir brukt i barnas skolemiljø. Knafo mener at dette også fører til en mindre konflikt mellom foreldre og barn. Forholdet mellom foreldre og barn kan være både basert på emosjonell nærhet og forpliktelse, og være harmonisk eller konfliktfylt. Konflikter kan oppstå dersom foreldre er motivert til å formidle noe som har større verdi for dem enn for sine barn. Det har blitt vist at mindre konflikt i familien er knyttet til et bedre foreldre-barn

⁶⁹ Klausen 1992 s 28

⁷⁰ Halvorsen 2004 s 25

⁷¹ Schonpflug, 2008 s 25

forhold, som igjen fører til suksessfull verdioverføring.⁷²

Noen måter å oppdra barn på er effektive i forhold til den kulturelle overføringen, mens andre måter hindrer det. Foreldrestiler som skaper en positiv følelsesmessig interaksjon mellom foreldre og barn, vil være det beste grunnlag for å kunne fremme kulturell overføring. Den autoritære stilen kan distansere barnet fra forelderen og dermed minske sjansene for kulturell overføring. Forskeren Cavalli-Sforza har også funnet ut at dersom foreldrene har de samme holdninger leder dette til en mer intens overføring. Formidlingsprosessen går gjennom ulike stadier, ettersom barnet vokser opp, tilegner det seg også egne meninger. Ungdommer kan gå imot det foreldrene sier som de tidligere hadde akseptert som barn, men kan igjen gå tilbake til dette senere.⁷³ Det er også viktig å ta i betraktning at formidlingsprosessen går begge veier. Sosiologene Bengtson og Troll hevdet på slutten av 70-tallet at formidlingen ikke bare er en-veisrettet. Overføringen er en transaksjonsbasert prosess hvor foreldre påvirker barna og barna påvirker foreldrene tilbake.⁷⁴ Likevel er foreldrenes motivasjon svært viktig for resultatet av den kulturelle overføringen. Desto mer motiverte foreldrene er, desto større sjanser for at barna aksepterer og tar til seg det man vil videreføre.⁷⁵

Formidlingsprosessen er også til en viss grad påvirket av begrepet *zeitgeist*, den historiske epoken man lever i og nåtidens sosiale verdier, såvel som formidlingsprosessen. Ifølge Goodnow og Knafo er foreldre som er bevisste på deres annerledeshet i forhold til egen verdiposisjon, har de lettere for å bruke ekstra tid på verdioverføringen for å hindre barna i å ta inn over seg motsatte verdier, fra for eksempel skolemiljøet eller fra jevnaldrene. De forsøker enten å beskytte sine barn fra motsatte verdier eller å bruke mye tid på å argumentere for betydningen av deres verdier.⁷⁶ Den kulturelle overføringen fører til at kulturene endrer seg mellom generasjonene, ingen kultur blir nøyaktig ført over til neste generasjon, men resultatet blir heller ikke totalt forskjellig fra forrige generasjon. Kulturer er dynamiske fenomen, og begge ekstremer vill bli problematiske for samfunnet. Den vertikale formidlingen fra foreldre til barn produserer ikke en fullstendig kulturell reproduksjon, dette ville ikke tillate kulturer å endre og utvikle seg i forhold til utviklingen i samfunnet ellers. En mangel på kulturell formidling ville føre til brudd mellom generasjonene.⁷⁷

⁷² Schonpflug, 2008 s 441

⁷³ Schonpflug, 2008 s 216

⁷⁴ Schonpflug, 2008 s 22

⁷⁵ Schonpflug, 2008 s 229

⁷⁶ Schonpflug, 2008 s 451

⁷⁷ Schonpflug, 2008 s 462

3.4.2 Overføring av språk innad i familien

I en tid hvor kontakt mellom ulike kulturer og språk stadig blir mer intens, er det å være tospråklig blitt mer vanlig. To viktige konsept innenfor temaet tospråklighet er sosial tospråklighet og individuell tospråklighet. Tospråklighet definerer man løst ved å snakke to språk, likevel er det ikke slik at alle i et tospråklig samfunn snakker to språk. Ofte er det flere enn ett offisielt språk i et land, ta for eksempel Sveits som har fire offisielle språk. Begrepet sosial tospråklighet referer derfor til et samfunn hvor to språk blir brukt. Individuell tospråklighet dreier seg om individets mulighet til å snakke to språk. En annen viktig faktor er hvilket nivå man er tospråklig på. Noen forfattere hevder at full oppnåelse av tospråklighet er umulig da det alltid vil være et språk som vil være sterkere enn det andre og at ingen bruker to språk på samme måte i samme situasjoner.⁷⁸ I dag finner man ikke personer som kun snakker baskisk, de som snakker euskara snakker også enten fransk eller spansk i tillegg. Det å være tospråklig er derfor en viktig karakteristikk av det baskiske samfunnet. Konseptet med tospråklige familier går ut på at familiemedlemmene blir språkplanleggere og overfører språk, mens barna er mottakere og respondenter. Fra et etnografisk perspektiv kan man beskrive prosessen å formidle et språk som et middel til sosial interaksjon innenfor familien som sender den uformelle daglige kommunikasjonen mellom barn og deres foreldre og andre innenfor familienettverket.⁷⁹ Meningen med overføringen av språk innad i familien kan være å bevisst skape, vedlikeholde eller endre identitet.⁸⁰

I Wales har det vært gjennomført holdningskampanjer i forhold til det å kunne styrke bruken av walisisk. Endring av holdninger trenger sterke og overbevisende argument da holdninger ofte er dypt forankret og nært knyttet til personlig identitet. Språkholdningstudier i Wales har nemlig vist i at det er et stort avvik mellom å prinsipielt støtte oppom det walisiske språket og det å faktisk bruke dette aktivt innen familien. Lokale myndigheter har tatt initiativ til språkplanlegging i Wales med et ønske om å utdanne foreldre, men også den generelle offentligheten til å se fordelene med tospråklighet i et forsøk på å styrke formidlingen av walisisk. I denne kampanjen var jordmødre og andre helsearbeidere sentrale aktører da de har et tillitsfullt forhold til foreldre. De jobber nært familier i en tid da man kan påvirke bestemmelser angående språk. Dette arbeidet har vist seg å ha skapt en språklig bevisstgjøring, men det er enda for tidlig å måle utfallet av overføringsaktivitet.⁸¹ Dette har man også gjort i Iparralde, da det i 2012 ble utført en kampanje, kalt «Goresmenak!» som

⁷⁸ Amorrortu 2003 s 116

⁷⁹ Lambert 2008 s 14

⁸⁰ Lambert 2008 s 16

⁸¹ Lambert 2008 s. 24

ble støttet av *Office Public de la Langue Basque*, hvor man sendte ut en informasjonspakke til alle nye foreldre med opplysninger om euskara, for å oppmuntre foreldre til å lære sin barn det baskiske språket.⁸²

Motivasjon er et svært viktig element både i forhold til overføring av kulturelle verdier generelt som allerede nevnt ovenfor, men også i forbindelse med språklig overføring. Motivasjon er et komplekst fenomen som er grunnleggende for realiseringen av menneskers drømmer, håp og ambisjoner. Forskere på språktilegnelse viser at motivasjon er en indre mental tilstand som aktiviserer mennesker til å følge sine mål. Likevel er motivasjonen avhengig av ulike kontekstuelle faktorer. Det er store forskjeller mellom det å lære et verdensspråk, det offisielle andre språket som finnes i et land og et språk som blir sett på som en kulturarv. Foreldre må i noen tilfeller jobbe med motivasjon i arbeidet med å formidle språk, dette gjelder spesielt i tospråklige familier. For at dette arbeidet skal skje på best mulig måte må det være enighet mellom foreldrene. Godkjenningen eller anerkjennelsen fra forelderen som kun snakker ett språk er essensiell for at overføringsprosessen av språket skal lykkes. Det finnes ulike teknikker; blant annet er det i mange familier slik at barna snakket et bestemt språk med hver forelder.⁸³

Taeschner fant ut at barn som vokser opp med to språk er i stand til å bestemme over egen språkbruk i en tidlig alder og kan nekte å bruke språket som blir formidlet, noe som fører til ekstra utfordringer i forhold til foreldrenes motivasjonsarbeid.⁸⁴ Det kan bli vanskelig for foreldrene å motivere barn til fortsatt å bruke sitt førstespråk når barna blir påvirket av majoritetsspråkets sosiale miljø der det blir en økt kontakt med språket som brukes utenfor hjemmet, i forhold til undervisning eller fritidsaktiviteter. For at eksempelvis ungdommer skal kunne vedlikeholde fransk og baskisk er det viktig at de selv er overbevist om dette, og selv se verdien av det å være tospråklig for at det skal videreføres. Formidlingsprosessen må derfor være en betydningsfull opplevelse og positivt ladet for å kunne resultere i barnas engasjement til tospråklighet.⁸⁵

Språklige kontaktsituasjoner resulterer vanligvis i et språklig skifte. Når de menneskene som snakker ett språk blir utsatt for kulturen til et mer dominant folk, prøver man å adaptere seg til den

⁸² Hentet fra Euskararen Erakunde Publikoa, Office public de la langue basque
<http://www.mintzaira.fr/fr/actualite/article/goresmenak-campagne-pour-les-parents-de-nouveaux-nes.html>

⁸³ Lambert 2008 s 21-22

⁸⁴ Lambert 2008 s 23

⁸⁵ Lambert 2008 s 37

dominante gruppe.⁸⁶ Siden baskisk er et minoritetsspråk er alle som snakker euskara tospråklige. Det er ikke alltid at barn som vokser opp i et tospråklig samfunn lærer seg begge språk like godt, og kompetansen i det språket de bruker minst kan bli redusert.⁸⁷ Tidligere forskning har vist at språkbruken i Baskerland er preget av å tilpasse seg ikke-baskisktalende personer. Ifølge forskningen viser det seg at dersom en person i en gruppe som ikke snakker baskisk, vil alle de andre bytte språk og da enten bruke spansk eller fransk. For at bruken skal økes må språket derfor bli sett på som en nødvendighet.⁸⁸ Om menneskene må lære seg språket for å integreres i en ny kultur eller for å tilegne seg sosial mobilitet, blir resultatet en tospråklig situasjon som utvikles til et skifte av språk for gruppen som tilpasser seg. Når dette skiftet skjer blir morsmålet brukt i stadig færre kontekster, noe som gjør at man kan miste ferdigheter innenfor sitt opprinnelige morsmål.

⁸⁶ Amorrortu 2003 s 108

⁸⁷ Amorrortu 2003 s 111

⁸⁸ Fishman 2001 s 250

4. Metode

Dette kapitlet omhandler bruken av metoder innenfor samfunnsforskningen. Jeg vil ta for meg bruken av både kvantitativ og kvalitativ metode, se på de ulike metodenes fordeler og ulemper, samt rette fokus på kvalitativ metode og det kvalitative forskningsintervju, som jeg har benyttet i arbeidet med denne masteroppgaven. Jeg vil også gjøre rede for feltarbeidet som jeg har utført, gi en beskrivelse av kildeutvalget og hvordan selve gjennomførelsen av intervjuene foregikk. Videre tar kapitlet også for seg etiske vurderinger man må gjøre innenfor samfunnsforskningen. Til slutt retter jeg fokus på begrepene validitet og reliabilitet som er viktige for oppgavens resultat.

4.1 Kvantitativ og kvalitativ metode

Innen samfunnsforskningen finnes det to metodiske hovedgrupper, kvalitative og kvantitative metoder. Gruppene brukes med ulike formål, men det er også mulig å kombinere de to metodene i én og samme studie. Nedenfor følger en beskrivelse av de ulike metodegruppene, deres formål, når de er hensiktsmessige å bruke med fordeler og ulemper.

4.1.1 Kvantitativ metode

Kvantitativ metode er basert på positivismen og er også mye brukt innenfor naturvitenskapen. Kvantitativ metode er gunstig å bruke når man blant annet ønsker å kartlegge og telle utbredelsen av bestemte fenomener.⁸⁹ Den kvantitative forskningen ser på årsaker og virkninger av ulike hendelser. Det kvantitative forskningsarbeidet er basert på objektivitet og positivisme, med klare regler for fremgangsmåter og teknikker. Innenfor kvantitativ forskning er spørreundersøkelser mest brukt. Man har et stort antall informanter som ofte er representative for befolkningen. Forskeren har avstand til informantene og påvirkningen mellom forsker og informant er dermed lav. I et kvantitativt studie er problemstillingen bestemt når man begynner datainnsamlingen. Dataene er tall som leses av som statistikk, og kvaliteten på dataene er avhengig av studiets validitet, reliabilitet og generalisering.

Når det gjelder fordelene ved kvantitativ metode er informasjonen avgrenset til akkurat det man ønsker å finne ut gjennom for eksempel spørreskjemaer. Man får en stor bredde i undersøkelsen ved å ha mange respondenter. I tillegg gir statistikkprogrammer lett oversikt over funnene. Det kan også

⁸⁹ Johannessen, Tufte & Kristoffersen 2011 s 31

være lettere å få ærligere svar i og med at de som deltar i undersøkelsen er anonyme. Kvantitativ metode kan også være effektive i forhold til tidsbruken da forskeren kan sende spørreskjemaene i posten eller over mail.⁹⁰ Når det gjelder ulempene i forhold til kvantitative metoder er det i hovedsak mangelen på mengde informasjon man får fra hver respondent. Gjennom skjemaer får man kanskje ikke alltid den informasjonen man burde hatt. Det kan være vanskelig å sikre at informasjonen er tilstrekkelig. Videre kan det være en fare for at man trekker slutninger på for tynt grunnlag, derfor er det viktig at undersøkelsene er godt forberedt, for å være sikker på at man stiller de riktige spørsmålene. Når man lager spørreundersøkelser må man forsøke å unngå å lage ledende spørsmål, noe som kan ha innvirkning på respondentenes svar. Med et stort tallmateriale kan man også risikere unøyaktigheter i forhold til databehandlingen av funnene, noe som igjen kan lede til feilaktige konklusjoner.⁹¹

4.1.2 Kvalitativ metode

De kvalitative metodene, som inkluderer observasjon, intervju, litteratur-studier og case-studier, har som formål å gi forståelse for et bestemt fenomen, og om mulig forklare lignende fenomen. Det er gunstig å ta i bruk kvalitative metoder dersom man vil undersøke fenomen som ikke er kjente, noe som er forsket lite på eller fenomener man ønsker å få bedre kjennskap til.⁹² I kvalitativ metode er antall informanter lavere enn ved bruk av kvantitativ metode. Utvalget innenfor kvalitativ metode er ikke representativt, men heller strategisk, typisk eller spesielt. Dataene resulterer ikke i tall, men består derimot av en tekstanalyse. De kvalitative metodene kan derfor gi troverdige beskrivelser av menneskers liv og meninger.

Fordelene med kvalitative metoder er at forskeren får møte sine informanter ansikt til ansikt, noe som er positivt i forhold til bortfall. Det er ikke så mange som trekker seg fra en intervjusituasjon. Forskeren kan også gå i dybden når det er nødvendig. Dette fører gjerne til en bedre mulighet for en helhetsforståelse av det som forskes på. I tillegg er det en fordel at forskeren kan stille oppfølgingsspørsmål og dermed få utdypende svar og i tillegg unngå misforståelser. På denne måten er det lettere å sikre god validitet i kvalitative undersøkelser⁹³

De kvalitative metodene blir ofte kritisert for å være for lite generaliserbare, da tallet på informanter

⁹⁰ Larsen 2007 s 25

⁹¹ Larsen 2007 s.25-26

⁹² Johannessen m.fl. 2011 s.32

⁹³ Larsen 2007 s. 26

ikke er like omfattende som i en kvantitativ metode. Likevel er det viktig å huske på at kvalitative metoder også kan antyde det som er generaliserbart når man trekker inn sammenlignbare studier. I tillegg kan kvalitative metoder være utfyllende til en kvantitativ studie. Slik kan man gå nærmere inn på og finne årsaker til de forskjellige kvantitative funn.

Når det kommer til ulempene med kvalitative metoder er det et svært tidkrevende arbeid å behandle dataene i ettertid, og man har ikke ferdige svarkategorier som er kryssset av. Det kan også være slik at informantene ikke er helt ærlige siden det er vanskeligere å være anonym når man sitter ansikt til ansikt. Intervjueren kan påvirke intervjuresultatet, dette kan bestå i at informanten svarer det man tror forskeren ønsker å høre for å gjøre godt inntrykk. Dersom det gjelder observasjon kan atferden bli påvirket når man vet at man observeres.⁹⁴

Det er kvalitativ metode som benyttes i arbeidet med denne masteroppgaven. Formålet med studien er å ta rede på hvordan fransk-baskiske familier videreformidler baskisk kultur. Dette er ikke noe som lett kan fremstilles gjennom tall og statistikk, da ulike opplevelser relatert til familieliv og formidling av språk kommer best fram gjennom beskrivelser og erfaringer fra informantene selv. For å kunne svare på problemstillingen jeg har utviklet er det viktig å få kjennskap til personlige meninger og erfaringer. Dette er noe de kvalitative metodene tillater i og med at de gir en mer helhetlig beskrivelse av informantenes opplevelser relatert til temaet. I tillegg har jeg allerede kjennskap til bruk av kvalitativ metode da jeg også utførte kvalitative forskningsintervjuer i forbindelse med min bacheloroppgave i sosiologi våren 2007 ved universitetet i Caen, Frankrike. Til sist vil jeg nevne at det i Iparralde har blitt gjennomført store kvantitative undersøkelser i forhold til språk og kultur, jeg ønsket derfor å gjøre en kvalitativ studie, som kan dekke et hull i forskningen.

4.2 Feltarbeidet

Denne oppgavens datamateriale er basert på et opphold i den franske delen av Baskerland, Iparralde, fra september til desember 2013. Jeg har i denne tiden vært bosatt i Bayonne, den største byen i fransk Baskerland, med en befolkning på omlag 44.000 innbyggere. Grunnen til at jeg valgte Bayonne var i hovedsak at dette er den største byen i fransk Baskerland. Her finner man noen av de viktigste organisasjonene knyttet til baskisk kultur. Den eneste videregående skolen som har all

⁹⁴ Larsen, 2007 s 27

undervisning på baskisk i Iparralde ligger også i Bayonne. Samtidig er Bayonne et kommunikasjons-knutepunkt som gjør det enkelt å reise til andre viktige steder i Lapurdi. I tillegg ble Bayonne valgt av praktiske årsaker som for eksempel i forhold til å finne en egnet boplass. Grunnen til at jeg valgte å studere baskisk kultur i Frankrike er blant annet på grunn av en interesse for franske regionale kulturer og språk. Jeg har 4 studieår i Frankrike bak meg, noe som betyr at jeg snakker fransk flytende. Dette har vært helt avgjørende for denne oppgaven, da det har vært viktig å både kunne kommunisere godt skriftlig og muntlig med de ulike organisasjoner og informanter jeg har vært i kontakt med. På bakgrunn av å tilegne seg litteratur har det også vært viktig å kunne fransk, da en stor del av forskningen på fransk Baskerland har blitt publisert på fransk. I tillegg er det viktig å påpeke at det ikke bare er språket i seg selv som er viktig i møte med mennesker fra et annet land, men også det å kunne forstå og tolke de ulike sosiale kodene i form av høflighetsformer og vite hva ulike begrep og fakter betyr. Jeg ville derfor ikke ha gjennomført denne oppgaven med dette temaet dersom jeg ikke hadde hatt både språklig kompetanse og erfaring fra det franske samfunnet fra før. Likevel mener jeg det er viktig å ha et kritisk blikk på egen forskning. Selv om jeg snakker fransk kan misforståelser i en intervjusituasjon oppstå og dermed er muligheten til stede for å misforstå informantene eller at de i motsatt fall misforstår meg. Jeg vil også gjøre oppmerksom på muligheten for at informantene ville gitt andre svar eller uttrykt seg anderledes dersom jeg som forsker var fransk.

Dette arbeidet er begrenset geografisk på grunn av mobilitetsårsaker til å gjelde den størst befolkede provinsen i Iparralde, Lapurdi. Jeg har intervjuet personer fra både kysten og innlandet. Samtidig har jeg møtt flere som bor eller jobber i Bayonne, men som opprinnelig kommer fra landsbyer fra de to andre fransk-baskiske provinsene, Nafarroa Beherea og Zuberoa. Alle informantene er likevel knyttet til Lapurdi ved at de enten bor, jobber, går på skole eller har egne barn som går på skole i denne provinsen.

Mitt feltarbeid i Iparralde har bestått av både å finne litteratur angående baskisk språk og kultur og å finne informanter. Det har i tillegg vært viktig for meg å skaffe meg et kontaktnettverk som både har kunnet gi meg relevant informasjon om temaet for oppgaven, men som også har kunnet sette meg i kontakt med frivillige og relevante informanter. Før avreise hadde jeg allerede tatt kontakt med universitetsavdelingen i Bayonne som har fokus på baskiske språkstudier, og kommet i kontakt med en etnolinguist som hjalp meg med råd til litteratur og organisasjoner som jeg kunne kontakte. Da jeg ankom Bayonne begynte jeg å kontakte ulike organisasjoner som jobber med formidling av

baskisk kultur. Jeg har vært i kontakt med flere ulike organisasjoner, *Euskal Kultur Erakundeal/ Institut culturel basque*, Det kulturelle baskiske institutt som ligger i Ustaritz, hvor jeg hadde et møte med etnologen Terexa Lekumberri. Videre kontaktet jeg *Seaska*, som er organisasjonen som står bak organiseringen av de baskiske skolene og fikk et møte med en av deres representanter Ramuntxo Etcheberry. Jeg fikk også et møte med kontaktpersonen for organisasjonen *BigaBai*, Myriam Frappé. Dette er en organisasjon for foreldre som har barn i tospråklige, fransk/baskiske skoler. Jeg kom også i kontakt med lederen for *AEK*, organisasjon for voksenopplæring i euskara, i Bayonne, Jakes Bortayrou. Alle disse personene satt meg i kontakt med en del av informantene som har bidratt til datamaterialet til oppgaven. I tillegg fant jeg det også relevant å ta kontakt med OPLB, Det offentlige kontoret for det baskiske språket, som er en organisasjon som aktivt støtter bruken av baskisk i Iparralde og som har forbindelse med lokale politikere.

Feltarbeidet har også bestått av å møte forskjellige mennesker bosatte i regionen under flere uformelle møter. Jeg har deltatt på ulike kulturelle arrangement som blant annet konserter, danseoppvisninger, markeder og utstillinger relatert til baskisk kultur og tradisjoner. Å gjennomføre et feltarbeid er en stor læringsprosess. I løpet av arbeidet med å innhente informasjon møter man på vansker, men tilegner seg også mange positive erfaringer i forhold til de menneskene man møter. I ettertid er det likevel lett å se tilbake på ting man kunne gjort anderledes, men dette gir en også erfaringer man lærer fra. Noe av det vanskeligste for meg i arbeidet med å innhente data var å komme i kontakt med et stort nok antall relevante informanter og få kontakt med visse organisasjoner. Jeg opplevde ofte å måtte vente svært lenge på å få avtalt møter. Jeg erfarte også at relativt få personer var interessert i å stille opp til intervju i forhold til det antall personer som ble spurt. Jeg bestemte meg tidlig for at det ville være interessant å intervju en gruppe ungdommer i forhold til deres tanker og erfaringer rundt baskiske identitet og bruken av baskisk språk. Jeg tok derfor kontakt med den videregående skolen *Bernat Extepare*, som har all undervisning på baskisk, allerede i september, men det var ikke før i november at jeg faktisk fikk gjennomført et gruppeintervju i en klasse. Etter flere mail, telefonsamtaler og kontakt via *Seaska* fikk jeg komme til skolen for å snakke med både rektor og en lærer. En del av grunnen til at det tok lang tid for meg å få i stand et møte der, var på grunn av at de er svært skeptisk til å la fremmede utenfor skolen slippe inn og være alene med elevene, da de har tidligere har opplevd at det har kommet personer som har utgitt seg som forskere. Disse har ønsket å vinkle den informasjon de har fått fra elevene i forhold til baskisk identitet til noe negativt og dermed sette skolen i et dårlig lys via media. Dette har blitt gjort tidligere av motstandere mot ikastola-skoler.

Det viste seg også at det heller ikke var enkelt å få møte privatpersoner. I flere tilfeller måtte jeg sende flere mail eller ringe gjentatte ganger for å avtale møter. I noen tilfeller viste det seg at personene som tidligere var interesserte i å møte meg, ikke svarte på nye henvendelser. Jeg trodde ikke at det skulle være vanskelig å finne personer som ville stille opp til intervju, da emnet mitt ikke omhandler nasjonalisme eller andre tema som kan være sensitive. Likevel tror jeg det er flere grunner til at det har vært vanskelig å finne informanter: Noen har kanskje vært skeptisk til hvorfor en student fra Norge interesserer seg for baskisk kultur i Frankrike. Det er ikke like vanlig å studere i utlandet for franske studenter som tilfellet er for de norske. En annen grunn for at det har vært vanskelig å arrangere møter med villige informanter har med at mange nok er skeptiske til hvordan mitt arbeid vil bli vinklet sett i forhold til nasjonalisme som er et ømtålig tema i Frankrike. Hovedgruppen av mine informanter i denne oppgaven er foreldre, noe som betyr at flere sikkert har hatt vanskelig å finne tid til eller prioritere å stille opp til intervju. Likevel har arbeidet mitt i Iparralde vært svært lærerikt og resultatorientert, både i forhold til hvordan et slikt arbeid organiseres, men også i forhold til de aktiviteter jeg har fått deltatt på og de mennesker jeg har møtt.

4.3 Kildeutvalg

Målet for kvalitative studier er blant annet å analysere sammenhenger og skape dypere forståelse av det fenomenet som studeres. Valget av informanter til studien var viktig. Dersom man får personer som ikke kan bidra til relevant informasjon om emnet som studeres kan dette være ødeleggende for studien. Det finnes ingen eksakte regler for hvordan man skal velge ut informanter til en kvalitativ studie. For å kunne svare på studiets problemstilling er det likevel viktig å finne personer som har kunnskap eller erfaring om emnet som studeres, kunne reflektere og uttrykke seg om temaet. Dessuten må respondentene både ha lyst og tid til å bli intervjuet. Det finnes ulike strategier til å velge ut kilder. I kvantitativ forskning trekkes ofte utvalget ut tilfeldig, noe som ikke er like vanlig i kvalitativ forskning. Rekrutteringen av informanter har i kvalitative studier et klart mål for å få mest mulig kunnskap om emnet som studeres. Man snakker da om strategisk utvelgelse som betyr at forskeren først tenker gjennom hvilken målgruppe som må delta for å få samlet inn de nødvendige data. Det neste steget vil være å velge ut personer fra målgruppen som skal delta i undersøkelsen.⁹⁵

Kildeutvalget i denne oppgaven består i hovedsak av kriteriebasert utvelgelse og den såkalte

⁹⁵ Johannessen m.fl. 2011 s 106

«snøballmetoden». Dette innebærer at jeg har fått informanter som oppfyller spesielle kriterier i forhold til alder, bosted og tilhørighet til baskisk kultur. «Snøballmetoden» innebærer at forskeren forhører seg om personer som vet mye om temaet som skal studeres og som forskeren bør kontakte. Disse personene kan igjen vise til nye aktuelle og viktige informanter.⁹⁶

Å studere et fenomen så stort som utvikling og formidling av baskisk kultur, krever begrensninger og rammer for både hvilket område man vil fokusere på og hvilken profil man ønsker informantene skal ha. Da dette også er en masteroppgave hvor jeg både jobber alene og har en bestemt tidsbegrensning er det viktig å ha noen klare grenser for hva oppgaven skal inneholde og hvor stort datamaterialet skal være. Dette har allerede blitt gjort rede for i delen ovenfor angående den geografiske utstrekningen i henhold til feltarbeidet. Når det gjelder informantene er det foreldregruppen, som står for den største delen av kildeutvalget. For å begrense omfanget av informanter har jeg valgt å legge vekt på de som føler seg knyttet til baskisk kultur, da jeg ser disse personene som de fremste kulturelle videreformidlerne. Jeg ønsket også å ha fokus på dagens situasjon dermed ønsket jeg foreldre i aldersgruppen mellom 35-55 år, med barn fra barneskolealder til og opp til 18 år. I realiteten fikk jeg foreldre som har barn i barnehagealder og helt opp til 19 år. Foreldregruppen består av de som har baskisk som morsmål, de som ikke snakker baskisk og de som er i ferd med å lære baskisk gjennom organisasjonen AEK. De foreldrene jeg har intervjuet har alle barna sine enten i baskiske ikastola-skoler eller i offentlige tospråklige skoler. Informantenes sosioøkonomiske bakgrunn er varierte. Fransk Baskerland er en region hvor servicenæringen er den viktigste næringen, mange av mine informanter jobber dermed i denne kategorien. Her følger en oversikt over informantenes yrkesbakgrunn; butikkmedarbeidere, jordbruker, musiker, hudpleier, sykepleier, lærer og ingeniør. Innen kvalitativ forskning er det aldri fastsatt noe bestemt antall for hvor mange respondenter som trengs, da det er kvaliteten, og ikke for kvantiteten på informasjonen som er viktig. Utvelgelsen av informanter i kvalitative studier henspeiler ikke på representativitet, men på hensiktsmessighet.⁹⁷ Det er likevel en regel om at når det ikke lenger dukker opp ny kunnskap i det innsamlede datamaterialet, så er andelen informanter stor nok. I tillegg må man også ta hensyn til hvor mye tid og ressurser man har til disposisjon, da transskriberingene er nokså tidkrevende.

Videre ønsket jeg også å intervju ungdommer da jeg mener det er viktig å ikke bare få fram et perspektiv fra foreldrenes posisjon. Det er også interessant å få fram hva de som er mottakere for

⁹⁶ Johannessen m.fl. 2011 s 109

⁹⁷ Johannessen m.fl 2011 s 107

den kulturelle formidlingen mener og hvilke tanker de gjør seg knyttet til egen identitet og bruk av euskara. Jeg ønsket å komme i kontakt med ungdommer i alderen 16-19 år, da ungdommer i denne alderen gjerne er mer bevisst tanker rundt egen identitet enn ungdommer på ungdomsskolenivå. Jeg kontaktet ulike videregående skoler, både tospråklige og den eneste baskiske videregående skolen som ligger i Bayonne. Det var ved denne skolen, *Bernat Extepare* at jeg fikk organisert et gruppeintervju med en liten klasse på 5 elever, mellom 16-17 år fra ulike deler av Iparralde. Alle elevene har minimum én forelder som snakker baskisk.

Jeg fant det også relevant for oppgaven å snakke med representanter fra ulike organisasjoner som er knyttet til baskisk språk og kultur, som tilleggsdata for den informasjon som ble hentet inn hos både foreldre og ungdoms-gruppen. Organisasjonene jeg kontaktet og fikk møte med er følgende; *Institut Culturel Basque*, *Seaska*, *Bigabai*, *AEK*, *Euskal Konfederazioa*, og *Office public de la langue basque*.

Når man velger ut informanter til et kvalitativt studie er det også viktig å være oppmerksom på mulige feilkilder. For å få flest relevante kilder er det nyttig å gå gjennom fagpersoner eller organisasjoner som står i tilknytning til det emnet man studerer. Jeg tok selv kontakt med ulike organisasjoner for å finne foreldre som ønsket å stille til intervju. Selv om jeg ga visse kriterier var det ikke alle som ble fulgt, noe som førte til at tre av de informantene jeg fikk ikke hadde relevante opplysninger for min problemstilling, selv om det også var svært interessant å høre deres oppfatning om baskisk kultur. Kildematerialet for denne oppgaven er basert på 19 intervju med foreldre, hvorav 5 menn og 15 kvinner deltok, samt 1 gruppeintervju med ungdommer i videregående skole, hvorav 4 jenter og 1 gutt i alderen 16-17 år deltok. I tillegg hadde jeg 5 samtaler/ustrukturerte intervju med organisasjoner som arbeider med formidling av baskisk språk og kultur. Jeg legger ved en presentasjon av mine informanter som vedlegg. (Se vedlegg 1)

Som det kommer fram av beskrivelsen ovenfor vil jeg påpeke at at majoriteten av informantene som har sagt seg villig til å bli med i denne studien er kvinner. Det er mulig å knytte dette til hvilken rolle kvinner har i forhold til videreføring av språk, og innen forsknings på språkformidling blir det ofte hevdet at mødrene er de viktigste aktørene på dette feltet.⁹⁸ Sosialantropologen Teresa Del Valle som har forsket på baskisk kjønnsrollemønster, hevder at på grunn av kvinners tradisjonelle

⁹⁸ Lambert 2008 s 30

rolle med ansvaret for oppfølging av barna både hjemme og på skolen, er mødre de viktigste aktørene knyttet til videreføringen av euskara⁹⁹. Del Valle ser også nærmere på det arbeidet kvinner gjør i de baskiske skolene. Mange kvinner er svært engasjerte og involverte i skolens arbeid; både i forhold til organisering og undervisning. Hun mener at på grunn av at ikastola skolene opprinnelig var hjemmebaserte skoler som var orienterte rundt familien, har disse skolene alltid favorisert et høyt nivå av forelder-lærer samarbeid og lagt vekt på den sentrale rollen mødre har i barns språktilegnelse. To av de kvinnelige informantene mine er lærere ved ikastola-skoler.

4.4 Kvalitativt forskningsintervju

Det kvalitative forskningsintervjuet blir brukt i situasjoner hvor man ønsker å få kunnskap om den subjektive opplevelsen av et bestemt fenomen. Dette innebærer hvordan aktørene selv opplever fenomenet. Man kan derfor knytte forskningsintervjuet opp mot fenomenologien. Fenomenologisk forskning ønsker å forstå sosiale fenomener ut fra individenes egne perspektiver og beskriver verden slik individene opplever den, med forståelse i at den virkelige virkeligheten er den mennesket oppfatter.¹⁰⁰

Man har to former for kvalitativt forskningsintervju; det semi-strukturerte og det ustrukturerte intervju. Et semi-strukturert intervju brukes for å forstå informantens perspektiv på tema fra dagliglivet. Her ønsker man å hente inn beskrivelser fra informantens liv og oppfatninger. Denne intervjuformen ligner på en samtale i dagliglivet, men har som et profesjonelt intervju et bestemt formål. Det semi-strukturerte intervjuet kjennetegnes ved at intervjuet fokuserer på bestemte temaer og at forskjellige spørsmål er utformet i en intervjuguide. I forkant har det også blitt gjort en teoretisk forståelse av temaet som skal undersøkes. Man er ikke bundet til spørsmålene i intervjuguiden, man kan både legge til spørsmål for å få informanten til å utdype hva han eller hun mener, men også stille improviserte spørsmål. Intervjuet blir som regel transkribert, og den skrevne teksten og lydopptaket utgjør til sammen materialet for meningsanalysen.¹⁰¹ I tillegg har man også det ustrukturerte intervjuet som kjennetegnes ved at man ikke har fokus på bestemte emner og at det heller ikke er laget noen plan for hva man vil spørre om. Denne intervjuformen er ganske lik en vanlig samtale, men man får likevel hentet nyttig informasjon fra informantene. I denne oppgaven har jeg i hovedsak brukt semi-strukturerte intervju. I møte med representanter fra organisasjonene

⁹⁹ Bullen 2003 s 183

¹⁰⁰ Kvale 2009 s 45

¹⁰¹ Kvale 2009 s 47

jeg var i møte med har jeg brukt en blanding av semi-strukturerte og ustrukturert intervju, da jeg på forhånd hadde foreberedt ulike spørsmål, men som deretter utviklet seg i det mer ustrukturerte ettersom alle spørsmålene jeg hadde ble besvart.

4.5 Gjennomførelse og etiske vurderinger

Intervjuene hos organisasjonene ble gjennomført i september og oktober. Intervjuene med foreldrene og ungdomsgruppen ble gjennomført mellom oktober og desember. Intervjuene med representantene fra organisasjonene ble gjennomført hvor de hadde kontor eller på kafé som med representanten fra *Seaska*. Representanten fra Bigabai møtte jeg hjemme hos henne, da de ikke har eget lokale. Intervjuene med foreldrene fant sted enten på deres arbeidsplass, hjemme hos eller på kafé. Gruppeintervjuet med ungdommene fant sted på deres skole, i skoletiden hvor jeg fikk disponere en skoletime samt friminutt.

Intervjuene hos organisasjonene var mer ustrukturert enn hos foreldregruppen. Her tok jeg notater og jeg fikk mye tilleggsinformasjon om deres arbeid. I møte med foreldrene spurte jeg alltid om tillatelse til å ta opp intervjuet. I kun ett tilfelle ønsket ikke informanten at intervjuet skulle bli tatt opp, derfor ble dette intervjuet i sin helhet skrevet ned i form av notater underveis i løpet av intervjuet. På noen plasser med mye støy som for eksempel kafeer med musikk tok jeg også notater i tilfelle opptaket skulle bli dårlig. I møte med ungdommene var det også viktig å spørre om tillatelse til opptaket. For at jeg kunne gjennomføre intervjuet med elevene måtte jeg også få en spesiell tillatelse fra skolens administrasjon. (Se vedlegg 6-8) Elevene sa seg villig til at intervjuet kunne tas opp, så dette ble gjort. I forkant av intervjuene satt jeg av tid til å presentere meg selv, både litt om min studiebakgrunn, hvorfor jeg var i Iparralde for å studere baskisk kultur og formålet og organiseringen av arbeidet med masteroppgaven min. Jeg la også alle mine informanter slippe til med spørsmål angående studiet mitt eller angående Norge. Mange av informantene var interesserte å høre om det finnes tilsvarende forhold i Norge, knyttet til lokale språk uten offisiell status.

Å utføre kvalitative forskningsintervju forutsetter ulike egenskaper fra forskerens side. Under intervjuet er det flere teknikker man må tenke over, som for eksempel å la intervjuobjektet ta sin tid og snakke ut, uten å bli forstyrret og unngå å lede informantene til å si det man som forsker ønsker å høre. Forskeren må huske på å ikke være for følelsesladet med å vise tydelige reaksjoner til det som

blir sagt under intervjuet. Dette kan gjøre intervjuobjektet usikker på seg selv og dermed unngå å dele viktig informasjon. Selv om det ofte blir nevnt innen litteraturen for samfunnsforskning at forskeren skal være så nøytral som mulig under et intervju, mener jeg at det er viktig å skape en god tone mellom forsker og informant, slik at informanten føler at den får noe igjen og ønsker å dele sine personlige opplevelser med forskeren. Jeg har selv vært bevisst på nettopp dette og har derfor snakket mye med intervjupersonene mine både før og etter intervjuet. Det er ikke gitt at mennesker som en aldri har møtt før setter av tid i en ofte hektisk hverdag til å snakke om sitt familieliv, derfor mener jeg at det må være en god dynamikk mellom forsker og intervjuobjekt. Det kan gjøres ved for eksempel å smile, le der det er naturlig eller være forstående dersom informantene tar opp episoder som har vært vanskelige for dem, men samtidig holde en profesjonell avstand. Steinar Kvale refererer til sosiologen Richard Sennetts bok *Respect* i forhold til arbeidet med å oppnå kunnskap og å være etisk forsvarlig. Her hevder Sennett at til forskjell fra en intervjuer i en meningsmålingsundersøkelse ønsker dybdeintervjueren å undersøke de svarene som gis, dermed kan ikke intervjueren være strengt upersonlig når han eller hun skal foreta en slik undersøkelse; han eller hun er nødt å gi litt av seg selv for å fortjene et åpent svar.¹⁰²

Kvalitative metoder, som intervjuer, innebærer andre etiske problemer enn spørreskjemaundersøkelser, der fortroligheten er sikret med gjennomsnittsberegninger av svarene i undersøkelsen. I arbeidet med intervjuer er det viktig å få et såkalt informert samtykke fra informantene. Med dette menes at deltakerne informeres om undersøkelsens formål og at man er sikker på at de deltar frivillig og samtidig informerer dem om deres rett til når om helst å trekke seg ut av undersøkelsen. Deltakerne bør også informeres om hvem som vil få adgang til intervjuet, forskerens rett til å publisere hele intervjuet eller deler av det.¹⁰³ I en kvalitativ intervjuundersøkelse skal man også sørge for å beskytte deltakernes privatliv. Både foreldregruppen og ungdommene som har deltatt i dette prosjektet er anonymisert. Denne oppgaven tar ikke for seg sensitive opplysninger som behandles elektronisk dermed er ikke dette prosjektet melde eller konsesjonspliktig.¹⁰⁴

4.6 Validitet og reliabilitet

Validitet i en undersøkelse handler om å finne ut om undersøkelsen måler det den har til hensikt å måle. Det vil si at man tar rede på om metoden man har valgt undersøker det den er ment å

¹⁰² Kvale 2009 s 35

¹⁰³ Kvale 2009 s 88

¹⁰⁴ Johannessen m.fl. 2011 s 94-95

undersøke og om dataene man har funnet er relevante for å kunne svare på studiets problemstilling. Reliabilitet har med forskningsresultatene konsistens og troverdighet å gjøre. Reliabiliteten sees ofte i sammenheng med spørsmålet om hvorvidt et resultat kan reproduseres på andre tidspunkt av ulike forskere. Dette handler om intervjupersonen vill endre sine svar i et intervju med en annen forsker.¹⁰⁵ Dette er vanskeligere innen kvalitativ forskning siden atferd ikke er statisk og kan tolkes på flere måter.

Jeg møtte stort sett svært engasjerte informanter som snakket mye om temaene som ble tatt opp i intervjuene, likevel møtte jeg også informanter som snakket lite. Dette gjaldt spesielt de som selv ikke snakket baskisk. Noen av disse informantene kunne svare meg med enstavelser, noe som bød på utfordringer for meg med å komme opp med gode oppfølgingsspørsmål. Likevel må jeg si at det var interessant å intervju så mange ulike personer, med forskjellig yrkesbakgrunn. En tendens som gikk igjen var gjerne at de med høy utdanning snakket mest utdypende. Å forholde seg til mennesker i ulike sosiale lag er også noe som er viktig i forbindelse med en intervjusituasjon. Det er viktig at spørsmålene er tydelige, lett forståelige og ikke minst er det viktig at forskeren utdyper hva en mener med spørsmålet man stiller dersom informanten er i tvil. Forskeren må også unngå å gi informantene meninger de egentlig ikke har.

Man kan ikke snakke om reliabilitet i kvalitativ forskning på samme måte som i forhold til kvantitativ forskning. Innenfor kvalitative studier vurderer man reliabiliteten ut i fra undersøkelsens validitet, derfor er studiets validitet ofte viktigere enn reliabiliteten innenfor kvalitativ forskning. Når man skal bedømme validitet i kvalitative studier kan man se på definisjonsmessig validitet og innholdsmessig validitet. Definisjonsmessig validitet tar for seg om det er samsvar mellom teorien man har brukt og de spørsmål man har stilt i intervjuet. Det er også viktig for forskeren å vite hvilke tema som skal dekkes under intervjuet. I forhold til innholdsmessig validitet er det viktig at det er et mangfold i dataene, noe som kan gjøres ved at man tar for seg flere sider ved fenomenet man studerer. Her kan også utvalget av informanter være viktig. Dersom man plukker ut riktige respondenter som gir mest relevant informasjon til problemstillingen gjør dette oppgaven stadig mer valid. Det er viktig å være bevisst på at det er en mulighet for at informantene ikke «forteller sannheten» om de faktiske forhold, selv om utsagnene kan uttrykke sannheten om personens oppfatning av seg selv. En vanlig kritikk av forskningsintervjuene er at funnene ikke er valide fordi

¹⁰⁵ Kvale 2009 s 250

intervjupersonenes informasjon kan være usanne.¹⁰⁶ Det problematiske ved å validere kvalitativ forskning skyldes ikke nødvendigvis svakheter ved de kvalitative metodene, men kan ifølge Kvale tvertimot skyldes den kvalitative metodens evne til å beskrive og stille spørsmål ved den sosiale virkeligheten som undersøkes.¹⁰⁷ I tillegg er det viktig å huske på forskerens rolle. Validitet handler om mer enn bare de metodene som blir brukt; forskeren som person er avgjørende for evalueringen av den vitenskapelige kunnskapen som blir produsert.¹⁰⁸ Å være oppmerksom til det respondentene forteller er viktig, både for å innhente relevant informasjon, men også å skape en god opplevelse for informanten under intervjuet. Transkriberingen av intervjuene er også viktig for dataenes validitet så de utgjør en gyldig overføring av dataene fra muntlig til skriftlig form. Analysering har med hvorvidt spørsmålene som stilles til intervjueteksten er gyldige og om tolkningene er logiske.¹⁰⁹ Kvale presiserer at det er viktig med en kontinuerlig prosessvalidering istedet for en endelig produkt validering.¹¹⁰

Det jeg selv har gjort for å sikre studiets validitet og reliabilitet er blant annet å knytte så mange av spørsmålene i intervjuguiden som mulig opp mot teori på feltet, samt å finne informanter som er relevante for oppgavens problemstilling. I forhold til å besvare oppgavens problemstilling har det vært viktig for meg å finne personer som har følt en tilknytning til baskisk kultur og som har et ønske å videreføre det baskiske språket til sine barn. I forhold til intervjusituasjonen har jeg vært oppmerksom på å ikke stille for ledende spørsmål, selv om det i enkelte situasjoner har vært vanskelig å unngå. Når det gjelder transkriberingen har jeg valgt å skrive ordrett ned det informantene har sagt for å få et så helhetlig bilde som mulig av den informasjonen de har sagt. Dette blir gjengitt på fransk som fotnote i analysedelen av oppgaven. Når jeg har oversatt utsagnene til norsk har jeg vært bevisst på at utsagnene skal gi samme mening på fransk som på norsk. Derfor har jeg unnlatt å ta med i oversettingen til norsk, ulike småord og formuleringer man bruker i muntlig tale på fransk, men som ikke gir mening på norsk, eller som forstyrrer innholdet i utsagnene.

¹⁰⁶ Kvale 2009 s 256

¹⁰⁷ Kvale 2009 s 257

¹⁰⁸ Kvale 2009 s 253

¹⁰⁹ Kvale 2009 s 253

¹¹⁰ Kvale 2009 s 253

5. Baskisk kulturarv som formidles til kommende generasjoner

Dette kapitlet er starten på oppgavens analysedel og jeg vil her fokusere på den første delproblemstillingen: *Hvordan definerer informantene baskisk kultur og identitet? Hvilke kulturelle elementer mener de er viktigst å overføre til sine barn?* Baskisk kultur skiller seg ikke fra fransk eller annen vestlig kultur når det gjelder tro, moral, eller sosiale normer. Den vestlige verden er mer eller mindre lik når det kommer til det humanistiske tankesettet. Her spør jeg hvordan mine informanter definerer baskisk kultur, hva de legger de i kulturbegrepet, hvilken betydning det har i deres liv og hva de mener er viktigst å overføre til neste generasjon. Når det kommer til spørsmål rundt identitet, ønsker jeg å ta rede på hvordan informantene setter sammen sin egen identitet, ser de på seg selv som baskere, franske eller en blanding av disse to? Videre følger en del om euskara, med vektlegging av hva informantene mener dette språket betyr innenfor baskisk kultur. Avslutningsvis følger en del angående viktige kulturelle aktiviteter, med særlig fokus på tradisjoner som informantene mener er viktige å formidle til sine barn.

5.1 Informantenes betraktninger rundt baskisk og fransk kultur

Informantene forbinder visse tradisjoner og kulturelle aktiviteter, innenfor sport, musikk eller feiringer med Baskerland da det er her disse aktivitetene enten har sitt opphav eller har stor oppslutning. Informantene i denne studien legger også vekt på betydningen av deres familiers historiske tilknytning til regionen, og deres egen følelsesmessige tilknytning til Baskerland. Informantene gir uttrykk for at Iparralde er en region som på mange måter skiller seg fra andre franske regioner, på bakgrunn av særlig språk og historie, noe som også er med på å skape en avstand til fransk kultur. Selv om flere av informantene gir uttrykk for å skape en avstand til fransk kultur, er de i realiteten likevel en del av fransk kultur gjennom høyere utdanning, deltakelse i valg og ved for eksempel teater - eller museumsbesøk.

Informantene som er bosatt i innlandet av Lapurdi og som har baskisk som morsmål uttrykker sterkest av informantene, at de føler seg knyttet til baskisk kultur. De beskriver baskisk kultur som deres naturlige kultur, og gir dermed uttrykk for at fransk majoritetskultur er av sekundær betydning, noe de følgende utsagnene viser:

«Vi er omsvøpet av den baskiske kulturen, også våre barn. Jeg mener kulturen i Baskerland i sin helhet. For oss er det veldig, veldig viktig, vi identifiserer oss virkelig med denne kulturen før vi identifiserer oss med en annen kultur, uansett hvilken det måtte være, uansett om det gjelder musikk, kunst, dans, vel for alt. Jeg tror at vi først og fremst er knyttet til baskisk kultur.»¹¹¹ (Intervju 22.10.13, med baskisktalende mor fra Isturits, 35 år.)

I dette utsagnet kan man tolke det som om det denne informanten oppfatter som baskisk kultur har forrang framfor andre kulturer. Ikke bare er fransk kultur for denne informanten sekundært for det baskiske "vi-et" hun tolker seg selv inn i, men man kan få inntrykk av at hun mener at fransk kultur ikke er mer betydningsfull enn en hvilken som helst annen kultur - det være seg norsk, tysk eller gresk kultur. Hun nevner jo ikke en fransk kultur med navn, og det kan man kanskje tolke som en måte å gjøre den irrelevant på. Ikke alle baskisktalende informanter uttrykte seg på samme måte, det neste sitatet viser en mor som påpeker tilstedeværelsen og betydningen av både fransk og baskisk kultur i Iparralde:

«Altså jeg tror at vi nødvendigvis er en blanding av begge, det kan ikke være på noen annen måte, likevel så er det (anm. Baskerland) en region, fordi vi kan ikke si land, fordi det er ikke anerkjent som det, det ligger i Frankrike, men det er virkelig en region som har sin egen identitet. Helt enkelt fordi den har sitt eget språk, sin egen kultur, en egen økonomi som er ganske sterk på forskjellige områder. Så naturligvis føler man seg fremfor alt som basker enn alt annet, men vi er veldig oppmerksomme på at for øyeblikket, så er vi en blanding av de to. (anm. Baskisk og fransk kultur)»¹¹² (Intervju, 17.10.13 med baskisktalende mor, fra Isturits, 35 år)

Denne informanten mener som den forrige, at baskisk kultur har forrang, og er for henne mest betydningsfull, men gir likevel uttrykk for at fransk kultur er tilstede, noe som er en tydelig forskjell fra forrige sitat. Når informanten sier at «vi» er oppmerksomme på at vi er en blanding av de to, henholdsvis fransk og basker, tolker jeg det dithen at hun blant annet viser til bruken av fransk som

¹¹¹ «On est baigné dans la culture basque, nos enfants aussi. Je dis la culture du Pays basque en entier. Pour nous c'est très, très important, on s'identifie vraiment à cette culture là, avant qu'on s'identifie avec une autre culture quelque soit la musique, l'art, la danse, fin pour tout. Je pense qu'on est d'abord encré dans la culture basque.»

¹¹²«Alors je pense qu'effectivement qu'on est forcément un mélange des deux, ça peut pas être autrement, par contre, effectivement ici c'est une région, puisque on peut pas dire pays parce qu'elle n'est pas pour l'instant, elle est dans la France, mais c'est vraiment une région qui a sa propre identité quand même. Tout simplement parce qu'elle a sa propre langue, sa propre culture, une économie aussi assez forte dans différents domaines. Donc, effectivement on se sent malgré tout, d'abord basque que le reste, mais on est bien lucide que pour l'instant on est un mélange des deux.»

er en nødvendighet i Iparralde og som man møter både i offentligheten og gjennom media. Dette står i kontrast til det forrige sitatet hvor informantene uttaler at det er først og fremst det baskiske hun identifiserer seg med, noe som kan tyde på at hun holder større avstand til bruken av fransk både offentlig og gjennom media.

De av informantene mine som ikke snakker baskisk eller er i ferd med å lære det med AEK mener også at baskisk kultur er viktig for dem i dagliglivet. I et intervju med en ikke-baskisktalende mor svarte hun følgende på spørsmål angående hvilken betydning baskisk kultur har for henne;

«Kulturen er i dagliglivet vårt, for meg så er det kulturen til mine forfedre, så det er svært viktig, det er noe å bevare, og det er en del av meg.»¹¹³ (Intervju 25.10.13 med ikke-baskisktalende mor fra Hasparren 40 år)

Det er interessant å se at informantene mine er tydelige på å formulere sin egen identitet i relasjon til å være fransk. Majoriteten av mine informanter er svært tydelige på at de oppfatter seg som baskere og at baskere er en gruppe eller et fellesskap som skiller seg fra andre franske statsborgere. Flere av informantene gir uttrykk for at deres eneste tilknytning til det offisielle Frankrike er passet og dermed statsborgerskapet. For disse informantene er det å være eller å bli oppfattet som fransk noe som er obligatorisk i henhold til at de er pålagt fransk statsborgerskap. I den sammenheng er det interessant å ta for seg den norske antropologen Fredrik Barths teori angående identitet. Han mener nemlig at en gruppe konstruerer egne identiteter gjennom at de er relasjonelle, altså definert i forhold til andre. Det er ikke det kulturelle innholdet i en gruppe som er det vesentlige, men hva medlemmene i en gruppe mener er grensene som skiller ens egen gruppe fra andre. Å ha samme kultur, språk og territorium er derfor ikke det viktigste innenfor identitetsskapelsen i følge Barth. Identitet skapes nemlig i interaksjon med andre.¹¹⁴ I denne sammenheng er de franske «de andre», som flere av informantene definerer seg i forhold til. Noen av informantene gav uttrykk for at de definerte seg utenfor «det franske». Likevel møtte jeg også informanter som formidlet at de føler at deres identitet er en blanding av fransk og baskisk kultur, men at de likevel setter baskisk kultur høyest da de mener at både baskisk språk og baskiske tradisjoner skiller seg fra det øvrige franske samfunnet.

¹¹³ «La culture est dans notre quotidien, pour moi c'est la culture des mes ancêtres, donc c'est très important, c'est quelque chose que à conserver et, fin ça fait parti de moi..»

¹¹⁴ Barth 1969 s 10

Alle informantene i denne studien hevder at baskisk kultur er noe de setter høyt og har et forhold til. Likevel viser det seg at det er de som har snakket baskisk fra fødselen av som er tydeligst på å definere sin baskiske identitet. På spørsmål om informantene identifiserer seg i henhold til å være franske eller basker svarte én av respondentene med baskisk som morsmål følgende:

«Jeg føler meg som basker fordi jeg føler at jeg har mitt opphav fra et område hvor det finnes en historie som er, vel som har en historie, som har et språk, en kultur, virkelig egne kulturelle uttrykk, altså, det stemmer at jeg identifiserer meg personlig mye mer som basker enn som fransk. Denne følelsen av å være fransk husker jeg ikke å ha følt eller jeg tror ikke at man har formidlet meg den, vi så på oss selv allerede da jeg var barn...vi var heller fra en region. Det var ikke noe formidling av nasjonalisme i det hele tatt, men det var virkelig, vi var folk fra et område med våre vaner, våre skikker og vårt språk, ser du. Og i dag ser jeg på meg selv som, ja, eh, fremdeles som basker for de samme grunnene og også på bakgrunn av personlige og politiske spørsmål.»¹¹⁵ (Intervju 18.11.13 med baskisktalende mor, 34 år fra Bayonne)

I dette sitatet forteller informanten om hva hun mener gjør henne til basker og hva baskisk identitet er for henne. Hun definerer baskisk identitet utifra hvor hun har sitt opphav, det geografiske området som kalles Baskerland og denne tilknytningen er viktig for henne. I tillegg ser hun på baskerne som et folk med egne skikker og vaner, og et språk. Disse delene av baskisk kultur utgjør viktige deler av hennes identitet. I følge dette sitatet er hun ikke fransk da hun har vokst opp med en tilhørighetsfølelse i et fellesskap hvor man formidlet euskara og tradisjoner knyttet til baskisk kultur i løpet av hennes oppvekst. Det er interessant å se at i slutten av sitatet at hun ikke bare definerer seg selv som basker utifra personlig overbevisning, men også i forhold til et politisk standpunkt, noe som kan tyde på et engasjement for å fremme en større sterkere framtidig innflytelse for baskisk kultur i Iparralde.

Nedenfor følger også et sitat fra en informant med euskara som morsmål om hvordan hun definerer

¹¹⁵«Moi, je me sens basque parce que je me sens originaire d'un territoire où il y a quand même une histoire qui est...voilà qui a une histoire, qui a une langue, une culture, des expressions culturelles qui sont vraiment les siennes, donc c'est vrai que moi je m'identifie personnellement beaucoup plus basque que française. Ce sentiment d'être français, je me souviens pas l'avoir ressenti ou je pense pas que l'on m'a transmit, nous on se considérait déjà quant on était enfant, c'était, on était plus d'une région. Il y avait peut être pas des projections nationalistes quoi que ça soit, mais c'était vraiment, on était des gens d'un territoire avec nos habitudes, nos coutumes, notre langue, voilà. Et au jour d'aujourd'hui je me considère, oui, eh, toujours basque pour des mêmes raisons et ensuite par des questions aussi d'opinions personnelles, politiques.»

seg selv i forhold til å være basker eller fransk.

«Jeg definerer meg som basker, for meg er det essensielt, jeg ser ikke på meg selv som fransk etc. For meg så er jeg basker og kulturen er min kultur, selv om jeg også har en annen med den franske kulturen, definisjonsmessig har jeg nødvendigvis begge to, men baskisk er likevel mitt morsmål, det er likevel min kultur.

- Når du er ute og reiser, hvor sier du at du kommer fra?

Jeg sier aldri Frankrike. Jeg vil ikke si det, nei, jeg er ikke på meg selv som fransk i det hele tatt».¹¹⁶ (Intervju 2.11.13 med baskisktalende mor, 35 år fra Hasparren)

Denne informanten definerer seg helt subjektivt som basker. Hun framhever betydningen av euskara og hvor viktig det er for hennes oppfatning av å være basker. Det er flere likheter som går igjen i disse to sitatene. Begge informanter, som har baskisk som morsmål, uttrykker en avstand til fransk kultur og er klare på at det er baskisk kultur de identifiserer seg med, hvorav historie knyttet til regionen og språk blir løftet fram som viktige element i det å definere seg som baskere. At språket er en viktig identitetsfaktor knyttet til det å føle seg som basker kommer fram hos alle informantene som har euskara som morsmål.

Når det gjelder intervjuet av personene som har lært baskisk i voksen alder via organisasjonen AEK, er det flere i denne gruppen som har uttalt at de har blitt bevisst sin baskiske identitet i voksen alder, gjerne etter å ha flyttet fra Baskerland. For eksempel i forbindelse med studier, og at man i voksen alder har fått et ønske om å vende tilbake til hjemstedet for å lære seg baskisk, da det å ikke kunne snakke baskisk har ført til at man ikke har følt seg «hel» i forhold til hvem man er eller ønsker å være. Når det gjelder gruppen foreldre som ikke snakker baskisk, føler disse likevel en sterk tilknytning til baskisk kultur og identitet. På grunn av foreldrenes avgjørelse om å ikke lære dem baskisk, har disse hatt et ønske om å gi sine egne barn muligheten til å lære, da de selv vil kunne bestemme hva de ønsker å gjøre med språket senere. Det viser seg også at majoriteten av mine informanter som ikke snakker baskisk, likevel oppfatter seg selv som baskere, som moren i sitatet nedenfor:

¹¹⁶ «Déjà je me définis comme basque, donc pour moi c'est essentielle, je me définis pas comme française etc. Pour moi je suis basque et la culture, c'est ma culture, même si j'ai aussi une seconde avec la culture française. Par définition j'ai forcément les deux, mais le basque c'est quand même ma langue maternelle, c'est quand même ma culture.

-Et qu'est-ce que tu dis quand tu es en voyage?

-Je dis jamais la France. Je veux pas le dire, non, pour moi je suis pas de tout française.»

«Jeg føler meg som basker selv om jeg ikke snakker baskisk. Det er likevel landet mitt selv om jeg ikke snakker baskisk. Jeg har hele tiden vært i et miljø og med venner som har snakket baskisk, og deltatt på (anm. Baskiske) fester så jeg føler jo meg knyttet til den baskiske kulturen selv om jeg ikke har språket.¹¹⁷» (Intervju 18.11.13 med ikke-baskisktalende mor, 43 år, Bayonne.)

I dette sitatet blir språket implisitt framstilt som det viktigste elementet for å kunne kalle seg basker. Hun legger likevel også vekt på det geografiske området, Baskerland og det fellesskapet hun kan føle gjennom deltakelse på ulike baskiske fester. Euskara alene er dermed ikke nødvendigvis et element som er avgjørende for å føle tilhørighet til et bestemt kulturelt fellesskap. Andre ikke-baskisktalende informanter peker også på at de likevel føler tilknytning til landet, tradisjonene og de kulturelle aktiviteter som utspiller seg der. Også familiens historie er viktig for informantenes definering av baskisk identitet, da flere fokuserer på at deres røtter og slektninger har bodd i Baskerland i flere generasjoner og har snakket baskisk.

For de foreldre som ikke snakker baskisk kommer det også fram av intervjuene at de ikke har like stor tilknytning til kulturelle tradisjoner eller praksiser som de som har baskisk morsmål. Dette kommer nok av at de foreldre som ikke har ønsket å formidle språket, heller ikke har ønsket å dele kulturelle tradisjoner, da dette også har vært innenfor det stigma og traume som mange har opplevd tidligere i forhold til holdninger rundt baskisk som et primitivt språk.

Det er også interessant å ta for seg de yngre informantenes meninger rundt baskisk identitet og hva de legger i dette begrepet. I bearbeidingen med intervjuet av ungdommene kommer det fram at de også er tydelige på at de anser seg som baskere med en egen identitet som skiller seg fra det å være fransk:

«-Er det å ha en baskisk identitet noe som er viktig for dere?

-Det er ikke det at det er viktig, det er bare slik, det er naturlig.

Samtidig er det en rikdom som vi har fordi vi er forskjellige fra andre ungdommer vi kan møte på i Bayonne, som ikke nødvendigvis ser på seg selv som baskere eller hva det måtte

¹¹⁷«*Je me sens basque, même si je ne parle pas le basque. C'est quand même mon pays, même si je ne parle pas le basque. J'ai tout le temps été dans un milieu, et avec des copines qui parlaient basque, et j'ai participé dans des fêtes et tout ça, alors je me sens attachée à la culture basque, même si j'ai pas la langue.*»

være., mens for oss så er det opplagt at når vi bor i Baskerland er vi baskere, og vi differensierer oss fra andre i forhold til det, og jeg tror nok at vi er ganske stolte, det er en rikdom ja.

- Av og til er det litt vanskelig fordi det er de som ikke nødvendigvis forstår, de sier, *ja, men du er i Frankrike, okey kanskje du er basker, men du bor i Frankrike...*men nei, jeg vet at jeg bor i Baskerland, altså.»¹¹⁸ (Gruppeintervju videregående skole Lycée Bernat Extepare, 8. 11.13)

Av dette sitatet ser vi at ungdommene anser seg selv som baskere fordi de knytter identitet opp mot språk og deres opprinnelse. De uttrykker at de skiller seg fra andre ungdommer ved at de føler tilhørighet til en baskisk identitet. Dette er både noe som uttrykkes subjektivt ved at de sier vi ser på oss selv som baskere, men også noe som uttrykkes som presumptivt objektivt, når de sier det bare er slik, det er naturlig, vi bor i Baskerland derfor er vi baskere. Likevel gir de ikke uttrykk for at de mener at alle ungdommer som bor i Baskerland skal føle seg som baskere, noe som heller ikke er tilfellet. I intervjuet er de derimot tydelige på at de ønsker at det skal være en forståelse for bruken av euskara og større aksept blant andre ungdommer for deres deltakelse i baskisk kultur. Ungdommene jeg intervjuet ser likevel på det som noe positivt ved at de skiller seg ut fra flertallet av ungdommene i Bayonne, de uttrykker i intervjuet at de er stolte og ser på det å være basker som verdifullt.

Informantene som har deltatt i undersøkelsen min har et nært forhold til baskisk kultur, og alle bortsett fra én av disse definerer seg selv som basker, selv om deres tilknytning til fransk kultur er ulik. Alle informantene assosierer sin baskiske identitet med sin tilknytning til Baskerland gjennom slekt og historiske røtter, noe som samsvarer med forskningsrapporten *Identité et culture basques au début du XXI ème siècle*, fra 2011 der man ser at baskisk identitet i Iparralde i stor grad er relatert til arv gjennom familie og språk.¹¹⁹ Dette er dermed et ganske tradisjonelt og etnisk syn i forhold til at et land er sett på som en stor familie, likevel er det viktig å presisere at for mine informanter ble

¹¹⁸«-Est-ce que vous pensez que l'identité basque est importante pour vous?

- C'est pas que c'est important, c'est juste comme ça, c'est naturel.

- En même temps c'est quelque chose qui fait une richesse qu'on a parce qu'on est différent des autres jeunes qu'on peut croiser à Bayonne qui sont, qui se considèrent pas forcément comme basque ou quoi que se soit, alors que pour nous c'est évident quant on vit en Pays basque on est basque, et on se différencie des autres par rapport à ça et je pense qu'on est assez fière, c'est une richesse oui.

- Oui.

- De fois c'est un peu difficile parce qu'il y en a qui comprennent pas forcément, ils disent oui mais, tu es en France, oké, peut être tu es basque, mais tu vis en France, mais non je sais que je vis en Pays basque, donc.»

¹¹⁹ Baxok m.fl. 2011, s. 53

dette sett på som deres personlige tilknytning, da identitet alltid er knyttet til verdier og hva man selv mener er viktig.

5.1.1 Hvem kan kalle seg basker?

Etter å ha tatt for meg informantenes meninger rundt baskisk identitet, vil jeg nå ta for meg følgende spørsmål; mener mine informanter at alle kan bli baskere? Informantene gav alle uttrykk for at det å være basker ikke bare er reservert de som har sin familie fra Baskerland, men er en identitet alle kan tilegne seg. Nedenfor følger hva to baskisktalende mødre mener om dette:

«- Hva vil det si å være basker mener du?

- Vel, jeg har mine røtter i forhold til språket, for meg er språket veldig viktig, det er som vårt felles fundament utenfor selve området. De som ikke kommer herfra, men som kommer og bosetter seg her, for eksempel hvis du flytter hit i morgen og lærer deg baskisk integrerer du deg i kulturen, vel i samfunnet faktisk, det er ikke noen forskjell, det er en forskjell, men den er ikke viktig, hva. Det er mange i Baskerland nå som ikke er her i fra og jeg er ikke i det hele tatt opptatt av det der med blod.(slektskap)¹²⁰ (Intervju 2.11.13 baskisktalende mor, Hasparren)

Denne informanten ser på språket som en viktig del av baskisk identitet. For å kunne være basker må man ifølge henne lære euskara. Hun gir uttrykk for at språket er nok, men antyder likevel at det er en forskjell mellom en som kommer flyttende til regionen og en som allerede bor der som snakker euskara. Utifra dette tolker jeg det likevel som hun mener at det å ha familiehistorien sin fra Baskerland også er et helt sentralt element for å kunne kalle seg basker.

« Jeg mener at man er ikke basker bare fordi man er i Baskerland. For meg så er det ikke det. Jeg tror det er noe man føler, det er mange som bor i Baskerland, men som ikke er baskere. Man må føle det dypt, og det er en identitet, en identitet det er ikke bare å snakke baskisk, det er å være bevisst sine røtter, historien til landet sitt, fremtiden til landet sitt, jeg mener det er alt det. Det er ikke i genene, vi formidler det ikke slik, vi formidler en helhet,

¹²⁰ «-*Qu'est ce que ça veut dire d'être basque?*

-Du coup moi j'ai mes racines par la langue par tout en fait, mais je, pour moi la langue c'est très important, c'est un peu notre fondement commun hors de terres. Celui qui est pas de terre mais qui vient s'installer, par exemple si tu viens demain t'installer ici et apprends le basque, tu t'intègres dans la culture , fin dans la société en fait, il y a pas de différence, il y a une différence mais elle est pas importante quoi. Il y a plein en Pays basque maintenant qui sont pas d'ici et moi je suis pas de tout dans ce truc sanguin.»

det er en opplevelse og planer for fremtiden, det er særlig det, jeg mener, historien, fortiden, nåtiden og framtiden.»¹²¹ (Intervju 22.11.13 med baskisktalende mor, 47 år fra Hasparren)

Utifra dette sitatet ser vi at denne informanten stiller omfattende og «strengt krav» til det å kunne kalle seg for basker. For henne er baskisk identitet mye mer enn euskara. Vi ser av dette sitatet at hun ikke legger skjul på at røtter er viktig, altså slektskap, og som hun sier historien til landet sitt. Ikke bare er historien viktig, men hun uttrykker også at det å være basker er et prosjekt for framtiden. Jeg tolker det derfor slik at hun er opptatt av utviklingen av euskara i samfunnet, og for å kunne kalle seg basker må man derfor engasjere seg i at for eksempel språket fortsatt skal ha en framtid.

De to informantene stiller seg dermed svært forskjellig til spørsmålet angående baskisk identitet. Den første sier at det er nok å lære baskisk slik at man blir integrert i kulturen og samfunnet, mens den andre ser på det å kalle seg basker som en levemåte, noe man aktivt må engasjere seg i. Å kunne et språk er ikke nok, man må også være med på å bevare det slik at det vil bestå for framtiden. Det er ingen av informantene mine som sier at man må være født i Baskerland for å kunne kalle seg basker. De er alle enige at tilflyttere til regionen også kan kalle seg for dette, men noen, som i sitatet ovenfor, har større krav til engasjement for å fremme bruken av baskisk.

5.2 Euskaras betydning for informantene

Dette delkapitlet vil ta for seg hvilken betydning informantene tilegner euskara. Språk er en spesiell identitetsmarkør og er i følge sosialantropologen Klausen det viktigste symbolapparatet som uttrykker fellesskap.¹²² Språket er derfor også viktig innenfor kollektive identitet og er med på å gi individene en fellesskapsfølelse. Det er ikke bare innenfor kommunikasjon at språk er viktig, det er også en måte å beskrive et folk på, tankesett og egne former for å uttrykke seg. Identitet og språk er dermed nært knyttet sammen, noe mine informanter også hevder.

Euskara har i Frankrike ingen offisielle rettigheter, det er likevel ansett som en kulturarv i følge lovvedtaket fra 2008. (*Article 75-1: Les langues régionales appartiennent au patrimoine de la*

¹²¹«Moi, je pense qu'on est pas basque parce qu'on est au Pays basque, pour moi c'est pas de tout ça. Je pense que ça se ressent quoi. On voit qu'il y a plein de gens au Pays basque, mais qui sont pas basques quoi. Il faut le ressentir profondément et c'est une identité, une identité c'est pas juste de parler basque, c'est d'être conscient de ses racines, l'histoire de son pays, de l'avenir de son pays, je pense que c'est tout ça. C'est pas dans les gènes quoi, on le transmet pas comme ça, on transmet un tout, c'est une expérience et puis des projets, c'est surtout ça quoi, je pense l'histoire, le passé, l'actuelle et l'avenir quoi.»

¹²² Klausen 1992 s 29

France.). I Iparralde snakker i dag alle fransk, mens kun en liten del av befolkningen snakker euskara. Man kan ikke snakke om et reelt tospråklig samfunn, da det er minoriteten av innbyggerne som snakker to språk. I sosiolingvistiske sammenhenger kan man istedet si at det fransk-baskiske samfunnet er preget av diglossi, noe som vil si at to forskjellige språk eller to varianter av samme språk, brukes i et samfunn, men har ulike funksjoner i forhold til enten offentlige eller private sammenhenger. Det ene språket med høy status benyttes i offentlige sammenhenger, for eksempel innenfor offentlig administrasjon, rettsvesenet, media eller utdanningssinstitusjoner, mens det andre språket som har lavere status, brukes i private settinger.¹²³ I den franske delen av Baskerland er det et helt tydelig skille mellom språket man bruker i det offentlige, som er fransk, og euskara som får rollen som det mer uformelle språket knyttet til familieliv og den private sfære.

Selv om alle innbyggere i Iparralde i dag snakker fransk, blir euskara brukt av omlag 51 100 mennesker, og er dermed en viktig del av disse personenes dagligliv.¹²⁴ Da jeg spurte informantene hvilken betydning euskara hadde for dem, var det de som har baskisk som morsmål som fremstår som nærmest knyttet til språket og uttrykker at det er en essensiell del av deres identitet. Siden euskara er deres morsmål forteller de gjerne at de behersker dette best og at de bruker det naturlig med familie og venner som snakker baskisk. Når det kommer til informantene som i voksen alder lærer seg baskisk gir de uttrykk for at de føler at det har vært et savn å ikke kunne snakke språket som foreldre eller andre familiemedlemmer har kunnet. For enkelte er det å lære seg baskisk som en prosess i å finne sine røtter og identitet; noe det følgende utsagnet gir uttrykk for;

« (...)Språket må bevares for det er en viktig del av vår kultur, det er en del av vår identitet. Det er utrolig viktig for å kunne føle seg komplett. Det er også en rikdom og en kulturarv som må bevares. Språket er unikt både i den grad at det ikke er indoeuropeisk, men at det også brukes i dag, det slåss for sin overlevelse. (...)Når det gjelder baskisk identitet er språket i fokus. Kulturen går via språket. Jeg føler meg baskisk, men det er som om noe er tatt fra meg siden mine foreldre aldri lærte meg å snakke baskisk. Det å ikke snakke språket sitt i forhold til en kultur er som å ikke ha et familiemedlem, det er et stort savn. Å ikke kunne snakke språket er for eksempel som å ikke ha en far.»¹²⁵(Intervju 23.10.13, mor som

¹²³ Mar-Molinero 1997 s 10

¹²⁴Hentet fra V° Enquête Sociolinguistique 2012 s.8

http://www.euskara.euskadi.net/r59738/fr/contenidos/informacion/inkesta_soziolinguistikoa2012/fr_survey/adjuntos/fr_Euskal_Herria_inkesta_soziolg_2011_20120716.pdf

¹²⁵«*Mes parents m'ont pas appris le basque parce qu'ils sont vécus beaucoup de souffrance et de traumatisme dans leur enfance. Autrefois on était quand même puni pour parler basque, donc ils n'ont pas transmis la langue, même si eux ils le parlent entre eux, que les deux, mais pas à moi ou à mes frères et sœur. Ils m'ont transmis plutôt des choses comme le respect pour autrui et la cohésion familiale. (...) La langue doit être gardé parce que c'est une partie importante de*

lærer baskisk via AEK, 40 år, Bayonne)

Det er interessant å se av dette sitatet at informanten uttrykker en kollektiv og en individuell forståelse av begrepene kultur og identitet. Hun uttaler at den symbolske betydningen euskara har er viktig for hennes egen del, altså på individnivå, men hun uttrykker også at det har verdi for fellesskapet, altså er euskara viktig på et forestilt kollektivt nivå. Dette fellesskapet er viktig for henne å tilhøre, og euskara er viktig for tilhørighetsfølelsen.

Gjennom arbeidet med denne oppgaven vil jeg påstå at det viktigste innenfor baskisk kultur i dag er euskara. Da jeg stilte spørsmål om hvilken betydning baskisk kultur har for informantene, begynte flere å snakke om bruken av euskara, noe jeg tolker som et tegn på viktigheten av euskara innenfor baskisk kultur. Nedenfor følger eksempler på hvilke meninger noen av informantene har angående betydningen av kulturelle tradisjoner og videreføringen av euskara.

«For meg er det først fremst språket som man må videreføre. Språket og bruken, fordi å kunne det er bra, men bruke det hver dag er bedre. Det er bruken av språket, deretter også å lære dem litt om historien, hvorfor Baskerland er som det er. Også å lære dem at dette språket ikke ligner på noen andre og at det er et svært gammelt og unikt språk. Det er mange ting som det, men det er virkelig det viktigste.»¹²⁶ (Intervju 17.10.13 med baskisktalende mor, 35 år fra Isturits.)

«-Hva er det du mener er viktig å formidle til dine barn i forhold til baskisk kultur?

- Altså, én av jentene mine driver på med baskisk dans, men det viktigste blir språket. Jeg har liten tiltro til det folkloriske, jeg har ikke nødvendigvis et syn på Baskerland som er vendt mot fortiden eller noe slikt som det, jeg ser framover og altså, det er mange ting som for eksempel *la force basque* (anm. konkurranser knyttet til aktiviteter på gårdsbruk, som

notre culture et elle fait partie de notre identité. C'est vraiment important pour se sentir complet. C'est aussi une richesse et un patrimoine qui doit être gardé. La langue elle est unique dans le sens qu'elle n'est pas indo-européenne, mais qu'on l'utilise toujours aujourd'hui et qu'elle se bat pour son survie. (...) Quant il s'agit de l'identité basque la langue est au centre. La culture passe par la langue. Je me sens basque, mais c'est comme quelque chose m'est privé quand mes parents m'ont jamais appris à parler le basque. Le fait de pas pouvoir parler sa langue par rapport à une culture, c'est comme de ne pas avoir un membre de ta famille, c'est une manque énorme. De pas pouvoir parler la langue c'est comme de ne pas avoir un père.»

¹²⁶«Pour moi avant tout c'est la langue qu'il faut transmettre. La langue et l'usage, parce que le savoir c'est bien, mais l'utiliser tous les jours c'est mieux. C'est l'usage de la langue et après c'est aussi de leur apprendre effectivement un petit peu l'histoire, pourquoi le Pays basque est comme ça. Leur apprendre aussi que cette langue est une langue à part entier, elle ressemble à aucune autre c'est une langue très ancienne et unique. Il y a pas mal des choses comme ça il y a certainement d'autres, mais ça c'est le plus important.»

f.eks tautrekking, vedhogging) eller sang som er viktig, men likevel dansen som hun gjør, kostymet er folkløse, etterpå er dansen tradisjonell, så noen ganger glemmer man seg bak det folkloristiske og etterpå når man skraper litt på overflaten er det ikke mye substans, altså. Språket er det viktigste vi formidler. Sang, jeg liker ikke det, så jeg ville hatt vansker med å videreføre det, sånn er det. Men det er der likevel, det er litt mer komplisert det der ettersom dansen og sangen og alt er døråpninger for mange mennesker. Språket er likevel et trinn over, litt komplisert, men slik er det.»¹²⁷ (Intervju 14.11.13 med far som har lært baskisk ved AEK, 40 år fra Mendione)

Som sitatene ovenfor har vist er euskara et svært viktig element innenfor baskisk kultur og som de fleste av informantene hevder inngår i det å være basker. Samtidig hevder flere informanter at det er det viktigste karakteristiske trekket som skiller de fra andre franskmenn og definerer deres egenart. Språket er knyttet til både egen identitet og en fellesskapsfølelse, noe også Klausen påpeker som viktig. Når det gjelder de som ikke snakker baskisk uttaler alle et ønske om å kunne snakke euskara, da språket har vært i familien, men ikke blitt formidlet videre. De ønsker likevel at språket fortsatt skal brukes og at deres barn skal få opplæring i språket. Slik kan barna i framtiden ha et reelt valg angående å bruke euskara eller ikke senere i livet. Et valg disse foreldrene ikke fikk.

5.3 Tradisjoner og verdier knyttet til baskisk kultur

Denne delen av kapitlet tar for seg ulike tradisjoner knyttet til baskisk kultur som karakteriserer Baskerland og som er viktige for informantene. I arbeidet med denne oppgaven ønsket jeg å se nærmere på hvilke kulturelle element foreldregruppen anså som viktige å videreføre til egne barn. Her blir det særlig fokus på musikk, sang, dans og feiringer. I tillegg vil det også bli sett på utviklingen av baskiske tradisjoner og de yngre informantenes forhold til noen av disse.

Det finnes mange ulike kulturelle aktiviteter som assosieres med baskerne som folkegruppe. Noe av det mest kjente er ballspillet *pelota* som er en slags forløper til tennis. Dette er både populært i

¹²⁷«-*Qu'est-ce que tu trouve important à transmettre à vos enfants lié à la culture basque?*

Alors, j'ai une des mes filles qui fait de la danse basque, mais le principal reste la langue. Après je me méfie aussi un peu de folklorique donc un avis, j'ai pas forcément une vision du Pays basque tourné vers le passé ou quelque chose comme ça, je regarde devant et donc il y a plein de choses par exemple la force basque ou le chant est important, mais bon, même la danse ce qu'elle fait, le costume est folklorique, après la danse est traditionnelle, donc quelquefois on se réfugie derrière le folklore et voilà après quant on gratte un peu il n'y a pas grand...il n'y a pas beaucoup de substance donc, la langue est la première chose importante et voilà donc on transmet, le chant, j'aime pas chanter donc, j'aurais du mal à le transmettre mais voilà. Ça reste quand même, c'est le plus compliqué ça, après la danse et le chant et tout ça c'est des portes d'entrées pour beaucoup de gens. La langue reste quand même un barré au dessus, un petit compliqué mais bon...»

Baskerland, og verden forøvrig. Selv om denne sporten i Frankrike er konsentrert i Baskerland og naboregionene Béarn og Landes, finnes det også pelota-klubber andre steder; som for eksempel i Paris. Spilletts opphav er svært gammelt og kan i følge kilder spores tilbake til det antikke Hellas.¹²⁸ Med den romerske koloniseringen av Europa spredte dette spillet seg vestover. I Roma ble spillet kalt *pila*, mens det på baskisk kalles *pilota*. *Pelote* som spillet kalles på fransk, betyr ball og kan spilles både ute- og innendørs. Banen som brukes utendørs kalles *fronton* og her spiller man mot en stor granittvegg, mens banen som brukes innendørs kalles *trinquet*. Pelota spilles enten mellom to spillere eller to lag med to spillere på hvert lag. Spillet dreier seg om å slå ballen etter tur mot frontveggen. Man får poeng dersom motstanderen ikke klarer å returnere når ballen spretter tilbake. For å slå ballen finnes det ulike former for racketer, men man kan også spille kun med håndflaten. Det organiseres årlige turneringer og mesterskap i denne idretten med spillere fra hele verden. Banen som blir brukt til å spille på utendørs, *fronton*, som finnes i alle baskiske landsbyer, er også et naturlig samlingspunkt for lokalbefolkningen under andre tilstelninger som for eksempel landsbyfester og karneval.

Fenomenet *Herri kirolak*, som er en form for rural sport, assosieres også med baskisk kultur da dette er en veldig populær konkurranse. På fransk kalles dette *force basque*, og det dreier seg om ulike konkurranser i aktiviteter som man forbinder med gårdsdrift og jordbruk. Dette er populært på begge sider av Baskerland, og om sommeren organiseres det hvert år egne festivaler for dette i alle de baskiske provinsene. Festivalen som foregår i Saint-Palais inneholder typiske øvelser: tautrekking, løp hvor man bærer 76 kg tunge sekker, bæring av høy, løfte kjerre og hogging av ved. Det finnes ulike varianter av disse konkurransene i hver region.¹²⁹ Disse aktivitetene foregår også under landsbyfester og det tilrettelegges for at barn kan delta, blant annet med tautrekking.

I tillegg til *pelota* og *la force basque*, er fester og feiringer noe som ofte assosieres med Baskerland. Dette har også besøkende som Voltaire lagt merke til. Han har beskrevet baskerne som en lystig og festelskende folkegruppe. Voltaire beskrev i sitt verk *Les lettres philosophiques*, baskerne som «folket som synger og danser ved foten av Pyreneene»¹³⁰; noe som fortsatt henger ved Baskerland i dag. Sitatet blir gjerne poengtert som viktig i reiselitteraturen om Baskerland og det er også noe turistnæringen liker å fremheve. Dette kan i dag høres klisjéaktig ut, men fest, dans og musikk er uten tvil sterkt tilstede i Iparralde. Musikk, dans og sang har vært og er fortsatt en viktig del av det baskiske kulturlivet. Dette er ikke noe som er spesielt unikt bare for Baskerland; da man i hele

¹²⁸ Etcheverry-Ainchart P, & Hurel, A. 2004 s 100

¹²⁹ Marliave 1998 s. 151

¹³⁰ Etcheverry-Ainchart P, & Hurel, A. 2004 s 127

Middelhavsregionen gjerne lever mer utendørs enn i nordligere områder. Det som likevel er spesielt for Baskerland er de årlige by/landsbyfestene og karnevalsfeiringene, hvor baskisk musikk og dansetradisjoner får utfolde seg og får stor oppslutning av både lokalbefolkningen og besøkende. Noen av de største festene trekker så mange som flere hundre tusener av tilreisende fra både inn-og utland.

5.3.1. Baskisk sang, dans og musikk

Nedenfor vil jeg ta for meg hva informantene forteller om musikk, dans og sang. Hvilket forhold de har til ulike musikalske skikker og hvilken betydning det har for dem og deres barn. Sang og dans er viktig både i forhold til ulike høytider og feiringer, samtidig som det er vanlig å synge tradisjonelle sanger i hjemmet med familien. Mye litteratur som tar for seg Baskerlands kultur vektlegger baskernes forhold til musikk og dans, noe som har utviklet seg til å bli et kjennemerke på Baskerland. For noen av informantene er det å praktisere tradisjonell baskisk musikk mer betydningsfullt enn for andre. Spesielt de baskisktalende som bor i innlandet av Lapurdi uttrykker at dette er noe som er svært viktig å utøve da de mener det er noe som karakteriserer baskisk kultur og identitet. Musikk og dans inngår i offentlige og private sammenhenger. Både ved private familiesammenkomster og offentlige landsbyfester, karneval eller tilstelninger som blant annet markeder eller landbruksmesser finnes dans og musikk som sentrale kulturelle elementer.

«-Hva mener du er viktig å føre videre knyttet til baskisk kultur?

- Sang, kjærligheten for *bertsulari*, min far han elsker det, musikk, sang. *Bertsu* og sang det er viktig. I familien synger vi, brødrene, søskenbarna. Alle målltid avsluttes med sang, det er tradisjonelt.»¹³¹(Intervju 19.11.13 med baskisktalende mor, 51 år fra Bayonne)

Av dette sitatet kan se at sangtradisjonen *bertsulari* er noe som er med på å skape et fellesskap i familien. Ikke bare er det noe som denne respondenten verdsetter fordi det er en hyggelig aktivitet som familien deler, men det kan også være noe som styrker familiens identitet som baskisk, da denne sangformen er en del av baskisk kultur.

Bertsulari, som er en form for improvisert sang, noe som flere av informantene har sagt de interessere seg for. De som skal utføre dette blir gitt et spesifikt tema, og de må deretter dikte på

¹³¹«-*Qu'est-ce que vous trouvez important à transmettre lié à la culture basque?*

-*Le chant, l'amour pour le bertsu, mon père il a adoré ça, la musique, le chant. bertsu et le chant, c'est important. Dans la famille on chante, tous, les frères, les cousins. Tous les repas se terminent par le chant, c'est traditionnelle.*»

rim. De må synge *a capella* og følge tradisjonelle regler for hvordan dette gjennomføres. Bertsulari blir sett på som det fremste trekket av tradisjonell baskisk muntlig litteratur.¹³² Denne sangformen foregår på flere arenaer: mellom venner, for å underholde familien, offentlig ved tilstelninger og fester i landsbyer. Det holdes også ulike *bertsu*-mesterskap. Temaene det synges om er ofte relatert til samfunnsproblemer og sosiale forhold i det baskiske samfunnet. Politiske tema, hendelser og følelser og støtte til euskara er vanlige tema som blir brukt i opptredener. I løpet av de siste tiårene har *bertsu* også gjenspeilt flere av de sosiale forandringene som har skjedd i Baskerland. Det har gått fra å være assosiert som en landsbytradisjon til å bli mer vanlig i urbane strøk. Tidligere var det også kun menn som praktiserte dette, men i dag er det stadig flere høyt utdannede både kvinner og menn som deltar. Nå finnes det også egne bertsulari-skoler. Bertsulari er en populær aktivitet som som forutsetter svært gode språkkunnskaper.¹³³ Flere lar barna sine praktisere denne sangtypen, både blant de som har baskisk som morsmål, men også i ikke-baskiske familier. Det er usikkert hvor gammel denne sangtradisjonen er, likevel er dette noe som også finnes andre steder, men flere vil hevde at budskapet som framføres er av viktig betydning, noe også dette utsagnet av en baskisktalende mor viser:

«Sang, baskisk sang, man kan bare ikke unngå å kjenne til. Alle kjenner til det og vil kjenne dem også. Det er en detalj, men det er sant at det holder en ganske viktig plass innenfor baskisk kultur. Sang og *bertsulari*, tillater at man samles rundt noe som er ganske hyggelig, men baskiske sanger har alltid stor betydning i sammenligning med franske sanger. Vi synger om historie, røtter, natur, poesi, mange ting.¹³⁴ (Intervju 17.10.13 med baskisktalende mor fra Isturits, 35 år.)

I dette sitatet ser vi at bertsulari ifølge denne informanten, inneholder elementer som analysen min tidligere har presentert som viktige i oppfatningen av det å være basker, nemlig historie og røtter. I tillegg sier informanten at baskiske sanger alltid har stor betydning sammenlignet med franske, noe som viser at det baskiske har større betydning enn det franske.

I samtale med etnologen Terexa Lekumberry ved det kulturelle baskiske instituttet (*Euskal kultur*

¹³² Amorrortu 2003, s 137

¹³³ Amorrortu 2003, s 141-142

¹³⁴«*Le chant, les chants basque on peut pas pas les connaître. Tout le monde le connaît et eux ils vont les connaître aussi. C'est un détail mais c'est vrai que ça prendre une place assez importante dans la culture basque. Le chant et le bertsulari, ça permet un rassemblement du monde, des personnes autour de quelque chose assez conviviale, mais les chansons basque ont toujours beaucoup de sens par rapport les chansons françaises. On chante sur l'histoire et les racines, la nature la poésie, beaucoup de choses.*»

erakundea) i Ustaritz, fortalte hun meg at sang også er svært viktig for de som ikke har baskisk som morsmål. Å ta del i sang og musikk er en start for å kunne lære seg språket. Det er gjerne lettere å først lære seg å synge på baskisk, istedet for å delta på språkkurs, da dette ofte krever mye investering i tid og arbeid utenfor klasserommet i forhold til øvelser og praktisering. Også for de som ikke kjenner til euskara eller baskisk kultur er deltakelse i sanggrupper eller kor noe som kan være en døråpner mot ny kunnskap om baskisk kultur, som kan utvikles til å lære euskara.

I nyere tid har baskisk musikk utviklet seg til å gjelde flere genrer. På 80-tallet var det særlig rock og punk som fikk stor oppslutning blant de unge. Ofte hadde spesielt punk-sjangeren politiske budskap og patriotisk innhold som man kunne assosiere til ETA. I dag er euskara utbredt i de fleste musikkgenrer, som blant annet rock, reggae og techno. Det organiseres også ulike festivaler på baskisk, særlig rettet mot et ungt publikum. Dette er noe også ungdommene jeg intervjuet tok opp.

« Du har sikkert hørt om de gamle sangene, gamle grupper, men faktisk så er det stadig flere og flere ungdomsgrupper som spiller metall, reggae, ting som vi hører på, men det er stadig flere unge som oss (anm. baskere) som danner egne grupper og som er suksessfulle.»¹³⁵
(Gruppeintervju 8.11.13, med ungdommer fra den videregående skolen *Bernat Etxepare*, elev 16 år)

Ungdommene viste positivt engasjement rundt det faktum at baskisk brukes i ulike musikkgenrer. De snakket også om betydningen av ulike musikkfestivaler og at det er viktig at språket brukes i genrer som de hører på radio eller via internett. At euskara nå blir brukt i både rock og andre musikkgenrer er viktig. Musikk er som forfatteren Pierre Bidart uttaler; også sentralt for å skape et fellesskap.¹³⁶ Dette viser at euskara ikke bare er reservert til det tradisjonelle, men også er et levende språk som utvikler seg med samtiden og er med på å utvikle stadig nye sider ved baskisk kultur. Likevel vil jeg også få frem at ungdommene jeg intervjuet ga uttrykk for interesse for og god kjennskap til tradisjonell musikk, da flere av de er med i musikkgrupper som spiller tradisjonell musikk.

Bortsett fra sang og musikk ble baskisk dans nevnt som både et betydningsfullt element innenfor baskisk kultur og også som en identitetsfaktor. Baskisk dans er særlig knyttet til ulike feiringer og

¹³⁵«*Je pense que tu as beaucoup entendu parler des chants anciens, des groupes anciens, mais en fait de plus en plus il y a énormément des groupes de jeunes qui font du métal, du reggae, des trucs que nous on écoute, mais il y a de plus en plus des jeunes comme nous qui forment des groupes et qui ont du succès donc..*»

¹³⁶ Bromberger & Meyer 2003

høytider, og det finnes svært mange typer såkalte tradisjonelle danser i Baskerland. Hvert år avholdes det også en egen festival knyttet til baskisk dans. Danserens dag, «Dantzari Eguna» organiseres hvert år i mai måned, og de sju baskiske provinsene roterer på å avholde denne festivalen som samler flere tusen tilskuere.¹³⁷ Her møtes de beste dansegruppene fra alle de sju baskiske provinsene. Festivalen starter med en parade gjennom arrangørbyen, hvor deltakerne bærer sine dansekostymer. Paraden går til der selve festivalen avholdes, på en stadium eller en offentlig plass. De baskiske dansene varierer fra provins til provins. De har ofte mye symbolikk hvor effekter som det baskiske flagget Ikurriña, sverd og staver er framtrepende.

Lapurdi er en baskisk provins i Frankrike som har mistet mange tradisjoner, men takket være grupper som har ønsket å fornye baskisk dans har det blitt mer populært også for de som besøker denne regionen. Det finnes en egen organisasjon for baskisk dans: ballettkompaniet «Begiraleak».¹³⁸ Svært mange av mine informanter opplyser at de selv har danset, eller at deres barn danser baskisk folkedans. Det viser dermed at dette er en levende del av baskisk kultur, som mange ønsker å fortsatt å holde i hevd.

«Det som er spesielt viktig for meg er å samles blant familien, å synge og å danse. Jeg har praktisert baskisk tradisjonell dans i hele ungdommen og gjør det fortsatt, det er noe jeg vil mine barn også skal lære.»¹³⁹ (Intervju 23.10.13, mor fra Bayonne 40 år, lærer baskisk ved AEK)

Av dette sitatet ser man hvor stor betydning moren legger i tradisjonell dans. Noe av det hun selv har praktisert i sin ungdom praktiserer hun fortsatt og ønsker å overføre til sine barn. Dette sitatet viser at det som kan karakteriseres som en del av tradisjonell baskisk kultur fortsatt har en viktig plass i enkelte familier.

«-Hva er viktig for deg å videreføre til dine barn knyttet til baskisk kultur utenom språket?
- Dans, baskisk dans, musikk. Vi begrenser instrumentene til tradisjonelle instrument, vi tvinger barna våre litt, men samtidig er det viktig at det ikke blir borte, for oss er det viktig å

¹³⁷ Marliave 1998 s 142

¹³⁸ Marliave 1998 s 138

¹³⁹ «*Ce qui surtout est important pour moi c'est de se réunir en famille, et de faire la danse et le chant. J'ai pratiqué la danse basque pendant toute ma jeunesse et je le fais toujours, c'est quelque chose que j'aimerais aussi que mes enfants apprennent.*»

holde oss til det tradisjonelle.»¹⁴⁰ (Intervju 7.11.13 Mor, 35 år, Saint-Jean-de-Luz, lærer baskisk ved AEK.)

Dette sitatet viser også at det som oppfattes som «typisk baskisk» overføres fra foreldre til barn, i likhet med sitatet ovenfor. Det som er interessant å se av dette sitatet er at et moment av tvang kommer inn i prosessen av den kulturelle overføringen. Denne moren ser på det som nødvendig å sette noen rammer for hvilke instrument hennes barn skal få spille, med mål om at baskisk musikktradisjon ikke skal forsvinne da det kan tyde på at disse tradisjonene blir opplevd som truet sett i sammenheng med majoritetssamfunnet.

De informantene som interesserer seg for baskisk dans og musikk legger stor vekt på betydningen av tradisjon, som man kan se av sitatene ovenfor. Det er likevel viktig å få frem at både baskisk dans og musikk ble tatt frem på slutten av 1800-tallet. Dette ble gjort som et forsøk på å skape tilhørighet og solidaritetsfølelse til Baskerland, da det nasjonale prosjektet var i gang i Frankrike, og karlist-krigene stod på i Spania. Når Eric Hobsbawn skriver om oppfundne tradisjoner, *invented traditions*,¹⁴¹ kan man også relatere dette til det baskiske samfunnet. For eksempel finnes det flere danseformer som er relativt nye i Baskerland, som blant annet dansen «fandango», som ble importert fra Spania. Denne danseformen har blitt svært populær i Baskerland og er nå regnet av mange som en del av baskisk kultur. I tillegg er de fleste folkedraktene som brukes under dans, laget på 1800-tallet, under en periode det baskiske flagget også stammer fra.

På 1960-tallet oppstod en politisk og kulturell bevegelse, særlig sterk på spansk side av Baskerland hvor man kjempet mot Franco-regimet. Også musikere, forfattere og kunstnere arbeidet for å levendegjøre baskisk kultur.¹⁴² På fransk side ble det også en revitalisering av baskisk kultur, noe som førte til en oppsving i popularitet for baskisk tradisjonell musikk og dans. Baskisk musikk og dans ble symbol på et fellesskap som knyttet baskere sammen. På 80-tallet ble også nye feiringer organisert for at man lettere kunne praktisere dansen man hadde lært. Mange ønsket nytt fokus på det såkalt tradisjonelle.¹⁴³ I senere år har også baskisk dans blitt en markant faktor i å gjøre Baskerland attraktivt for turister og det finnes på fransk side av Baskerland ofte oppvisning av baskisk dans i de største byene; som for eksempel i Biarritz og i Bayonne, som en måte å

¹⁴⁰ «La danse, les danses basques, la musique, volontairement on a réduit les instruments aux instruments traditionnelles, on contraint un peu nos enfants mais en même temps il faut pas que ça se perde, et pour nous c'est important de rester dans la tradition finalement.»

¹⁴¹ Hobsbawn & Ranger 1983 s 263

¹⁴² Atxaga 1999 s 19

¹⁴³ Etcheverry-Ainchart P, & Hurel, A. 2004 s 143

markedsføre regionen på.

Informantene som uttrykker at musikk og dans er viktige aspekt av baskisk kultur ønsker at barna deres også skal ha kjennskap til dette. Ofte fordi foreldrene selv gjorde dette i oppveksten, men også fordi de ønsker at barna skal ha flere element enn bare euskara som de kan bygge sin baskiske identitet på.

5.3.2 Baskiske fester

I nyere tid har de baskiske festene fått stor oppslutning og oppmerksomhet både på grunn av baskiske medier og et behov for å holde tradisjoner levende, noe som gjenspeiles i flere ulike europeiske regioner. Over hele verden utvikler det seg en såkalt fest-turisme hvor man ønsker å delta på ulike feiringer. På denne måten klarer man å bevare en form for samhold som viser ulike tradisjoner til de besøkende. I dag ser man en stor vitalitet i de baskiske festene, da noen fester samler så mye som ti tusener av mennesker på kun én eneste dag og flere hundre tusener gjennom en uke.¹⁴⁴ Festene er både en del av en levende kultur og en identitetsmarkør i Baskerland. Som overalt i Europa finner flesteparten av festene sted i Baskerland om sommeren. Dette er knyttet til landbruket og tiden da man er ferdig med arbeidet på åkrene og med lengre dager kan alle få muligheten til å delta på festene.

Festene er organisert rundt tre spesifikke områder. Det første er hjemmet, hvor familien samles til et stort felles måltid. Deretter er det baren som representerer festens hjerte og er et symbol på hygge og fellesskapsfølelsen i Baskerland.¹⁴⁵ Det tredje stedet er samlingsplassen, *fronton*, som er et naturlig midtpunkt i landsbyene, hvor det danses og holdes oppvisninger under festene. De ulike baskiske festene har blant annet en funksjon i forhold til hvordan generasjonene samles og gir medlemmene i samfunnet en fellesskapsfølelse.¹⁴⁶ Man ønsker også å innlemme de yngre generasjonene for å videreføre festritualene og betydningen av feiringen.

I de store byene finner man naturlig nok de største festene. Festlighetene i Pamplona, (Iruña på baskisk) er den mest kjente baskiske festen verden over med sitt årlige okseløp. Pamplonas festuke

¹⁴⁴ Marliave 1998 s. 8

¹⁴⁵ Etcheverry-Ainchart P, & Hurel, A. 2004 s 99

¹⁴⁶ Etcheverry-Ainchart P, & Hurel, A. 2004 s 98

kan spores helt tilbake til 1200-tallet og til den religiøse *San Fermin* festen.¹⁴⁷ Den ble ikke verdenskjent før på 1900-tallet ved blant annet hjelp av besøk av Ernest Hemmingway. På fransk side av Baskerland er det Bayonne som er stedet for de største festlighetene. Bayonne-festen, har fra oppstarten i 1932 vært og er fremdeles en årlig begivenhet hvor opptil 250 000 mennesker fra både inn og utland deltar i det som er fem dager og fire netter med festligheter. I løpet av denne perioden fylles både gatene og barene med folk i alle aldre, og det spilles musikk og danses i gatene, både av profesjonelle dansegrupper, og spontant blant festdeltakerne. På programmet står både tradisjonell danseoppvisning, konserter, parader, tyrefekting og okseløp. Det finnes også egne aktiviteter for barn.

Det er ingen tvil om at denne feiringen gagnar byen rent økonomisk med tanke på turistene som kommer, noe som er en del av regionens markedsføring. Det er nettopp dette, at Baskerland blir markedsført på en slik måte som gjør flere jeg har møtt er opprørte og de mener dette bare blir en folklorisk fest som ikke egentlig har noe med baskisk opprinnelig kultur å gjøre. Det baskiske språket har ikke noen framtrede rolle i løpet av festivalen, for eksempel er alle plakater skrevet på fransk, og man adresserer også publikum kun på fransk under åpningen av festen. Informantene hevder at interessen for baskisk kultur varer ikke lenger enn noen dager med fest, en fest som mine informanter er enige i har vokst seg for stor og består av et voldsomt alkoholskonsum.

By- og landsbyfester er en av de sentrale kulturelle markørene for Baskerland. Selv om de ikke er like store som i Bayonne, finnes det fester om sommeren i hver baskisk landsby som også varer i fem dager. Disse festene har mange av de samme aktivitetene som i Bayonne, men i en mindre skala. I tillegg har man også landsbymåltider hvor innbyggerne spiser sammen i sentrum av landsbyen. Her følger en mors beskrivelse over hvordan hun oppfatter feiringen både i sin egen by Saint-Jean-de-Luz og i Bayonne.

«-Deltar dere også på landsbyfestene?

-Ja, jeg er også med i foreningen *Begiarea*, jeg er med i en dansegruppe, jeg danser med gruppen min, datteren min danser med sin gruppe, på fester deltar vi, men festene i St. Jean er ikke som i Bayonne. Det er mange flere folk herfra, det er turister også, det er jo i juni måned, men det er virkelig et sterkt fellesskap hvor vi danser og synger mye, litt som i

¹⁴⁷ Etcheverry-Ainchart P, & Hurel, A. 2004 s 107

Bayonne, men mindre fest og fyll, for å si det slik. (Latter) I Bayonne er det mer for turistene, der drikker folk mye og blir full veldig, veldig fort, mens hos oss i St. Jean er vi mer beskyttet, vel det er ikke enda slik, det er en fest som er veldig familiær, vi kan være ute helt til klokken to på natten med barna våre i gaten og det er ingen problem. Det er ungdommer som fester, men vi blir ikke berørt av dem.»¹⁴⁸ (Intervju 7.11.13 Mor, 35 år, Saint-Jean-de-Luz, lærer baskisk hos AEK.)

Det som denne informant mener er typisk baskisk med denne festen er at hele familien kommer sammen og at det er tradisjonelle baskiske sanger og danser som står i fokus. Dette er også med på å skape fellesskap og tilhørighet for de som føler tilknytning til baskisk kultur, noe som skiller disse festene fra typisk franske fester.

At det å organisere fester er en viktig del av baskisk kultur viser også ett av tiltakene for å samle inn penger til driften av de private ikastola-skolene. I nyere tid har nemlig disse feiringene fungert som en viktig inntektskilde for skolene i mangel av nok statlig subsidiering. Gjennom hele året organiseres det fem ulike fester som støtter ikastola-skolene i alle de sju baskiske provinsene.¹⁴⁹

Ungdommene jeg intervjuet ga også uttrykk for at de baskiske landsbyfestene er noe de liker å delta på og er noe de er vant til siden foreldrene har tatt de med på slike feiringer siden de var små. De følgende utsagnene viser at de liker godt å danse og synge og være en del av fellesskapet under slike fester.

«Folk som er utenfor baskisk kultur har vansker med å se for seg dette, *men hvordan kan dere danse, danse tradisjonell dans ?*, for å danse rock så er de alle der men...

-Ha det artig med tradisjonelle ting,

-Fordi på festene danser man tradisjonell dans, og det er gamle folk som er 80 år, 50 år, 20 år, også er det oss, barn som danser og gjør som oss, og andre som ser på og lur på hvorfor

¹⁴⁸«-Vous participez aussi dans les fêtes?

-Oui, moi je aussi suis dans l'association Begiarea, je fais parti d'un groupe de danse, je vais danser avec mon groupe, ma fille va danser avec son groupe, aux fêtes on participe, après les fêtes de Saint-Jean, c'est pas les fêtes de Bayonne, il y a beaucoup plus de gens d'ici, il y a des touristes aussi, c'est normale c'est au moins de juin, mais vraiment il y a une communauté très forte où on danse beaucoup, on chante, un peu comme à Bayonne, mais moins dégénéré on va dire (rire) A Bayonne c'est plus touristique, boire beaucoup, ils se mettent minable très très vite, alors que nous à Saint-Jean on est encore protégé, fin il n'y a pas encore ça, c'est une fête très familiale on peut être à 2h du matin avec nos enfants dans la rue, il n'y a pas de de souci. Il y a des jeunes qui font la fête, c'est normale, mais on va pas se faire agresser.»

¹⁴⁹ Etcheverry-Ainchart P, & Hurel, A. 2004 s 111

vi danser med både gamle, babyer...men, det er slik vi har det artig. Alle som ikke sier noe, som ikke aksepterer det drar ikke på den type fester, de ser ned på det og synes det er dumt eller ikke noe interessant(...)

-Å ja, det er mange som sier at baskisk er dumt, vi er i Frankrike...

-Men etterpå så er de de første til å dra på festene og fester skikkelig mye.» (Latter) ¹⁵⁰
(Gruppeintervju 8. 11.13 med ungdommer, videregående skole Lycée Bernat Extepare, elever, 16-17 år)

Dette utsagnet viser at disse ungdommene er bevisste på at de har tradisjoner og vaner som skiller seg fra fransk majoritetskultur, og at noen franske ungdommer ikke forstår hvordan disse elevene kan like tradisjonell dans og sang. De baskiske ungdommene i min studie sier at det likevel er viktig å delta på slike typer kulturelle arrangement, da de føler at dette er helt naturlig for dem og det betyr også deltakelse i et spesielt fellesskap.

I tillegg til de baskiske byfestene er det en lang tradisjon i Baskerland å feire karneval. Det tradisjonelle karnevalet kalles på euskara *Ihautiri*. Karnevalene som finner sted i Baskerland er knyttet til rurale seremonier med en blanding av hedenske og kristne ritualer. Disse har vært ritualer i forbindelse med overgangen fra vinter til vår. I de tre dagene som karnevalet arrangeres, foregår det ulike aktiviteter i sentrum av byene og landsbyene. For eksempel gis det danseoppvisninger, aktiviteter for barn, maskeradeball, okseløp og pelota-truneringer; mye av det som en vanlig baskisk landsbyfest også inneholder. Hovedaktørene i det tradisjonelle baskiske karnevalet har i hovedsak vært unge menn som har kledd seg ut som skikkelser knyttet til baskisk mytologi. De har gått fra hus til hus i landsbyene og framført sang og dans til innbyggerne. Den eldste kvinnen i hvert hjem har på sin side invitert de besøkende inn på mat og drikke. Dette har vært med på å knytte sosiale bånd mellom innbyggerne og er en tradisjon som fortsatt eksisterer i mange kommuner i Lapurdi. Tradisjonene har utviklet seg, i dag er det ikke bare unge menn som deltar i disse paradene, men alle som ønsker. De som går rundt er gjerne knyttet til ulike dansegrupper som fremfører en oppvisning eller synger baskisk improvisert sang, *bertsu*. De som tar imot de besøkende gir gjerne

¹⁵⁰«-Après justement les gens qui sont en dehors la culture basque, ils ont du mal à visualiser ça, mais comment vous pouvez danser, de faire des danses traditionnelles, pour faire les danses de rock et tout ils sont là mais..

-Prendre plaisir à faire des choses traditionnelles...

-Parce que dans une fête il y a des danses traditionnelles et il y a des vieux de 80 ans, de 50, de 20 et puis il y a nous, les enfants qui sont en train de danser et font comme nous, puis les autres regardent se demandent mais pourquoi vous dansez avec des vieux, avec des bébés, c'est comme ça on s'amuse. Tous ceux qui ne parlent, fin qui n'accepte pas ne vont plus au ce sorte de fêtes là, ils méprisent ou tout ça ou trouvent ça ridicule ou pas intéressant(...)

-Ah oui, il y a plein de gens qui disent, oh le basque c'est nul on est en France, oh la la..

Après ce sont les premiers d'aller dans les fêtes. A faire la plus gros éveille»(Rire)

penger eller inviterer gjestene inn på mat og drikke. Tradisjonelle kostymer bæres av dansegruppene, mens andre har gjerne på seg gamle klær eller andre utkleddinger. I et tredvetall av de førti kommunene som feirer karneval i Lapurdi, er det også tradisjon å brenne en dukke, kalt Zanpanzar, som symboliserer vinterens mørke. Dette gjennomføres gjerne som et helt teaterstykke, der man spiller ut en rettssak mot karakteren Zanpanzar.¹⁵¹ Karnevalene organiseres av egne festkomiteer, ofte er det de unge i landsbyen som står for dette. I de større byene blir det hele organisert av kommunen, slik som det gjøres i Bayonne. Karnevalet feires både i alle ikastola-førskolene og i barneskolene. Barna får lage egne kostymer der og bli kjent med baskisk dans og sang. De får også delta aktivt i sin lokale parade.

«Et øyeblikk som jeg mener er knyttet til tradisjon her i Baskerland er karnevalet. Karnevalet feirer man i mange steder i Baskerland og det er knyttet til dans. Alle liker det, det er et øyeblikk man deler og samles.»¹⁵² (Intervju 22.10.13 med baskisktalende, mor, 37 år, fra Isturits)

«-Er det noen spesielle tradisjoner som er viktige for deg?

-Ja, karnevalet for eksempel. Da jeg var liten elsket jeg det, fordi da jeg var på (ikastola) skolen var det viktig, vi kledde oss ut og gikk i tog. Så for meg er karnevalet veldig viktig og jeg tar med Maika, (anm.datteren) vi fortsetter (å holde tradisjonene i hevd), og på (ikastola) skolen gjør de det også. Hva som er viktig etter det...ja de baskiske festene. Sammen med foreldre tok vi del for å tjene penger. (anm.til ikastola-skolene) De organiserte ball, solgte lodd, ting som det. Det finnes likevel mange fester her, vi er veldig feststemte.» (Latter) ¹⁵³ (Intervju 22.11.13 med baskisktalende, mor, 37 år fra Isturits)

Fra disse utsagnene av mødre som begge bor i innlandet og er baskisktalende, kommer det fram at de baskiske festene og karnevalet har en viktig sosial funksjon da de samler familie og kjente. Dette kan også være positivt for de mange tilflyttede til regionen som ikke kjenner til tradisjoner innenfor

¹⁵¹ Truffaut 2005 s 278

¹⁵²«Ensuite je pense aussi qu'en Pays basque que le moment lié à la tradition c'est le carnaval. Le carnaval qui se fête quand même dans beaucoup d'endroit dans le Pays basque et puis c'est lié à la danse. Tout le monde aime ça, c'est un moment pour se retrouver et de partager.»

¹⁵³«Oui le carnaval par exemple. Quand j'étais petite j'adorais ça, parce que j'étais à l'ikastola et que c'était quand même important on se déguisait et on défilait. Donc pour moi le carnaval c'est très important et Olaia je l'emmène, on fait, on continue quoi et puis à l'ikastola ils le font aussi. Alors qu'est-ce qu'il est important après, la fête quoi. La fête basque, fin, avec les parents on faisait ça pour gagner des sous quoi. Ils ont organisé des bals. Vendre des lots, des choses comme ça. Il y a quand même beaucoup de fêtes ici, on est très festives.»(Rire)

baskisk kultur. Karnevalsfeiringen er for alle og alle hus får besøk av lokale dansegrupper som er utkledd og har oppvisninger. Samtidig er både karnevalsfeiringene og byfestene viktige også rent økonomisk både for å kunne finansiere driften av ikastola-skolene, og for å fremme og synliggjøre baskisk kultur. Det er derfor overraskende at majoriteten av mine informanter ikke nevner karnevalet som en viktig kulturell aktivitet. Det er informantene fra innlandet, de som selv snakker baskisk, som ser på denne feiringen som viktig. Mine informanter bosatt ved kysten deltar i større grad i byfestene som finner sted om sommeren.

5.4 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg fokusert på hva informantene sier de legger i begrepet baskisk identitet og hvordan de forstår baskisk kultur og hvilke deler av denne kulturen de mener er viktige å opprettholde og føre videre til sine barn. Når det gjelder oppfatning av egen identitet, viser det seg at de av informantene mine som har baskisk som morsmål i stor grad sier de oppfatter seg som baskere og uttrykker en avstand til det å være fransk. De informantene som lærer baskisk gjennom AEK signaliserer i større grad at de har en dobbel identitet, men hvor den baskiske likevel er viktigst. Flesteparten av de som ikke snakker baskisk forteller at de identifiserer seg også som baskere, da de føler en spesiell tilhørighet til regionen og deres forfedre som snakket euskara. Alle informantene gir uttrykk for at den som flytter til Baskerland og blant annet lærer seg euskara kan kalle seg basker. Likevel er det å ha forfedre fra Baskerland et element som informantene uttrykker som spesielt viktig for deres baskiske identitet.

Informantene hevder at Iparralde har en egen kultur som skiller seg fra fransk majoritetskultur, basert på det baskiske språket. Dette er noe som også er i tråd med spørreundersøkelsen angående baskisk identitet fra 2011. Der blir euskara sett på det viktigste aspektet innenfor baskisk kultur, både på generelt plan fra alle som har svart på undersøkelsen, men også for de som føler seg knyttet til baskisk identitet.¹⁵⁴

Når det kommer til andre element innenfor baskisk kultur viser det seg at det i størst grad er de baskisktalende som legger vekt på å delta og formidle tradisjonelle kulturelle aktiviteter enn de som for eksempel ikke snakker baskisk eller har lært det i voksen alder. Alle informanter er derimot enige i at både baskisk musikk, sang og dans er svært utbredt i Iparralde, og i Baskerland generelt. Dette er dermed det etnologene Bromberger og Meyer kaller symboler på regional kultur, som

¹⁵⁴ Baxok m.fl, 2011 s 80-81

signaliserer regionens positive særegenhet som er til stolthet for mange av innbyggere.¹⁵⁵ Likevel ønsker flere informanter at baskisk kultur skal utvikles og ikke bare romme såkalt tradisjonelle aspekter. De yngre informantene nevner for eksempel bruken av euskara i samtidsmusikk, noe som kan være en viktig identitetsfaktor spesielt for unge knyttet til et baskisk fellesskap. Dette henspiller Stuart Halls identitetsbegrep som vektlegger det foranderlige og dynamiske.¹⁵⁶

Baskisk kultur kommer til uttrykk både på det private plan, gjennom både euskara og tradisjoner knyttet til ulike kunstformer som enkelte av informantene ønsker at barna sine lærer. Baskisk kultur kommer også til uttrykk i det offentlige rom i form av fester, feiringer, konserter, oppvisninger og teater på baskisk. Noe av dette uttrykkes, ifølge respondentene, baskisk kultur på en mer overfladisk måte enn andre. Bayonne-festen er et eksempel på en feiring som blir promotert som en baskisk fest, men som de fleste av informantene hevder ikke lenger kan defineres som viktig for deres kultur, da denne festen har vokst seg svært stor med mange tilreisende og har blitt et ledd i markedsføringen av regionen som en turistdestinasjon. I tillegg har ikke euskara noen framtrædende plass i denne feiringen. I noen av de mindre byene og særlig i innlandet uttrykkes baskisk kultur ifølge informantene på en mer autentisk måte, i forhold til at feiringene er mindre, svært mange av landsbyinnbyggerne deltar og euskara blir i langt større grad brukt enn i Bayonne.

¹⁵⁵ Bromberger & Meyer, 2003 http://www.cairn.info/article.php?ID_ARTICLE=ETHN_033_0357

¹⁵⁶ Halvorsen 2004 s 78

6. Betydning og utbredelse av euskara i dagens Iparralde

Dette kapitlet vil ta for seg oppgavens andre delproblemstilling; *Hvilken formell og uformell status har euskara i Iparralde, og hva betyr det for informantenes språkbruk i private og offentlige sammenhenger?* For å kunne svare på oppgavens hovedproblemstilling ser jeg det som relevant å ta for meg hvordan euskara blir brukt; både i offentligheten og innad i familiesfæren og hvilken aksept språket i dag har i Iparralde. På den måten ønsker jeg å finne ut hvordan språket, som en del av baskisk kultur, overføres i de familiene som har deltatt i min undersøkelse. Jeg vil starte med å beskrive mine informanternes forhold til euskara. Deretter ser jeg på bruken av euskara på ulike samfunnsområder i Iparralde; hvordan mine informanter bruker euskara i det offentlige og hvor utbredt euskara er i media og litteratur. Videre studeres hvordan det baskiske språket blir brukt innad i familiene og hvilke strategier foreldrene tar i bruk når de overfører språket til sine barn. Til slutt fokuserer jeg på hvilke reaksjoner og holdninger mine informanter møter fra omgivelsene når det gjelder bruken av euskara.

6.1 Informantenes språklige bakgrunn

I dette delkapitlet vil jeg ta for meg mine informanternes språklige bakgrunn. Informantene har ulike kjennskap til euskara dermed blir språket praktisert ulikt i de forskjellige familiene jeg har intervjuet. Dette har også betydning for hvordan informantene selv overfører språket til sine barn.

I forrige kapittel kunne man lese at informantene ga uttrykk for at euskara er det viktigste kulturelle element de kan overføre til sine barn. Flere satt også likhetstegn mellom kultur og språk og noen vil også påstå at språk er kultur. Mine informanter har ulike bakgrunn når det gjelder kjennskap til euskara. Man kan dele informantene i tre grupper. Den ene gruppen er de som har euskara som morsmål, hvor språket har blitt bevart i familien gjennom generasjoner. Den andre gruppen av informanter har hatt baskisk som morsmål, men har måttet forbedre språkkunnskapene sine på baskisk i voksen alder, ofte på grunn av at de har gått på franske skoler, og dermed glemt mye av euskara-kunnskapene sine. Disse informantene har baskisktalende foreldre, men språket har ikke blitt overført, eller har blitt stoppet da barna har nådd tenåringsalder. Dette har vist seg å være vanlig i mange familier.

I samtaler med Myriam Frappé fra organisasjonen *BigaBai*, er det mange foreldre som mener at så lenge deres barn går på barneskolen er det greit å bruke baskisk, men når de går over til ungdomsskolen hvor det kreves mer av elevene, og fagstoffet er mer «seriøst» velger mange av foreldrene å skifte til franske skoler, der de ikke får opplæring i baskisk. Nedenfor følger en beskrivelse fra en baskisktalende mor som opplevde å miste sine baskiske språkkunnskaper i ungdomsårene;

«Da jeg var liten snakket vi baskisk, men etterhvert som jeg vokste opp, henvendte moren min til meg på fransk. Slik skiftet vi språk, og med faren min også hadde vi en tendens til å skifte språk, men jeg ville ikke det. Jeg ville ikke fordi jeg visste at da ville jeg miste språkkunnskapene, så jeg ville fortsette å snakke baskisk. Men det er sant at i løpet av tida på ungdomsskolen så mistet jeg vokabularet likevel og på videregående mistet jeg skikkelig mye. Etterpå, på universitetet bestemte jeg meg for å studere baskisk. Så jeg tok en bachelor i baskisk fordi jeg merket at jeg hadde mistet mye av språkkunnskapene.»¹⁵⁷ (Intervju 22.11.13 baskisktalende, mor, 37 år, Isturits.)

Den siste delen av mine informanter har ikke lært euskara, da foreldrene ikke har videreført språket på grunn av at de selv har opplevd et sosialt stigma ved å snakke baskisk. Flere av disse har fortalt hvordan foreldrene deres opplevde vanskelige år i den franske skolen, der de ble straffet for å snakke baskisk fordi myndighetene ønsket å fjerne regionale språk; dette førte til et brudd i overføringen av euskara i svært mange fransk-baskiske familier. En annen grunn til at språket ikke har blitt overført er trolig på grunn av at mange tospråklige foreldre, både i dag og tidligere, ikke mener at språket ikke har noen nytteverdi og er et hinder i forbindelse med for eksempel utdanning og karrieremuligheter.

Å lære fransk og studere på fransk har for mange vært et verktøy for å kunne ta avstand fra euskara. Det som mange informanter har fortalt meg angående bruken av euskara i hjemmet, er at selv om foreldrene deres ikke har ønsket å lære bort euskara, har foreldrene likevel brukt språket seg i mellom, og euskara har da hatt en funksjon som et slags hemmelig språk som har vært i bruk når de

¹⁵⁷ «*Quand j'étais petite on parlait en basque et au fur et mesure que je grandissais à l'adolescence, ma mère m'a parlé toujours en français. Donc on a basculé, et à mon papa aussi on a eu la tendance de basculer et moi je voulais pas. Je voulais pas, parce que si non je savais que je voulais le perdre. Donc j'ai voulu continuer. Mais c'est vrai qu'il y a eu une période au collège ou je l'ai perdu quand même, le vocabulaire et au lycée, j'ai vachement perdu. Et après à la fac, je décidais de reprendre des études de basque. Donc j'ai fait une licence de basque, parce que je voyais que j'avais perdue beaucoup.*»

ikke har ønsket at andre skulle forstå. Dette har ført til at informantene ofte har oppnådd en viss forståelse av språket, noe et ikke-baskisk talende par forklarer;

«-Hva er ditt forhold til det baskiske språket? (Henvender meg til henne)

-(Hun:)Vel jeg har forstått det siden jeg var liten, men i familien min har man ikke videreført språket til barna. Både foreldrene og besteforeldrene mine har alltid snakket på fransk. Så forståelsen har vært der fordi vi hele tiden hørte at de snakket baskisk hjemme, foreldrene mine snakket i mellom seg (...).

-Hvorfor har ikke språket blitt ført videre i din familie?

- Jeg tror at det er på grunn av traumet relatert til skolen, men også det å komme seg bort fra bonde-statusen. (...) Denne holdningen var virkelig ankret i dem så det videreførte de (...)

- (Han): Måten å komme seg vekk fra denne tilstanden var via studier, og studiene var på fransk, så anerkjennelsen kom på fransk, og siden alle foreldre vil det beste for barna sine, sa de at de ikke ville videreføre (anm. språket.) for at de skulle oppleve noe negativt. De var ikke bevisste på at det var en skatt å bevare. Som en kontrast var det å kunne fransk en måte for å kunne lykkes senere i livet.»¹⁵⁸ (Intervju 25.10.13, ikke-baskisktalende par, 38 år, Hasparren)

6.2 Bruken av euskara i offentligheten

Denne delen av kapitlet tar for seg bruken av euskara i offentligheten. I første del vil det bli fokusert på bruken av det baskiske språket innenfor media og litteratur og hvilke formeninger mine informanter har om dette. Den neste delen tar for seg noen sider av hvordan informantene bruker språket i deres dagligliv.

I 1996 ble the *Universal Declaration of Linguistic Rights* utformet av UNESCO, som tar for seg

¹⁵⁸«Elle: Disons que je le comprends depuis toute petite, par contre dans ma famille il y a pas eu cette maintient de la langue aux enfants, que ça soit les parents et les grand-parents ont toujours parlés en français. Donc la compréhension y était, parce qu'on a toujours entendu parler en basque à la maison, mes parents entre eux, mes parents avec d'autres personnes, avec les grands-parents, (...) donc la compréhension y était, par contre le parler non parce que du coup comme on nous avait pas demandé de parler, donc par facilité on a passé en français.

-Pourquoi la langue n'est pas transmise?

- Elle: Je pense le traumatisme à l'école, et aussi pour sortir d'un état paysan. Lui:(...) le moyen de sortir de cette condition en fait, c'était pas les études, et les études c'étaient en français, donc la reconnaissance c'était en français etc, et comme tous les parents veulent le mieux pour leurs enfants, ils se sont dit que je veux pas transmettre pour votre mal, ils ont pas prit conscience que c'était une richesse de le garder. Par contre pour eux, le fait de dire le français doit être maîtrisé, c'était un engagement pour la réussite de suite. Elle: Et c'était pleinement ancré en fait en eux qu'ils ont même retransmit la chose, cet-a-dire, que même moi...c'est plus Lionel qui m'a faire prendre conscience que c'était important(...).»

individuelle rettigheter angående språk. I følge denne deklarasjonen har man rett til å bli anerkjent som et medlem av et lingvistisk fellesskap, rett til å bruke sitt morsmål både privat og offentlig og rett til å vedlikeholde og utvikle sin kultur. Samtidig innebærer denne deklarasjonen også felles rettigheter; som retten til utdanning på sitt eget språk, rett på et kulturelt tilbud og media på sitt eget språk samt å kunne bruke sitt språk i offisielle og administrative områder.¹⁵⁹ Selv om denne deklarasjonen også skal være gjeldene for Frankrike er det å fremme lokale rettigheter kontroversielt i Frankrike, da det blir sett på som en trussel mot nasjonalstaten Frankrike. Frankrikes motvilje til å ratifisere den europeiske avtalen for regionale språk eller minoritetsspråk (*European Charter for Regional or Minority Languages*) er et eksempel på dette. I det følgende vil jeg derfor fokusere på hvordan euskara brukes både i det offentlige rom og i private sammenhenger for å ta rede på om informantene mener de får brukt språket på en tilfredsstillende måte og om de forteller at de har mulighet til å vedlikeholde og utvikle sitt språk og sin kultur, slik som deklarasjonen fra UNESCO tilsier.

6.2.1 Euskara innenfor media og litteratur

På grunn av Francos diktatur og den strenge sensuren som ble utvist i løpet av den perioden, er det i den franske delen av Baskerland den skriftlige pressen har lang historie. Den første avisen som i sin helhet ble skrevet på euskara, er den ukentlige avisen *Herria*, som først ble utgitt i 1944 i Bayonne, hvor den fortsatt har sitt tilholdssted og har i dag et opplag på 3000 eksemplarer. Avisen tar for seg aktualitetstoff om både Baskerland som helhet og internasjonale nyheter.¹⁶⁰ I dag finnes det én daglig avis som blir utgitt på baskisk, kalt *Berria* som har sitt hovedkontor i Hegoalde, altså på den spanske siden av Pyreneene. Denne avisen hadde sin oppstart i 2003, etter at den foregående baskiske dagsavisen, *Egunkaria*, ble tvunget av spanske myndigheter å legge ned på grunn av sine angivelige bånd til ETA. *Berria* kommer i et opplag på rundt 2000-2500 aviser og blir utgitt i både den sørlige og nordlige delen av Baskerland.

Når det gjelder radio finnes det i dag i det sørlige Baskerland et femtitalls radiostasjoner med sendinger på baskisk. I nord, finnes det tre radiostasjoner som kun sender på euskara. Disse hadde sin oppstart på 80-tallet. Lokalradioen til den franske statlige kanalen *France Bleu* sender 55 minutter på baskisk hver dag.¹⁶¹ På 1980-taller stiftet også den baskiske regjeringen i Euskadi

¹⁵⁹ Mar-Molinero 2000 s 68

¹⁶⁰ Euskal Kultur Erakundea, Institut Culturel Basque http://www.eke.org/fr/culture-basque/euskara-la-langue-des-basques/vivre-en-euskara/medias-bascophones/herria_astekaria

¹⁶¹ Euskal Kultur Erakundea, Institut Culturel Basque <http://www.eke.org/fr/culture-basque/euskara-la-langue-des-basques/vivre-en-euskara/medias-bascophones/>

mediagruppen *Euskal Irrati Telebista-EITB*, som inneholder fem tv-kanaler, fem radiostasjoner og tilhørende nettsider, hvor alle sendinger er på euskara. Tv-tilbudet på baskisk i Frankrike er ikke like omfangsrikt. Den franske statskanalen *France 3* sender daglig en nyhetssending på seks minutter, kalt *Euskal Herri*, fra Iparralde. Presentatørene snakker i disse sendingene fransk, men har noen få innslag på baskisk. Det finnes en egen lokal tv-kanal for Iparralde som kalles *TVPI*, hvor både fransk og baskisk brukes.

Innen litteraturen blir det utgitt omlag 1500 titler per år på baskisk.¹⁶² Euskara har tradisjonelt vært forbundet med å være et muntlig språk. I arbeidet med denne oppgaven har jeg ønsket å ta rede på hvordan mine informanter bruker litteratur på baskisk og hva de mener om tilbudet til både dem og deres barn. I sitatet nedenfor forteller en baskisktalende mor hva hun mener om tilbudet som eksisterer for barn og unge;

«-Synes du det finnes nok litteratur på baskisk?

- Jeg vil si at det finnes et mye større utvalg nå enn for noen år siden. Det utgis flere og flere bøker for barn(...) Det er stadig flere bøker som er skrevet av unge forfattere herfra, men det er ikke tilstrekkelig, det er ikke nok mangfold for min smak. (...)For at våre barn skal kunne bruke baskisk i sin hverdag er det noen alderstrinn, som for eksempel jenter på 11-12 år, som trenger å lese enklere litteratur. (anm. ungdomsblad.) Siden det ikke finnes vil de lese de på fransk. Dermed vil språket de kommuniserer på, vel deres koder, kanskje bli på fransk. (...)man trenger også bøker som handler om kjendiser, og det er ekstrem mangel på dette i Baskerland. (...) bøker med klistermerker på baskisk, alt det eksisterer ikke, så barna våre vil bestandig lete etter dette på fransk.

-Hva med i Euskadi?

- Det mangler til og med der også. Her er det omtrent ingenting. (...) Jeg tror at det hadde solgt bra, jeg forstår de som skriver og som ikke har lyst å skrive om slikt, men jeg tror virkelig at det er viktig, selv om kulturen man tar for seg i disse bladene ikke er baskisk kultur, så vil i det minste kommunikasjonen mellom de unge være på baskisk.»¹⁶³ (Intervju

¹⁶² Euskal Kultur Erakundea, Institut Culturel Basque <http://www.eke.org/fr/culture-basque/litterature-basque/litterature-ecrite>

¹⁶³ «-Tu trouves qu'il y a assez de littérature en langue basque?

Je dirais qu'il y a beaucoup plus de diversité qu'il y a quelques années.(...). Il y en a qui sont écrits par des gens qui sont d'ici, il y en de plus en plus qui sont écrits par des jeunes d'ici, mais assez non, pas assez, il n'y a pas assez de diversité pour mon goût. (...) je trouve que, pour que nos enfants vivent en basque il y a des ages où nos enfants ont besoin de lire, des magazines sans aucun intérêt, que peuvent dire les filles de 11,12 ans., comme il y a pas ça en basque ils vont lire ces magazines là,(...) en français. Et donc du coup, leur langue du communication, fin leurs codes, peut être va se faire en français. (...) il faudrait aussi des livres comme ça ou il y a des stars, et ça ça manque

Denne moren etterlyser både ungdomslitteratur og populærkultur på baskisk. At språket ikke blir brukt på felt som dette, altså innenfor populærkultur er med på å svekke utbredelsen av språket og befester bildet av språket som både gammeldags og ruralt, noe Mar-Molinero påpeker ofte kjennetegner minoritetsspråk.¹⁶⁴ Det som kan motvirke oppfatningen av at euskara er et språk som er utgått på dato, er bruken av baskisk innenfor ulike musikalske sjangre som appellerer til et bredt publikum. Det er også interessant at denne moren ikke definerer populærkultur som baskisk kultur. Dette kan igjen vise til tidligere funn i oppgaven, at også hun knytter baskisk kultur opp mot det mer tradisjonelle kunst og uttrykksformer samt regionen og dets historie. Utfra dette sitatet kan det tolkes som om informanten har et mer statisk syn på kultur, da hun ikke anser at baskisk kultur også kan romme elementer av populærkultur.

Hva sier de informantene som selv holder på å lære baskisk om litteraturtilbudet for barn og unge? Disse gir uttrykk for at det finnes et greit tilbud av lesestoff både for barna, og for seg selv. At det er et så stort sprik i meninger rundt blad/boktilbudet til barn og unge, kommer nok av at foreldrene som har barn som fortsatt er små, ikke er kjent med hvilket tilbud det er til tenåringer i forhold til blader og bøker.

Noe som kan virke oppsiktsvekkende når det gjelder bruk av litteratur er at det viser seg at svært mange av informantene mine, selv de som har baskisk som morsmål, foretrekker å lese på fransk eller spansk, da flere av informanter har lært spansk.

«-Synes du at det finnes et godt utvalg av litteratur på baskisk?

-For barn ja, det er tydelig. Det finnes et utvalg, det er gjort mye arbeid på det området, på skolen. Til og med vi kan kjøpe bøker på baskisk og alt det, det er ikke noe problem. Men noen ganger foretekker jeg å lese på spansk istedet for på baskisk, det går fortere og alt det. Det er sant at jeg har bestemt meg for å fokusere på det muntlige, og ikke så mye på...vel det er en prosess, men det er sant at det er komplisert, og at jeg har litt vansker med å lese

horriblement au Pays basque, horriblement. (...) je pense aussi aux livres ou il y a des auto-collants, en basque tout ça n'existe pas, alors nos enfants vont chercher des petits magazines de peintures, je sais pas quoi, ils vont les chercher en français toujours.

-Et en Euskadi?

-Ça manque ça aussi même là-bas. Ici c'est quasiment rien. (...) Je pense que ça ce vendrai, je comprends les gens qui écrivent qui n'ont pas envie d'écrire ça, mais je trouve vraiment que c'est important, même si la culture qu'on parle dans ces magazines n'est pas la culture basque, au moins cette communication entre jeunes se fera en basque.»

¹⁶⁴ Mar-Molinero 1997 s 136

baskisk ja.»¹⁶⁵ (Intervju 14.11.13, far, lærer baskisk via AEK, 40 år, Mendionde)

Det kommer også fram av intervjuene jeg har utført at informantene mener at litteratur og medier ikke er de viktigste faktorene i arbeidet med å videreføre baskisk innad i familiene. Dette stemmer også med forskning utført av Fishman; han skriver at det ikke leses på minoritetsspråk, disse språkene brukes heller i samtaler, i private settinger.¹⁶⁶ Blant informantene er det flere foreldre som ikke leser på baskisk, og som heller ikke har stor kjennskap til baskisk litteratur. Dette er med på å opprettholde og forsterke diglossi, og svekker dermed minoritetsspråkene.

«Det er hele tiden komplisert fordi det er sant at vi kjenner ikke til, vel jeg kjenner ikke til baskisk litteratur, og i forhold til barna mine vet jeg at det er komplisert for meg å kunne dele lesing med dem på baskisk. Jeg har ikke gått på baskisk skole, så det er sant at det jeg leste som barn og ungdom var på fransk. De har lest mye på fransk og på baskisk, men spesielt bøker som skolen har anbefalt»¹⁶⁷ (Intervju 22.11.13, baskisktalende mor, 47 år, Hasparren)

Dette sitatet viser at denne informanten ikke har brukt litteratur på baskisk som en del av språkopplæringen i hjemmet. Man kan tolke det som at de bøkene hennes barn har lest er gitt av skolen, og det har vært et svært begrenset tilbud på baskisk barnelitteratur da hennes barn var små. Denne informanten har i dag barn som er 17-19 år. For dagens småbarnsforeldre eksisterer det et utvalg av barnebøker. For foreldre som selv lærer seg baskisk er det å lese for sine barn en måte å selv tilegne seg språket på, selv om svært få av mine informanter sier noe om litterære vaner i hjemmet. Av dette tolker jeg det slik at det å lese bøker på fritiden i informantenes familier er noe som er lite utbredt.

Bruken av internett går gjerne på bekostning av å lese bøker. Ungdommer i vesten bruker mye tid foran datamaskinen, noe som selvfølgelig også baskiske ungdommer gjør. Undersøkelsen *Identité*

¹⁶⁵ «-Vous trouvez qu'il existe un bon offre de littérature en basque?

-Pour les enfants oui, clairement. Il y a la matière, il y a beaucoup de travail fait sur ce niveau là. A l'école, même nous on peut acheter des livres en basque et tout ça, il n'y a pas de souci. Même quelquefois je préfère lire en espagnol qu'en basque quoi, ça va plus vite et tout ça. C'est vrai que je me suis dit je focalise sur mon oral, mais pas trop sur...voilà, mais après c'est un processus, mais c'est vrai que c'est compliqué et que j'ai un peu de mal à lire en basque oui.»

¹⁶⁶ Fishman 1991 s 339

¹⁶⁷ «C'est toujours compliqué, parce que c'est vrai qu'on connaît pas, fin, moi je connais pas la littérature basque, par rapport à mes enfants je sais que c'est compliqué pour moi de pouvoir leur faire partager des lectures en basque. Moi, j'étais pas à l'école basque, donc c'est vrai que la lecture que j'avais comme enfant et ado c'était en français. Ils ont beaucoup lu en français et en basque, mais surtout les livres qu'ils les ont recommandé à l'école.»

et culture basques au debut du XXIème siècle, forteller at 28% av alle baskisktalende aldri leser bøker eller aviser på baskisk.¹⁶⁸ Når det gjelder baskisk på internett er det nå mulighet for å bruke ulike sosiale medier som Facebook og Twitter. Samtidig er det flere sider man kan oversette til baskisk, så det baskiske språket er i bruk også på internett. En annen faktor som har betydning for det lave nivået i lesing på baskisk kan være at mange vegrer seg for å lese bøker, tidsskrifter utgitt i Euskadi, da de ulike baskiske dialektene skiller seg noe fra hverandre. Standard-varianten av det baskiske språket, *batua*, er ment å skulle være samlende for alle som snakker baskisk, likevel foretrekker enkelte baskisktalende å lese på sin egen dialekt framfor å bruke *batua*.

«-Det som jeg savner, på baskisk, det er, vel jeg leser ikke så mye på baskisk, jeg synes det er skrevet mye på standard baskisk, og jeg synes det er veldig upersonlig, jeg henger ikke med, vel, generelt, jeg synes det er synd. (anm. At det ikke er mer som er skrevet på baskisk)»¹⁶⁹ (Intervju med baskisktalende mor 22.10.13 Isturitz)

Å foretrekke å lese på et annet språk enn sitt morsmål tyder på at baskisk ikke har fotfeste som et skriftlig språk. De fleste informanter forteller som informantene nedenfor at de ikke leser på euskara. Dette fører til at det er store muligheter for at de mister verdifull kunnskap innenfor euskara *batua*, som begrep og vokabular.

«-Synes du det finnes nok litteratur eller blader til datteren din?

-Det har vært baskiske magasiner, men de finnes ikke nå, det er ikke nok penger, men bøker finnes, (...) de kommer fra det sørlige Baskerland, så av og til er det vanskelig å lese. Det er der problemet ligger faktisk. Man må kjenne til litt vokabular, hvis du har vansker med det kan det stoppe deg. Jeg leser ikke på baskisk, jeg leser bøker på fransk. Jeg har det som vane, det er sant at man burde lese på baskisk, jeg kan lese artikler men jeg vil ikke ha samme gleden av å lese en roman på baskisk som på fransk. (...) Men jeg er mer for at man snakker det, at språket gjøres levende.»¹⁷⁰ (Intervju 22.10.13, baskisktalende mor, 37 år,

¹⁶⁸ Baxok m.fl 2006 s 95

¹⁶⁹«*Ca qui me manque c'est, en basque, c'est, par contre je ne lis pas trop en basque, je trouve que c'est beaucoup écrit en basque unifié, standard, et je trouve c'est très impersonnelle, on accroche pas, fin, comme ça en général, et je trouve ça dommage(...)*»

¹⁷⁰«*Est-ce que tu trouves qu'il y a assez de littérature, magazines pour ta fille?*

- *Il y a eu des magazines en langue basque, mais il n'y a plus, il n'y a plus d'argent, donc du coup, après des livres il y en a, (...) mais pour lire, c'est du pays basque sud, donc parfois c'est un peu difficile à lire. C'est ça là, la difficulté en fait. Il faut connaître un peu de vocabulaire, si tu as du mal ça peut t'arrêter quoi. Après, moi je ne lis pas en basque quoi, moi je, je prends des livres en français. J'apprends l'habitude, c'est vrai qu'il faut lire en basque, je peux lire des articles, mais lire un roman je vais pas prendre le même plaisir quand même. (...) mais moi, je suis plus pour qu'on parle, fin que ça soit vivant.»*

Isturits)

Dette sitatet kan virke oppsiktsvekkende da informanten som selv snakker baskisk uttaler at hun foretrekker å lese bøker på et annet språk enn euskara. Å lese er noe av det viktigste man kan gjøre for å tilegne seg språkkunnskaper. Det er interessant å se av dette sitatet at denne informanten ser ut til å velge, sannsynligvis ubevisst, å berike franskkunnskapene sine, da hun nedprioriterer baskisk litteratur fordi det er vanskelig og krever vokabular.

Alle informantene gir uttrykk for at det å snakke euskara er det viktigste for dem knyttet til baskisk kultur. De ønsker seg et levende språk som bør være normalt å kunne bruke både offentlig; som i butikker, i offentlige tjenester og hjemme med familien. Følgende sitat fra en far som lærer seg baskisk viser nettopp dette:

«Jeg tror at kampen angående euskara nå for tiden handler mer om å kunne leve på baskisk enn å skrive det, vel det er mitt synspunkt. Hvis man klarer å få flere folk til å snakke det, jo flere som snakker baskisk jo bedre er det. Det er mot dette man må gå for.»¹⁷¹ (Intervju 6.12.13, far, lærer baskisk via AEK, 39 år, Bayonne)

Å jobbe for en bevaring av minoritetsspråk er ifølge Fishman et viktig arbeid, da disse språkene beskytter tradisjoner, verdier og ritualer.¹⁷² Språk er viktig, ikke bare for minoriteter, men for alle siden det språk man snakker både er en del av hvem man er og et bindeledd mellom familie, historie og samfunn. I sin bok *Reversing Language shift* skriver Fishman om hvordan minoritetsspråk må styrkes først ved bruk i familien og lokalsamfunnet for at det i det hele tatt skal være mulig å redde de truede språkene. Flere av informantene i min studie gir uttrykk for en paradoksal motsetning. Alle informanter gir uttrykk for at bruken av euskara først og fremst er muntlig. Språket blir lite brukt i forbindelse med for eksempel litteratur, men brukes heller i sosiale settinger blant venner og familie. Det er her derfor en motsetning mellom ønsket «å leve på baskisk» og det å ikke ville bruke språket i andre sammenhenger enn i hverdagslig og muntlig språkbruk. For at språket skal øke sin status og bli mer brukt er det viktig at de som bruker språket ikke bare har gode språkkunnskaper, men at de også kan beherske det i både muntlig og skriftlig form.

¹⁷¹ «Je pense que le combat d'euskara actuellement c'est plus le vivre en basque que réellement l'écrire, fin de mon avis. Si effectivement d'arriver à plus de gens qui le parlent, plus du monde qui parle le basque, plus c'est bien. Je pense que c'est vers ça qu'il faut aller.»

¹⁷² Fishman 1991 s. 4

6.2.2 Bruken av euskara i dagliglivet

Euskara har ingen fremtredende plass i den franske delen av Baskerland. Arkitektonisk skiller dette området seg fra andre franske regioner, men når det kommer til språk, er det fransk som er dominerende både i butikker, i trafikken og på skilt. Det skal likevel sies at små baskiske ord som god dag og velkommen er å finne på noen av de største kjøpesentrene. I innlandet er det baskiske språket noe mer synlig, blant annet i bruk på trafikkskilt, der stedsnavn er skrevet på både fransk og baskisk. Den tospråklige skiltingen er likevel ikke gjort konsekvent alle steder, og virker heller noe tilfeldig.

Bruken av euskara i Iparralde tilhører i stor grad familiesfæren eller i undervisningssammenheng i de baskiske-skolene eller i tospråklige skoler. Videre ønsker jeg å spørre hvordan de baskisktalende informantene bruker euskara i ulike offentlige sammenhenger.

«Her (anm. i Bayonne) kreves det alltid en politisk framgangsmåte, for å gå inn et sted må man alltid kjempe, når man sier *egun on* (anm. god dag) og spør folk om de snakker baskisk tar man en risk ved at de sier nei, og man tar risken ved at de svarer nei på en stygg måte også, fordi det er noen som misliker sterkt språket vår, så vi må hele tiden kjempe i forhold til hvordan vi bruker språket.(...)»¹⁷³ (Intervju 18.11.13, baskisktalende mor, 34 år, Bayonne,)

«Det gjenstår mye arbeid (anm. med å synliggjøre språket) synes jeg, jeg prøver å normalisere språket så mye jeg kan , men jeg ser at med barna mine, når vi kommer inn i en butikk, til og med her i Hasparren, hvis det ikke er noen de kjenner, så sier de *bonjour*, på så best mulig fransk de kan, *un baguette s'il vous plaît* (anm. god, dag, en baguette vær så snill) De vet at i det offentlige så vil ikke folk svare dem (dersom de snakker baskisk.) Men det finnes leger som snakker baskisk, apotekere som snakker baskisk, hvis man leter finner man.»¹⁷⁴ (Intervju 2.11.13, baskisktalende mor, 35 år, Hasparren)

¹⁷³«Ici ça demande toujours une démarche militante. Pour rentrer dans un endroit ça demande constamment un effet militant va dire, *egun on* et de demander aux gens, est-ce qu'ils sont bascophones en prenant le risque qu'ils disent non, en prenant le risque qu'ils disent non méchamment aussi, parce qu'il y a certains qui le vivent mal, donc on est tout le temps dans une démarche quand même très, très militante.(...)»

¹⁷⁴«Il faut beaucoup de travail encore je pense, moi j'essaie de le faire et de le normaliser autant que je peux, mais je vois que, avec mes enfants, des qu'on rendent dans un magasin, même ici à Hasparren, à partir si c'est quelqu'un qu'ils connaissent très bien, *bonjours*, de leur français le plus approximative , *un baguette s'il vous plaît*. Ils savent que dans la sphère public, (...) les gens ne les répondent pas. (...) Après on a des médecins qui parlent basque, pharmaciens qui parlent basque, si on cherche on trouve hein.»

Vi ser av disse sitatene at informantene framstiller bruken av euskara som begrenset da de ofte må lete seg frem til tjenester hvor innehaverne snakker baskisk om de selv ønsker å snakke euskara ute i bybildet. Noen av informantene påpeker også at bruken av euskara er en politisk kamp for å kunne synliggjøre språket og oppnå høyere status.

Språket brukes svært begrenset i sammenhenger der baskisktalende møter franskmenn. Dette impliserer at euskara mister terreng i forhold til bruken i det offentlige rom generelt. Som alle respondentene har fortalt er fransk alltid det dominerende språket. Den store majoriteten av innbyggerne i Iparralde snakker fransk i dag. Likevel er dette noe som kan regnes som en selvfølge i og med at antall baskisktalende utgjør en minoritet av antall innbyggere i regionen. Nedenfor følger en beskrivelse fra en baskisktalende mor angående dette, og det er flere informanter som sier seg enige med henne:

«Dessverre så er det slik at dersom vi er fem og det er en som ikke snakker baskisk, skifter vi ofte over til fransk, selv om vi ikke burde gjøre det. Vi burde kanskje oversette istedet, men det er så lett vint å skifte språk. For mange tror jeg det ligger i hodet, men når jeg har møtt noen på baskisk har jeg vansker for å snakke med han på fransk og omvendt. Det er folk jeg har møtt på fransk, men som har lært seg baskisk og jeg har vansker med å snakke med de på baskisk også. Men det er opp til oss å anstrenge oss og legge oss til andre vaner i forhold bruken av baskisk og fransk.»¹⁷⁵ (Intervju 22.10.13, baskisktalende mor, 37 år, Isturits)

Dette har også språkforskeren Erramun Baxok skrevet om. Språknormen i Baskerland har som vane å tilpasse seg de ikke-baskisktalende, noe som betyr at dersom det bare er én person som ikke snakker baskisk blant flere baskisktalende vil resten gå over til å snakke fransk eller spansk i stedet.¹⁷⁶ Mine informanters bruk av euskara viser seg å stemme overens med undersøkelsen fra 2011 angående bruken av baskisk i Baskerland. De som der snakker baskisk gir uttrykk for at språket i hovedsak blir brukt mest i familien, spesielt i samvær med søsken og besteforeldre, men

¹⁷⁵«*Malheureusement si on est 5 et il y a 1 qui ne parle pas en basque, souvent on passe au français, même si on devrait peut être pas le faire, il fallait lui traduire peut être, mais c'est la facilité qui gagne. Après, voilà je pense que pour beaucoup c'est dans la tête, mais quand j'ai rencontré quelqu'un en basque j'ai du mal à lui parler en français, et inversement, il y a du monde que j'ai rencontré en français, mais qui ont appris le basque et j'ai eu du mal en lui parlant en basque aussi. Mais bon c'est à nous de faire un effort et de prendre des autres habitudes par rapport au basque et au français.*»

¹⁷⁶ Baxok i Fishman 2001 s 245

også mellom foreldre og egne barn.¹⁷⁷

6.3 Euskara i familiesfæren

Den første delen av dette delkapitlet tar for seg hvordan euskara brukes i informantenes familier, både mellom foreldrene selv og mellom foreldre og barn. Her spør jeg hvordan foreldrene formidler euskara til sine barn, både når det gjelder de informantene som selv har baskisk som morsmål og de ikke-baskisk-talende foreldrene. Her kommer jeg også inn på de baskisktalendes forhold til fransk og deres tanker rundt franskopplæring til sine barn. Den neste delen av dette delkapitlet tar for seg hvilken rolle partnere eller andre familiemedlemmer, her besteforeldre, har i arbeidet med formidlingen av euskara til informantenes barn.

Ifølge Fishman er familien en svært viktig arena når det gjelder å videreføre truede språk som regionale- eller minoritetsspråk. Han hevder at flerspråklighet ofte starter i familien og er avhengig av familien ikke bare for støtte, men også for beskyttelse.¹⁷⁸ For å ta rede på hvor utbredt og viktig euskara er for videreføringen av baskisk kultur har jeg ønsket å finne ut hvordan språket brukes i familien. Da ikke alle informantene har samme språklige bakgrunn er det interessant å se på ulike strategier som benyttes. Noen av informantene mine snakker ikke selv baskisk, dermed blir nettverket rundt familien som blant annet skole og fritidssentre desto viktigere i den språklige opplæringen, noe jeg utdyper i neste kapittel. Det finnes også informanter jeg har intervjuet som har partnere som ikke snakker baskisk, og de som selv lærer seg baskisk, det er da interessant å se på dynamikken med to ulike språk i familien.

6.3.1 Bruken og formidlingsprosessen av euskara i hjemmet

Videre ønsker jeg å fokusere på bruken av euskara blant informantene og hvordan de formidler språket til sine barn, og vil med dette prøve i denne delen å svare på følgende spørsmål; Hvordan praktiseres euskara i de familier hvor foreldrene snakker både fransk og baskisk? Hvordan stiller forelderen som snakker fransk, til bruken av euskara i hjemmet? For de foreldrene som ikke snakker baskisk, mener de at barna lærer nok euskara på skolen?

Nedenfor følger en kommentar fra en baskisktalende mor som forteller hvordan de bruker euskara.

¹⁷⁷ Hentet fra <http://www.eke.org/fr/culture-basque/euskara-la-langue-des-basques/euskara-et-sociolinguistique/sociolinguistique/lutilisation-du-basque-par-domaine-de-communication>

¹⁷⁸ Fishman, 1972 s 82

Det interessante i dette tilfellet er at hennes barn, på 4 og 8 år, går på ikastola-skoler og begynner ikke med franskundervisning før de er i 8-årsalderen. Intervjuopptaket ble gjort hjemme hos familien, og jeg merket fort at barna ikke forstod alt jeg sa da jeg hilste på dem på fransk.

«Altså, vi snakker bare baskisk hjemme og med besteforeldrene på begge sider, barna snakker bare baskisk, de går på ikastola-skole, så vi lærer bare fransk med aktivitetene utenfor, uheldigvis er det mange aktiviteter som er på fransk. Så de forstår ikke alt, men det kommer fort. Uheldigvis er hele hverdagen utenfor omgitt av fransk, altså tv, radio, så det kommer fort og de lærer jo veldig fort så jeg er ikke redd for det.»¹⁷⁹ (Intervju 22.10.13, baskisktalende mor, 37 år, Isturits)

Selv om hennes sønn i en alder av 8 år ikke snakker fransk enda, gir ikke moren uttrykk for at hun er bekymret for at han ikke vil bli god nok i fransk. Dette utsagnet viser hvor dominant denne moren mener det franske språket er i Baskerland. Tilegnelsen av fransk vil ifølge henne komme automatisk ved blant annet bruk av tv og andre medier, samt det faktum at fransk brukes overalt i samfunnet; inkludert i fritidsaktiviteter for barn og unge. Én av informantene mine som har baskisk som morsmål uttrykte likevel bekymring i forhold til at hennes barn kun snakket euskara opp til en viss alder. I møte med fransktalende syntes moren at det var både ubehagelig og synd at datteren hennes ikke kunne kommunisere tilbake. I sitatet nedenfor gir hun en beskrivelse av nettopp dette;

«Da hun (anm. datteren) begynte barneskolen i 2010 snakket hun ikke så bra fransk, og det plaget meg. Familien til mannen min i Paris kunne ikke snakke med henne på telefon. Til og med da vi dro til stranda, og der var et annet barn som snakket fransk, plaget det meg, at hun ikke kunne kommunisere, så derfor begynte jeg å snakke til henne på fransk, fordi jeg ville at hun skulle snakke bra fransk. Derfor er hun nå tospråklig, helt tospråklig, jeg ville at hun kunne snakke begge to, men hun liker veldig godt fransk også. Ja det er viktig, men likevel vil jeg at hun også skal kunne baskisk, men senere får vi se når hun begynner på ungdomsskolen. Jeg vil at hun skal fortsette på baskisk i ungdomsskolen, fordi jeg fikk ikke gå på baskisk ungdomsskole, men jeg vet ikke om hun vil, vel vi får se hva hun har lyst

¹⁷⁹«Donc on parle que en basque à la maison et avec les grands-parents des deux cotés, les enfants parlent que le basque, et ils vont à l'ikastola, donc on apprend que le français que par les activités extérieures, malheureusement il y a beaucoup d'activités que se font qu'en français. Donc ils ne comprennent pas tout, mais ça va venir vite. Malheureusement tout le quotidien extérieur est fait, est entouré en français, donc la télévision, la radio, donc ça vient très vite et ils apprennent très vite, donc ça j'ai pas peur»

til.»¹⁸⁰ (Intervju 22.10.13, baskisktalende mor, 37 år, Isturits)

Denne moren er unntaket av de baskisktalende informantene mine som viser en bekymring i forhold til at datteren ikke snakket godt nok fransk. En annen baskisktalende mor fortalte at hennes barn ikke kunne kommunisere med sine besteforeldre på far-siden før de hadde lært fransk, i en alder av 8 år. Dette kan virke noe spesielt i forhold til utviklingen av familieband, men viser også hvor mye disse foreldrene vektlegger det å snakke og bruke det baskiske språket.

«-Når begynte barna dine å lære fransk?

- Den eldste begynte å lære fransk på ikastola-skolen da han var 7 år. (...) Min eldste sønn var ikke hos besteforeldrene sine (anm. på farssiden), han tilbrakte ikke dagene som de andre barnebarna i familien fordi de ikke kunne forstå hverandre, det var en språkbarriere. Vi ventet til han var 9-10 år før han begynte å snakke fransk og da kunne treffe besteforeldrene sine oftere, men dette førte ikke til problemer. De (anm. besteforeldrene) forstod godt vår framgangsmåte og de respekterte vårt valg.» (Intervju 22.11.13 baskisktalende mor, 47 år, Hasparren)

Et annet eksempel på en mor som forteller om bruken av euskara i familien, viser også at hun ikke tar spesielle hensyn til at hennes ektemann ikke snakker like godt baskisk som henne selv. Hun viser av dette utsagnet at hun er svært knyttet til morsmålet sitt, og det interessante er også at hun ikke inkluderer mannen sin som en del av familien når jeg spør henne hvilket språk hun snakker med familien sin. Det kan tyde på at hun forbinder baskisk med familien hun har vokst opp med.

«- I familien din snakker dere fransk eller baskisk?

- På baskisk, med brødrene mine, nevøene mine, niesene mine, alle sammen.

-Og med mannen din?

Vel, han tilpasser seg, når han har noe å si så sier han det på fransk. Vel, vi kan svare han på fransk, men i hovedsak bruker vi baskisk. Han er ikke frustrert, for han forstår, han er ikke

¹⁸⁰ «*Oui c'est sa première langue, mais elle a les deux, voilà, en 2010, quand elle est entrée en CP, elle parlait pas trop bien le français, et moi ça m'a gêné, parce que la famille aussi de mon mari à Paris, au téléphone et tout ça, ils pouvaient pas lui parler, et même quand tu vas à la plage qu'il l y a un autre enfant, il parle en français et moi ça m'a gêné, qu'elle puisse pas communiquer et voilà, donc du coup moi j'ai commencé de lui parler en français, voilà, mais bon voilà, parce que je voulais qu'elle parle bien le français. Du coup, là elle est bilingue, parfaitement bilingue, je voulais les deux, mais elle aime beaucoup le français aussi. Oui c'est important, mais quand même je veux qu'elle garde le basque, mais après on verra au collège quoi, moi j'aimerais qu'elle continue au collège en basque, parce que moi j'ai pas été, mais après, elle, je sais pas, si elle, voilà, on verra ce qu'elle a envie quoi, bon.*»

satt til siden, og hvis han ikke forstår spør han, men vi skal likevel ikke snakke fransk på grunn av han. Det er vanskelig, det er vanskelig fordi jeg, jeg har vansker med å snakke med foreldrene mine på fransk, det er ikke naturlig i det hele tatt. Spesielt når vi er sammen i familien og snakker om hverdagslige ting, derfor naturligvis snakker vi på, uansett så tilpasser han seg.»¹⁸¹ (Intervju 15.11.13, baskisktalende mor, 47 år, Bayonne)

Denne moren tar også opp noe som går igjen for de fleste av informantene mine, nemlig at man bruker ulike språk i forhold til hvilket språk man har brukt når bekjentskapet oppstår. Selv om to som snakker baskisk treffes trenger dette ikke å bety at de snakker baskisk sammen. Dersom de har brukt fransk da de ble kjent henger gjerne dette med og de vil fortsette å bruke fransk når de møtes. Akkurat dette fenomenet er nok uheldig for bruken av euskara, da dette kan føre til at språket ikke blir mer utbredt.

Når det gjelder hvordan euskara overføres og brukes i hjemmet med foreldre som lærer seg baskisk, viser studien min at informantene mine ofte velger å konsekvent snakke baskisk til barna sine, men snakker fransk med sin partner. Nedenfor følger en beskrivelse over hvordan en far som lærer baskisk via AEK og hans partner som har baskisk som morsmål formidler euskara til døtrene sine:

«-Mellom oss (anm. partneren) har vi ikke for vane å snakke baskisk, men nå med barna ja. Det har blitt motsatt, det er barna som har gjort at vi snakker baskisk. Formidlingen er i en dobbel vei faktisk. Jeg har lært det for å hjelpe barna mine og jeg innser også at av og til hjelper de oss, mellom min kone og jeg å snakke det og lære. Det er ikke en overføring fra voksen til barn, det er begge deler.

-Snakker dere begge språk hjemme?

-Ja vi blander. Om alle enkle ting her i livet snakker vi om på baskisk, og når det er ting som er mer komplisert blander vi litt, men vi anstrenger oss likevel ved måltidene å snakke baskisk, vi forplikter oss, hvis ikke blir det for enkelt å skifte over til å snakke fransk. Men, når vi skal spise sier vi at vi skal hvertfall prøve å snakke baskisk.

¹⁸¹ «-Dans la famille vous parlez plutôt français ou en basque?

-En basque, avec mes frères, mes neveux, mes nièces, tout le monde.

-Et avec ton mari?

-Bah lui du coup, il s'adapte, lui quant il a quelque chose à dire il va le dire en français, bon on peut lui répondre en français, mais après la langue oui c'est le basque, après lui il est pas perdu parce qu'il comprend, il est pas mit à part et s'il comprend pas il demande, voilà mais on va pas passer au français pour lui quand même. C'est difficile, c'est difficile parce que moi, mes parents j'ai du mal à leur parler en français, même s'ils...c'est pas naturel, du tout. Surtout quant on est en famille, c'est des choses de tous les jours, donc forcément on parle en, bon de toute façon il s'adapte.»

- Er jentene dine motivert for å snakke euskara?
- Vi tror det, hver dag gjentar vi til de små euskara, euskara, euskara. Selv på skolen snakker de for mye fransk. Så vi blir litt sint, vi spør oss om det er den beste metoden, å bli sint eller ikke, men vi blir det likevel.»¹⁸² (Intervju 6.12.13, far, lærer baskisk ved AEK, 31 år, Bayonne)

Dette sitatet gir eksempel på at formidlingsprosessen ikke går i bare en retning; fra foreldre til barn, her forteller faren om at både han og hans partner lærer baskisk fra sine barn. Formidlingsprosessen er altså tosidig. Likevel må han motivere sine barn for å snakke euskara hjemme, da de har en tendens til å snakke mye fransk sammen. Han gir inntrykk av at han og hans partner prøver å tvinge fram bruken av euskara ved at de noen ganger blir sint på barna sine når de snakker fransk. Dersom barna opplever at de må bruke euskara under tvang, kan dette i verste fall stoppe barnas motivasjon for å lære og bruke språket. Samfunnsforskeren Knafo hevder at konflikter kan oppstå dersom foreldrene er motivert til å formidle noe som har større verdi for dem selv enn for sine barn. Man bør derfor ikke være for autoritær, men heller forklare hvorfor man ønsker at barna skal gjøre det man vil, for ikke å minske sjansene for en god kulturell videreføring.¹⁸³

For de familier hvor baskisk ikke er morsmålet for begge foreldrene, kan bruken av euskara ha tendens til å virke som et språk relatert til skolearbeid, da det ikke er et stort tilbud av medier for barn og unge på baskisk. De hører også foreldrene snakke sammen på fransk. Dette gjelder i størst grad de foreldre som selv ikke snakker baskisk, og ekstra motivasjon fra foreldrene kan være nødvendig for å få barna til å bruke euskara på fritiden. Forskeren Taescher hevder at barn kan allerede i en tidlig alder bestemme over egen språkbruk og kan nekte å bruke språket som blir formidlet, enighet mellom foreldrene er derfor svært viktig¹⁸⁴. Det finnes ulike teknikker for at overføringsprosessen skal gjøres på en god måte, én av dem er at barna snakker ett språk med hver

¹⁸²«-Entre nous on a pas prit l'habitude de parler basque, donc du coup maintenant avec les enfants oui. C'est inversé, c'est les enfants qui nous permettent à parler basque, la transmission se fait dans un double flux en fait. À la fois je l'appris pour aider mes enfants et je perçois parfois qu'eux aussi nous aide entre ma femme et moi de le parler et d'apprendre quoi. C'est pas la transmission de l'adulte à l'enfant, il y a les deux.

-Vous parlez un peu les deux langues à la maison?

- Oui, on mélange. Toutes les choses simples de la vie on va le dire en basque et quant il y a des choses plus compliqués, voilà on va mélanger un petit peu, mais après on s'oblige quand même, pour exemple aux repas à parler en basque on se fixe des obligations, si non on a des tendances pour faciliter, à dériver à parler français. Mais bon, quant on est à table on se dit au moins qu'on essaie de parler basque

-Elles sont bien motivés pour parler l'euskara?

-On y pense, tous les jours, on répète aux petites, euskara, euskara, euskara. Même à l'école ils parlent trop le français. Voilà on se fâche un petit peu, on dit, est-ce que c'est la bonne méthode, se fâcher ou pas, on le fait quand même.»

¹⁸³ Schonpflug, 2008 s 441

¹⁸⁴ Lambert 2008 s 23

av foreldrene, noe flere av informantene mine som lever i par der foreldrene har hvert sitt morsmål, har uttalt at deres barn gjør. At barn kan bestemme over sin egen språkbruk i tidlig alder forteller også et ikke-baskisk talende par om. De har to barn hvor deres datter på bare 3 år har sin egen mening om når hun ønsker å snakke baskisk og fransk. (I Frankrike begynner barna på førskole når de er tre år.)

«Det er dette aspektet med egen vilje, da vår yngste datter var 18 måneder var hun hos en baskisktalende dagmamma, og da hun var 3 år tenkte vi at det skulle bli lett (anm. å begynne på ikastola- skolen), hun hadde et bra grunnlag og alt, men hun bestemte seg for å snakke fransk. Læreren hennes sa at hun måtte snakke på baskisk, men hun svarte bare at hun hadde bestemt seg for å snakke fransk. Det var hennes egen beslutning. (...) Hun har en lærer om morgenen og en om ettermiddagen. Om morgenen snakker hun fransk, fordi hun vil snakke fransk med den læreren og om ettermiddagen snakker hun baskisk. Så det er en blanding»¹⁸⁵
(Intervju 25.10.13, ikke-baskisktalende mor 38 år, Hasparren)

Et annet interessant fenomen i forhold til videreføringen og bruken av euskara er at det i tenårene ofte kan oppstå brudd i bruken av euskara. Både de foreldrene som har tenåringsbarn og ungdommene jeg intervjuet fremstilte tiden på ungdomsskolen som en periode hvor bruken av fransk er det foretrukne språket.

«-Vi snakker mye mer baskisk her (anm. på v.g.s), det er spesielt på ungdomsskolen at det er ille. Man snakker bare fransk,(...) fordi vi er i perioden der ingenting er bra. Alt det alle ber om oss å gjøre er ikke bra. Hvis lærerne våre sier at vi skal snakke baskisk, vel da snakker vi fransk fordi vi har blitt bedt om å snakke baskisk. Det er faktisk her (anm. på v.g.s.) at vi forstår at det er feil og at vi bør fortsette å snakke baskisk. På barneskolen, førskolen snakker vi alle baskisk, men det er på ungdomsskolen at vi gjør et opprør. Jeg tror man ønsker å gjøre som de andre, og de andre snakker fransk, og i våre omgivelser i gata, i butikker etc snakker man fransk, vi vil ikke gjøre oss forskjellige derfor snakker vi fransk.
-Vel, det er som en periode med skam. På ungdomsskolen er det ikke bare i forhold til

¹⁸⁵«*Il y a cet aspect de volonté, la petite c'est pareil, elle était pendant 18 mois chez une nounou bascophone, et puis à 3 ans, ça va être facile, elle a des bonnes bases et tout, mais elle avait décidé de parler français. Comme l'institute lui disait il faut que tu parles en basque, mais elle a dit, mais moi j'ai décidé à parler en français. Je veux parler français. C'est sa propre décision.(...) elle a une instite le matin et une autre l'après-midi. Le matin elle parle en français, parce qu'elle a décidé de parler français avec cette institue, et celle de l'après-midi elle parle en basque. Donc c'est un mélange.*»

språket, men hvordan man forandrer seg fysisk og alt det, man har lyst å være inne i en boble, være som alle sammen og du har ikke lyst å kjempe for å snakke baskisk. Men på videregående tar man igjen, man begynner å snakke baskisk igjen, man endrer holdning og nå kjemper vi får å kunne ta artium på baskisk for eksempel.»¹⁸⁶ (Intervju 8.11.13, ungdommer 16-17 år, Bayonne)

Denne uttalelsen bekrefter tidligere forskning på formidlingsprosesser, da de unge går gjennom ulike stadier ettersom de vokser opp og tilegner seg sine egne meninger. Det er dermed lett at ungdommer kan gå imot det foreldrene sier, noe som de tidligere hadde akseptert, for igjen å følge foreldrenes anvisning senere.¹⁸⁷ Vedrørende bruken av euskara i hjemmet er det altså ulik praksis relatert til foreldrenes egne språkkunnskaper på baskisk. Bruken av euskara er også avhengig av om begge foreldre snakker baskisk eller om barna kun lærer språket i skolen. I de familiene hvor informantene har baskisk som morsmål og hvor også deres partner snakker baskisk er det kun euskara som brukes i hjemmet.

6.3.2 Partnerens og andre familiemedlemmers rolle i formidlingsprosessen

Det viser seg at alle foreldre jeg har snakket med forteller at deres partner er enig i betydningen og hvordan de videreformidler euskara. Kun to av mine informanter er alene med omsorgen av sine barn. Flertallet av de jeg intervjuet hadde en partner fra Baskerland og som selv identifiserer seg som basker. I de familiene hvor begge foreldre har baskisk som morsmål uttrykker informantene at de tar formidlingen av både språk og kulturelle tradisjoner som noe naturlig som de ikke bevisst tenker over, da dette er noe de begge er født og oppvokst med; noe som sitatet nedenfor er et bilde på:

«Vi har omtrent den samme måten å bruke språket og kulturen på, fordi vi begge er herfra,

¹⁸⁶ «Mais après on parle beaucoup plus basque ici, mais surtout au collège c'est horrible. On parle que en français, mais que en français, parce qu'on est dans la période où rien est bien. Tout ce qu'on nous demande à faire c'est pas bien. Si les profs nous disent de parler en basque, bon on va parler en français, parce qu'on nous a dit de parler en basque. C'est ici en fait qu'on se rend compte que c'est une erreur et il faut qu'on continue de parler basque. A l'école on parle basque, à la maternelle et tout ça, on parle tous basque, mais au collège on se rebelle.

On veut faire un peu à mon avis comme les autres donc, on se cale en même temps et les autres parlent tous français et dans notre entourage dans la rue, dans les magasins etc on parle français. On veut pas se différencier donc on parle français. C'est comme une période de honte, fin, au collège c'est pas que par rapport à la langue mais par rapport à comment tu changes, physiquement et tout ça, tu as envie de rentrer dans une bulle, être comme les autres et tu as pas envie de batailler pour parler basque. Alors en fait au lycée tu reprends le dessus et tu recommence à parler en basque, et même ce lycée c'est plus que le base en lui même, c'est tout ce qui va avec, c'est beaucoup plus l'attitude, on se bat pour avoir le bac en basque pour exemple.»

¹⁸⁷ Lambert 2008 s 37

vi er begge baskere. Vi har aldri stilt oss spørsmålet fordi han også har begge foreldrene som er baskere, hele familien sin. Jeg har hele familien min, vi er litt, alle vennene våre, ikke alle, men en stor del av vennene våres er baskere, så derfor er det sant at vi ser formidlingen på samme måte, litt opplagt.»¹⁸⁸ (Intervju 22.10.13, baskisktalende mor 35 år, Isturits)

I noen tilfeller var partneren ikke-baskisk, fra regioner som Paris, Bordeaux og Bretagne, likevel har de lært seg baskisk og støtter oppom den andre partnerens ønske for en videreføring og deltakelse i baskisk kultur. Dette viser seg å være viktig da forskning på området utført av Cavalli-Sforza viser at dersom foreldrene har den samme holdningen, blir overføringsprosessen mer intens og effektiv¹⁸⁹. Det skal sies at majoriteten av mine informanter er kvinner og det er de som uttrykker sterkest hvor viktig det er for dem at deres partner er enig i formidlingen av baskisk kultur til deres barn. Dette kom til uttrykk i både stemme og mimikk da de snakket om hvor viktig det er å ha en partner som også respekterer deres språk og kulturelle tradisjoner. De to følgende utsagnene viser dette tydelig;

«-Er mannen din enig i hvordan baskisk språk og kultur formidles til barna deres?

-Ja, for meg var det helt livsviktig, ikke det at han er basker, men at han er enig med meg i denne formidlingen og i dette...vel kanskje at han må være basker. Jeg vil si nei, men jeg vet ikke, kanskje ubevisst. Iallefall i forhold til skolen for barna, alt det, for meg er det ekstremt viktig, jeg kunne ikke bodd sammen med noen som ikke er enig med meg i det.»¹⁹⁰ (Intervju 2.11.13, baskisktalende mor 35 år, Hasparren)

«Jeg tror ikke vi hadde vært sammen hvis ikke. Jeg tror det er det som førte oss sammen før. Det er verdiene som førte oss sammen. Han har lært baskisk fordi det er viktig for ham også. (Intervju 22.11.13 baskisktalende mor 47 år, Hasparren)»¹⁹¹

¹⁸⁸«*On a quasiment la même manière de vivre la langue et la culture parce qu'on est les deux d'ici, les deux basques, on s'est jamais vraiment posé la question parce que lui aussi il a ses deux parents basques, toute sa famille, j'ai toute ma famille, on est un peu, toutes nos amis, pas tous, mais une grande partie de nos amis sont basques, donc du coup c'est vrai qu'on voit la transmission de la même manière quoi, comme une évidence un peu.*»

¹⁸⁹ Schonpflug, 2008 s 216

¹⁹⁰«*-Ton mari il est d'accord avec toi par rapport la transmission?*

-Oui pour moi c'était primordiale, pas qu'il soit basque, mais qu'il soit d'accord avec moi dans cette transmission et dans cette...bon peut être qu'il soit basque peu. Fin je dis que non, mais je sais pas peut être inconsciemment. En tout cas pour l'école, pour les enfants tout ça,(...) pour moi c'est réhhibitoire quel qu'un est pas d'accord avec ce point, je peux pas moi vivre avec lui.»

¹⁹¹«*-Je pense pas qu'on sera ensemble si non. Je pense que c'est ça qui nous a rapproché avant. C'est les valeurs qui nous a rapprochés. Il a appris le basque parce que c'est important pour lui aussi»*

Det har også vært forsket på kvinners rolle i forhold til overføringen av euskara. Ifølge Teresa del Valle har mødrene vært de viktigste pådriverne i familien til å overføre baskisk til sine barn.¹⁹² Mine kvinnelige informanter viser også et sterkt engasjement for at deres barn skal lære og bruke euskara, men det gjør også de mannlige informantene. De har vist seg også å være svært engasjerte, både de som er fra Baskerland, og de som kommer fra andre regioner i Frankrike. I tillegg til at de anser det å snakke baskisk som svært viktig er det flere av de mannlige informantene som også engasjerer seg både i virksomheten i de baskiske skolene og arbeider for å organisere fritidsaktiviteter for barn på baskisk. Utifra mine undersøkelser deltar informantene, både kvinner og menn, aktivt i arbeidet med å videreforme baskisk språk og kultur.

I formidlingen av euskara til framtidige generasjoner er også gjerne besteforeldre viktige aktører. Ifølge respondentene mine er det en spesiell lingvistisk situasjon for mange besteforeldre som selv ikke har ønsket å videreføre euskara, men som idag har muligheten å snakke dette språket med sine barnebarn. For noen er dette vanskelig da negative stigmaer fremdeles sitter i. For andre er det svært gledelig å oppleve at euskara i dag fortsatt er et levende språk som har fått større aksept og status enn det hadde for bare noen tiår siden. Også Fishman skriver om betydningen besteforeldre eller senior-generasjonen kan ha når det gjelder både språk og kulturformidling. Han gir eksempler på ulike måter de kan bidra til *Reversing Language Shift* gjennom både foredrag, skrivekonkurranser, dramatiseringer og forestillinger i forbindelse med dans og sang.¹⁹³ Møtet mellom eldre og yngre generasjoner kan være givende for begge parter noe som kan gi mulighet til å oppdage utviklingen av språket knyttet til ord og uttrykk som har blitt brukt og brukes i dag.

6.4 Reaksjoner på og holdninger til bruken av euskara i Lapurdi

I den følgende delen fokuserer jeg på hvilke reaksjoner mine informanter møter når de bruker euskara, med utsagn fra både foreldre- og ungdomsgruppen. Knyttet til dette temaet vil jeg vise til Bourdieus teori angående symbolsk vold. Deretter vil jeg se på mulige årsaker til de holdninger som eksisterer i Lapurdi rundt bruken av euskara.

Språkforskeren Mar-Molinero hevder at minoritets-samfunn ofte blir assosiert med konservative levesett, og de blir kritisert for å være opphengt i fortiden og dermed ikke ønske forandringer i deres

¹⁹² Bullen 2003 s 183

¹⁹³ Fishman 2001, s 469

samfunn.¹⁹⁴ I tillegg har minoritetsspråk, både i Frankrike og i Spania blitt sett på som lavtstatusspråk og de som snakket disse språkene sett på som mindre intelligente.¹⁹⁵ I mitt arbeid ønsket jeg å ta rede på om informantene i dag føler at det henger stereotyper ved det faktum at de snakker baskisk og føler at dette er med på å hindre arbeidet med å videreføre det baskiske språket, eller om de mener de opplever en generell respekt fra franskmenn når det gjelder bruken av euskara.

Én av mine informanter forteller hvordan hennes mor opplevde skolehverdagen da man ble straffet for å snakke baskisk på skolen, og hvordan folk reagerte på denne type behandling i skolen:

«Da moren min gikk på skolen gav læreren en kjepp til den som snakket baskisk i løpet av timen som gikk på rundgang, og den som hadde den på slutten av dagen ble straffet. Det er forferdelig. Når det blir for å ydmyke, ja da er det forferdelig, men enten så har folk kjempet sammen med sine barn eller så har de tatt dette helt innover seg og fremdeles, de prøver å snakke noen ord, men de mestrer bedre fransk enn baskisk selv om de i barndommen kun snakket baskisk. Så de gjemte det hjemme, der kunne de ikke snakke noe annet enn baskisk, fordi det var deres språk å uttrykke seg på, mens utenfor hjemmet måtte man snakke fransk.»¹⁹⁶ (Intervju 2.11.13 baskisktalende mor 35 år)

Med utgangspunkt i sitatet ovenfor er det interessant å se tilbake på Bourdieus teori angående språk og makt. Når et språk blir brukt av ulike grupper eller institusjoner på bestemte måter omdannes språk til makt. Det er statens verdier som er de essensielle i samfunnet og befolkningen må rette seg etter dette. Det franske språket har og er fortsatt det franske fellesskapets legitime språk. Likevel kan man ikke nekte for at det finnes mange ulike dialekter og regionale språk i Frankrike.

I følge Bourdieu er staten rammen rundt det han kaller et asymmetrisk «språklig marked» som reguleres gjennom bruken av symbolsk vold. «Det språklige markedet» er betegnelsen på hvordan ulike språk brukes i forskjellige sammenhenger. Fransk har alltid blitt sett på som elitens språk, mens de regionale språkene og ulike dialekter ble sett på som vulgære bondespråk anvendt av

¹⁹⁴ Mar-Molinero 1997 s 136

¹⁹⁵ Mar-Molinero 1997 s 12

¹⁹⁶ «*Ma mère par exemple elle avait, au début de la journée elle avait, le maigre donnait un bâton, sur celui qui parlait basque pendant les cours, et ça s'est passé et celui qui l'avait en dernier il était punit. C'est affreux. Du coup quand c'est lié à l'humiliation c'est pas, oui c'est affreux, mais soit il y a des gens qui se sont battus après avec leurs enfants ou soit il y a des gens qui ont complètement intégrés ça et encore maintenant, même physiquement ça leurs, ils essaient de sortir des mots, même ils maîtrisent mieux du coup le français que le basque, alors que pourtant dans leur enfance ils parlaient que basque. Alors ils le cachaient toujours à la maison ils pouvaient pas parler autrement qu'en basque, parce que c'était leur langue d'expression (...) et à l'extérieur on fait dans la langue française.*»

ignorante og kunnskapsløse mennesker. Symbolsk vold i denne konteksten viser hvordan myndighetene har ønsket å skape skam og ydmykelse blant brukerne av regionale språk. Dette for å fjerne disse språkene fra det franske samfunnet, noe utdanningssystemet har vært aktivt deltagende i. Selv om det også har blitt brukt fysisk vold i franske skoler på grunn av bruken av euskara, har det likevel aldri vært et totalforbud mot å snakke baskisk i Frankrike som det var under Francos regime i Spania. Det er derfor interessant å se at euskara i dag er et offisielt språk på den spanske siden av Baskerland, selv om mange baskisktalende der opplevde både tortur og forfølgelse, men i Frankrike derimot, som ikke har opplevd et slikt regime, er situasjonen en helt annen der euskara er et marginalt språk som står i fare for å dø ut. Dette som konsekvens av den symbolske volden som har pågått over tid.

Selv om det er lenge siden ulike typer avstraffelse var tillat, anser fortsatt noen baskere at det å snakke euskara blir knyttet til rurale miljø som ikke henger med i den moderne verden. Én av mine informanter forteller at han selv ikke har opplevd negative reaksjoner ved å snakke baskisk, men beskriver hva hans bekjente og hva han mener eliten i Paris synes om bruken av euskara:

«-Har du opplevd negative reaksjoner i forhold til bruken av euskara?

-Nei, nei. Jeg tror man ser på oss som noen rare skapninger, men folk er høflige, de sier ingenting. Jeg har venner hvor noen forstår og andre ikke. (...) de observerer, de forstår at forholdet er slik, men jeg tror at for franskmenn, for den gjennomsnittlige franskmann så er det litt rart hva, men de respekterer det.

-Tror du mange bruker baskisk språk for å vise at de er spesielle?

-Det er aldri for å være unik tror jeg, spesielt ikke i Paris. Mediene og de som har makten i Paris, jeg tror de ser på det som noe rart, en bonde-greie. Ja, jeg tror de har et slikt syn. Det er ikke lett i det hele tatt å forsvare det kulturelle mangfoldet.»¹⁹⁷ (Intervju 14.11.13, far som lærer baskisk via AEK, 40 år, Mendionde)

Det er spesielt ungdommene jeg intervjuet som uttrykker å ha opplevd meninger om at euskara

¹⁹⁷«-Est-ce que vous avez vécu des expériences négatives par rapport à l'euskara?

-Non, non. Il y aurait, Je pense qu'on nous regarde comme des bêtes curieuses, mais les gens sont polis, ils ne disent rien quoi. J'ai des amis, certains comprennent d'autres pas. Donc voilà, ils observent, ils se rendent compte que voilà la relation est comme ça, mais je pense que pour des français, les français moyen c'est un peu bizarre quoi, mais ils respectent.

-C'est pour se distinguer un peu?

-C'est jamais se distinguer je pense, surtout à Paris. Les médias et même l'intelligentsia parisienne, je pense que c'est vécu comme un particularisme, un truc de plouc. Oui je pense que c'est la vision qu'ils ont oui. C'est pas du tout une vision facile de défendre la diversité culturelle.»

assosieres med et gammeldags og tradisjonelt samfunn. Ungdommene uttrykte seg tydeligst av alle informantene, på at de hadde opplevd negative bemerkninger relatert til bruken av euskara. De gav meg flere eksempler på negative reaksjoner fra både jevnaldrende og voksne. Da jeg tok opp dette temaet var de svært engasjerte, pratet mye og framstilte tydelig både gjennom ansiktsuttrykk og gestikulering at disse holdningene er slitsomme å leve med, men at de samtidig har blitt vant til det. Nedenfor følger et utdrag av intervjuet:

«-Det er fortsatt folk på vår alder som tror at fordi vi snakker baskisk så bor vi på en gård, og jeg vet ikke hva.

-Det er sant jeg har venner som har gått på fransk videregående skole og de har blitt spurt om de har internett hjemme. De blir stilt slike spørsmål fordi de snakker baskisk.

-Ja det er ikke nødvendigvis så bra ansett.

-Noen sier, *å, men du som går på Extepare, du går jo på ETA-skolen.*

-Om skolen vår sier noen at det er terrorister her, og i fysikktimene så lærer vi å lage bomber og alt det. (Latter)

- (Jeg:) Hvem kommer med disse kommentarene?

-Folk i alle aldre.

-Men det verste er, når vi for eksempel snakker baskisk med foreldrene våres(...) det verste er når det er folk rundt oss og de spør seriøst hvilket språk vi snakker. En gang var det noen som spurte meg om det var tysk vi snakket.»¹⁹⁸ (Intervju 8.11.13, ungdommer 16-17 år, Bayonne)

Selv om ikke majoriteten av informantene har opplevd at euskara i dag blir forbundet med å være et språk knyttet til landsbygda, hevder flere at de med jevne mellomrom hører kommentarer som forbinder det baskiske språket opp mot ETA og terrorisme. Flere informanter hevder at mange franskmenn fortsatt assosierer bruken av baskisk med en politisk handling. Dette kommer av at i

¹⁹⁸«*Mais il y en a encore qui pense comme ça, même à notre age qui pense que quant on parle basque on habite dans une ferme, voilà, fin je sais pas quoi. (rire)*

C'est vrai, j'ai des amis (...) ils sont allés dans les lycées français, les amis de leur lycée leurs dit, mais tu as internet chez toi ou? Ils posent des questions comme ça parce qu'ils parlent pas basque.

-Oui c'est pas forcément bien vue.

-Comme on nous a dit, ah mais tu es à Extepare, tu es dans l'école de ETA, fin. Oui dans notre lycée aussi ils disent, c'est des terroristes, en physique ils apprennent comment faire des bombes et tout. (rire)

-C'est des jeunes à votre même age qui disent ça ou?

-De tous.

- Mais le pire c'est, nous on parle basque par exemple avec nos parents, entre nous, le pire, c'est quant il y a du monde autour de nous et demande sérieusement quelle langue on parle, et même une fois il y avait quel qu'un qui m'avait demandait si c'était pas de l'allemand.»

oppstarten av ikastola-skolene på 60-tallet var ETA aktiv på den spanske siden av Baskerland, og euskara ble et symbol der på denne nasjonalist bevegelsen.¹⁹⁹

Iparralde fikk sin egen separatistorganisasjon på 70-tallet, *Iparretarrak*, som har utført terroraksjoner i urbane strøk som i Bayonne og i Biarritz og har vært aktiv helt opp til år 2000. Denne organisasjonen stod bak flere terroraksjoner i den franske delen av Baskerland, blant annet i Biarritz og Bayonne. En stor del av lokalbefolkningen oppfattet derfor initiativene til å fremme baskisk kultur som del av en voldelig separatistbevegelse med forbindelser til politiske aktivister på spansk side.²⁰⁰ Selv om det i dag ikke er noen slik aktivitet, og nasjonalistpartiene i Iparralde har lav oppslutning, henger likevel stereotypene ved. I sitatet nedenfor forteller en mor som lærer baskisk via AEK hvordan hun mener franskmenn blander politikk og kultur;

«Jeg har dessverre opplevd mange negative holdninger i forhold til språket vårt. Det er mange som blander politikk og kultur, for meg er det to helt forskjellige ting, men det er veldig mange som fortsatt ser på det å snakke baskisk som det samme som å ville sprengre en bombe. Det er assosiert med nasjonalisme, det er negativt, det er mange som ikke skjønner hvorfor det er folk som snakker baskisk. Til og med mange som bor her i Baskerland vet ikke at vi har et eget språk her, det er utrolig, men det er mange som er fullstendig ignorante i forhold til vår kultur. Mange franskmenn er negative til at det fortsatt brukes. I skolen får jo ikke elevene opplæring i de mange regionene som finnes i Frankrike, alt er sett gjennom det sentralistiske synspunktet i Paris. Det er Frankrike, og kun nasjonalstaten Frankrikes historie som blir satt fokus på, dette fører jo til at folk ikke er klar over hvilken kulturell rikdom som egentlig finnes her og heller ikke skjønner betydningen kulturen har for oss. Til og med i landsbyen vår er det negative holdninger til baskisk, på et bakeri stilte jeg et spørsmål på baskisk, men fikk som svar at her snakkes det ikke baskisk.»²⁰¹ (Intervju 23.10.13, mor som lærer baskisk via AEK, 40 år, Bayonne/Hasparren)

¹⁹⁹ Mar-Molinero 1997 s 135

²⁰⁰ Bray 2006 s 545

²⁰¹ «*Malheureusement j'ai vécu beaucoup d'expériences négatives par rapport à notre langue. Il y a beaucoup de monde qui mélange la politique et la culture, pour moi ça c'est deux choses complètement différentes, mais pour beaucoup de monde le fait de parler basque c'est équivalent avec la volonté de péter une bombe. C'est associé à nationalisme, c'est quelque chose négative et il y a beaucoup de monde qui comprend pas pourquoi il y a des gens qui parlent le basque. Même ici au Pays basque il y a du monde qui ne sait pas qu'on a une propre langue, c'est incroyable, mais il y a beaucoup de monde qui est ignorant de notre culture et beaucoup de français sont négatives qu'on toujours utilise le basque. A l'école on n'apprend pas aux élèves sur les différentes régions qui existent en France, tout est vue depuis le centralisme de Paris. C'est la France et que l'histoire de l'état nation français qu'on focalise, quelque chose qui mène à, que les gens ne se rendent pas compte quelle richesse culturelle qui vraiment existe ici et qui ne comprennent non plus quelle importance la culture a pour nous. Même dans notre village il y a des attitudes négatives au basque. Dans un boulangerie j'ai posé une question en basque, mais la réponse était; ici on ne parle pas en basque.»*

Basert på intervjuene kommer det fram at flere informanter opplever at baskisk kan være problematisk i jobbsammenheng. Som det allerede har vist seg i sitater ovenfor, bruker baskisktalende å skifte over til fransk, så lenge det kun er én person som ikke snakker baskisk i gruppen. Fransk er dermed automatisk det dominerende språket, da dette gjøres automatisk. Noen av mine informanter har opplevd negative reaksjoner når de har snakket baskisk på jobb. Sitatet nedenfor fra en baskisktalende mor belyser dette. Denne moren gir uttrykk for frustrasjon når hun forteller at hun ikke kan snakke baskisk til andre baskisktalende når det også er franskmenn tilstede. Hun forteller også om det som flere informanter har nevnt tidligere, nemlig at det ikke føles naturlig for henne å snakke fransk med en kollega som også kan baskisk, da den naturlige måten å kommunisere på for dem er på baskisk

«-Det jeg synes er verst er når jeg er sammen med folk som jeg snakker baskisk med, kollegene mine, eller som i dag for eksempel, da var jeg på et kurs sammen med kollegene mine, kolleger som jeg aldri snakker fransk med. Jeg kan ikke (anm. gjøre det), det er vårt språk, jeg kan ikke snakke til dem på fransk, selv om de også forstår fransk. Hvis vi snakker mellom oss i kaffepausene snakker jeg ikke fransk til (anm. de baskisktalende) kollegaene mine, slik er det ikke. Hvis jeg henvender meg til hele gruppen snakker jeg selvfølgelig fransk slik at de andre forstår også, men hvis ikke så gjør jeg ikke det og ofte blir det sett på som at jeg er uhøflig og mangler respekt. Ofte tror jeg at det er mer en redsel, man ser at vi snakker, bare oss to sammen, men jeg synes likevel at det er en mangel på tillit, å tenke at vi snakker om de andre og baksnakker de i tillegg. Vi opplever det som en mangel på tillit, hvorfor skulle jeg snakke om henne til kollegaen min? Det hender ofte. Samtidig hvis vi snakker på fransk, så føles det ikke naturlig og vi vet da at for hver gang vi snakker fransk, taper det baskisk språket terreng også. Når vi velger å snakke fransk vet man at man har valgt å ikke snakke baskisk og det vil jeg ikke.»²⁰² (Intervju 22.10.13, baskisktalende mor

²⁰²«Et après les mauvaises expériences c'est souvent, ce que je vis le plus mal c'est quand je suis avec des gens qui je vis en basque, mes collègues où là aujourd'hui j'avais une formation par exemple, donc j'étais avec mes collègues, et mes collègues j'aurais jamais leurs dire un mot en français. Je peux pas, c'est notre langue, je peux pas leurs parler en français même si eux aussi ils savent le français, et on avait une formation et la formation était en français, mais tu sais si entre nous si on parle on prend la pause café ou comme ça, moi je vais pas lui dire à mon collègue quelque chose en français, ça vient pas, si je m'adresse au groupe, je vais évidemment parler français, que les autres comprennent aussi mais, mais à part non, et souvent c'est vu comme l'impolitesse ou du manque du respect. Et souvent je pense que c'est plus par crainte que, tu vois qu'on parle deux ou des choses comme ça et ça, voila je me dis quand même, pour nous aussi c'est un manque de confiance, penser qu'on parle d'eux et mal en plus. On le vit comme un manque de confiance, fin pourquoi je parlerais contre elle à ma collègue. Ça, ça arrive souvent. Et en même temps si on parle en français, déjà c'est pas naturel et on sait que à chaque fois la langue basque a perdu terrain aussi. Quant on choisi de parler en français on sait qu'on choisi de pas parler basque,(...) pour moi en tout cas, non, je veux pas.»

Selv om euskara har blitt mer akseptert i dag enn det var for 50-60 år siden er det likevel ikke helt uproblematisk. Det viser seg at mange informanter mener at det er en mangel på forståelse fra franskmenn i forhold til bruken av euskara. Flere av informantene mine har møtt mennesker som ikke forstår viktigheten av deres morsmål. Disse mener at dersom det baskiske språket eller andre regionale språk blir offisielle leder dette bare kaos. Lignende synspunkt finnes hos myndigheter som ikke ønsker egne regionale rettigheter i forhold til språk og kultur, da dette kan føre til en svekkelse av nasjonalstaten.

6.5 Oppsummering

Språksituasjonen i Iparralde er kompleks. Når det gjelder mine informanternes bakgrunn ser man at folk har opplevd det språklige bruddet på ulike måter. For noen har ikke dette hatt noen betydning, da det finnes familier som har baskisk som morsmål og alle i deres familie og slekt fortsatt snakker baskisk. Disse bor gjerne på landsbygda i innlandet av Baskerland. Blant informantene finner man også de som aldri har fått lære baskisk, da deres foreldre eller besteforeldre har opplevd å bli straffet for å ha snakket baskisk. Dermed har de ikke ønsket å overføre språket til sine barn. Videre har man også de som lærer baskisk ved AEK. Dette er mennesker som føler at euskara er svært viktig for deres identitet og har et sterkt ønske om å finne tilbake til noe som har blitt tapt i deres familie. Det er interessant å observere at flere av informantene som hadde baskisk som morsmål i barndommen ikke lenger behersker baskisk like godt i voksen alder. Årsakene til dette kan være at de ikke gikk på baskisk ungdomsskole og at foreldrene heller tiltalte de på fransk. For å kompensere for tapte språkkunnskaper frisker de opp igjen dette ved å gå på kurs hos AEK.

Det baskiske språkets plass er svært begrenset både innenfor media og offentlige instanser. UNESCOs Language Act fra 1996 er dermed langt fra å bli oppfylt i Iparralde, da det er opp til hver institusjon om de ønsker å bruke euskara. Mange av informantene mine er fornøyde med tilbudet innen litteratur på baskisk, dette gjelder spesielt de som har barn i barneskolen. Likevel mener enkelte foreldre at litteratur rettet mot ungdommer omtrent er ikke-eksisterende. Generelt sett er ikke lesing førsteprioritet når det gjelder språkets funksjon, majoriteten av informantene mine forteller at de foretrekker å lese en roman på fransk. Det de virkelig ønsker er at flere skal snakke euskara og at det også kan brukes i offentlige sammenhenger. Dette er noe som stemmer overens

med resultatene fra undersøkelsen *Identité et cultures basques du XXIème siècle* fra 2011.²⁰³

Euskara blir brukt på ulike måter i hjemmet, og overføringsprosessen avhenger av foreldrenes egne språkkunnskaper på baskisk. I de familiene hvor baskisk er morsmål og slekten snakker baskisk, blir euskara sett på som det naturlige kommunikasjonsspråket. Dette kan likevel by på utfordringer for de yngre barna når de beveger seg ut av hjemmet, da flere ikke lærer fransk før de er rundt 7-8 år. Disse barnas foreldre forteller at de ikke er bekymret for at deres barn vil lære fransk, da hele samfunnet er omgitt av fransk, og at det er noe som kommer naturlig etterhvert som de lærer det i skolen. Likevel er det også foreldre som er bekymret for at baskisk skal hindre kommunikasjonen med andre barn dersom de kun snakker baskisk, og har derfor lært barna sine fransk i en tidligere alder. For de som ikke snakker baskisk i hjemmet, blir euskara ofte oppfattet som et språk forbundet med skolen.

Det er også interessant å se at formidlingsprosessen ikke bare er en-veisrettet, men at foreldrene også lærer av sine egne barn. I noen familier snakker foreldrene fransk seg i mellom, men kun på baskisk til barna, mens i andre familier snakker barna fransk med én forelder, og baskisk med den andre. Som oftest snakker hele familien sammen på fransk dersom alle er til stede. I ungdomsalderen viser det seg at det svært ofte blir et brudd i forhold til hvilket språk ungdommene foretrekker å snakke. På ungdomsskolen snakkes det svært mye fransk, da dette er det dominerende språket, og unge baskere ikke ønsker å skille seg ut fra mengden ved å være annerledes i forhold til det språket de snakker. Likevel skifter mange over til baskisk når de kommer over i den videregående skolen.

Partnerens rolle i formidlingsprosessen av baskisk kultur og språk er viktig for mine informanter. I alle tilfeller er partneren enig og har også et like sterkt ønske som informantene selv om å videreføre både språket og kulturelle elementer som har betydning for familiene. Flere kvinnelige informanter har også ytret at det hadde vært umulig å leve med noen som ikke har de samme holdninger til baskisk kultur som dem selv, og i noen tilfeller kunne de heller ikke forestille seg å være sammen med noen som ikke definerer seg som basker.

Det baskiske språket har vært gjennom stigmatisering og stor nedgang i antall brukere. I senere år har det blitt assosiert med både terrorisme og nasjonalisme. Majoriteten av informantene mine mener at folk respekterer deres bruk av euskara og at det har blitt mer normalisert enn på 60-tallet

²⁰³ Baxok m.fl 2006 s 75

da ikastola skolene fikk sin oppstart. Disse informantene påpeker likevel at det har vært mye negativ fokusering rundt bruken av euskara tidligere, og det har ikke nødvendigvis vært vel ansett å snakke språket. Selv om det er større aksept for bruken av euskara i dag i Iparralde, viser det seg at mange franskmenn fortsatt anser det å snakke baskisk som en politisk handling. Noen informanter opplever også negativitet i forhold til å bruke språket på jobb, da euskara oppattes som et hemmelig språk som brukes for å unngå at andre skal forstå hva man snakker om. De som har uttrykt flest negative holdninger rundt bruken av euskara er ungdommene jeg intervjuet. De gir uttrykk for å oppleve til stadighet å få kommentarer i forbindelse med deres bruk av euskara, både fra andre ungdommer men også fra voksne. Situasjonen i Iparralde er derfor ganske sammensatt når det kommer til menginger og holdninger angående euskara.

7. Sosiokulturelle tilbud som kan bistå foreldre i formidlingen av baskisk kultur.

I dette kapitlet tar jeg for meg den siste av delproblemstillingene: *Hvilke sosiokulturelle tilbud kan bistå foreldrene når det gjelder utviklingen av baskisk språk og kultur og hvilken betydning har de for informantene?* Denne delproblemstillingen finner jeg relevant for oppgaven da familiens rolle som sosialiseringinstans i den vestlige verden ikke lenger er like viktig som tidligere og heller ikke enestående i å formidle verdier og normer i et samfunn. Når det gjelder baskisk kultur er det helt nødvendig for de foreldre som ønsker at egne barn skal snakke euskara, å ha et nettverk utenfor familien. Dette for at språket skal kunne bli levende og ha en mulighet for å utvikle seg. På den måten får det også en nytteverdi utenfor hjemmet. Kapitlet retter fokus på betydningen av viktige arenaer der euskara blir brukt. Først vil jeg se på de baskiske skolenes funksjon i kontrast til de offentlige tospråklige skolene som også eksisterer i Iparralde. Videre tar jeg for meg det kulturelle livet i Lapurdi når det kommer til hvilke fritidsaktiviteter som tilbys på baskisk for barn og kulturelle tilbud til voksne i form av teater, konserter og lignende. Jeg vil også studere hvilke bånd som eksisterer mellom Iparralde og Hegoalde, og hvilken rolle den sørlige delen av Baskerland har for familiene jeg har vært i kontakt med, knyttet til formidlingsprosessen av baskisk språk og kultur.

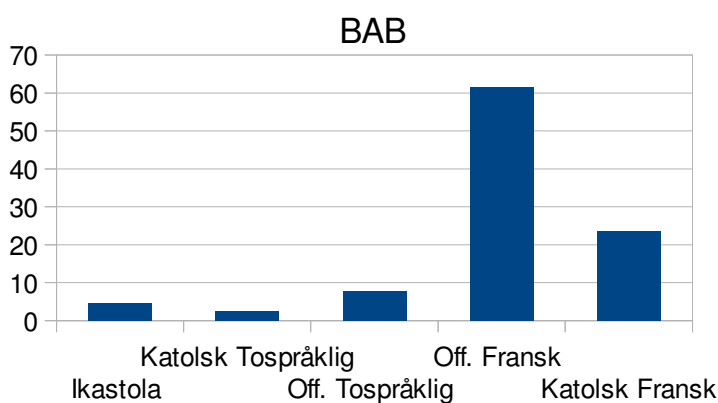
7.1 Betydningen av ikastola-skolene

I fransk Baskerland finnes det tre ulike undervisningstilbud til barn og unge. Man har den franske offentlige skolen, private katolske skoler og private baskiske skoler, kalt ikastola. I tillegg finnes det også tospråklige offentlige og katolske skoler, hvor man på barneskolenivå har omlag halvparten av fagene på fransk og den andre halvparten på baskisk. Dette er et tilbud som ble innført i Lapurdi i 1983. Dette gjøres enten ved at dagen er delt i to, der man har fransk eller baskisk som språk på morgen/formiddag, og på ettermiddagen har man undervisningen på det andre språket. Noen skoler velger å ha annenhver dag på fransk og baskisk. På ungdomsskolen og i den videregående skolen reduseres tilbudet ved at man kun har et par fag på baskisk. Et eksempel på dette er den tospråklige videregående skolen *René Cassin* i Bayonne, som tilbyr fagene historie og geografi på baskisk, noe som utgjør 3 timer i uken.²⁰⁴ De private katolske skolene har det samme tilbudet som den offentlige skolen når det gjelder undervisning på baskisk. Det er dermed bare ikastola-skolene som har full undervisning i alle fag på baskisk.

²⁰⁴ Hentet fra Lycée René Cassins nettside <http://joomla.lyceecassinbayonne.fr/index.php/langues/basque-bilingue>

Ikastola skolene er private og administreres av organisasjonen *Seaska*, som man finner på begge sider av Baskerland. I Frankrike er disse skolene under statlig kontrakt, derfor er undervisningspersonalet også lønnet av staten. Likevel er den statlige støtten til driften av hver enkelt Ikastola-skole svært lav og svarer ikke til det reelle behovet.²⁰⁵ Ikastola-skolene er en form for organisatoriske skoler som er avhengige av innsamlingsaksjoner for å kunne skaffe økonomiske midler. *Seaska* samarbeider med l'Inspection Académique og le Rectorat de Bordeaux i forhold til pensum og evaluering av både elever og lærere. I tillegg jobber *Seaska* blant annet med instituttet for andre regionale språk i Frankrike, *I.S.L.R.F.* (Institut Supérieur des Langues de la République Française) og organisasjonene Euskal Konfederazioa og Det kulturelle baskisk instituttet som begge arbeider for å fremme baskisk språk og kultur.

Når det gjelder antall elever som frekventerer de ulike undervisningstilbudene viser en forskningsrapport fra 2013 utført av organisasjonen *IKAS-BI* for de tospråklige offentlige skolene, en oversikt over dette. I førskolen og i barneskolen i BAB-regionen (Bayonne, Anglet, Biarritz) er 4,61% av elevene som går på baskisk skole, 2, 51 % går på katolsk tospråklig skole, 7, 88% går på offentlig tospråklig skole. Majoriteten av elevene, 61,46% går i den franske offentlige skolen, med kun undervisning på fransk. Mens 23,51% av elevene går på private katolske skoler som kun underviser på fransk. Diagrammet nedenfor viser dette.²⁰⁶

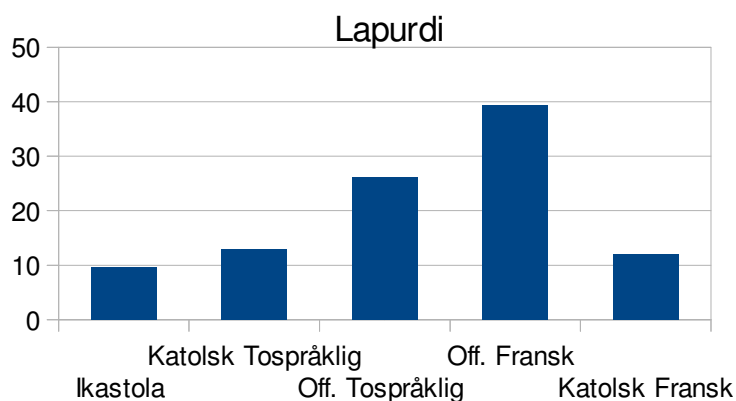

I offentlige undersøkelser skiller man ofte BAB-området fra resten av Lapurdi provinsen. 40% av befolkningen i Lapurdi bor i det urbane BAB, og det resterende Lapurdi består av landsbyer. I resten av Lapurdi, er det 9, 68% av elevene som går på baskiske skoler, 12, 86 % går på privat katolsk tospråklig skole, og 26, 06% av elevene går på offentlig tospråklig skole. 39,28% av

²⁰⁵ Bray 2006 s 545

²⁰⁶ Rapport Ikas-bi 2013 s 26 http://www.ikasbi.com/wp-content/uploads/2013/04/RAPPORT_20IKAS-BI2012.pdf

elevene går i den franske offentlig skolen, mens 12,10% går på privat katolsk skole, noe diagrammet nedenfor viser.²⁰⁷

Det man kan lese av disse tallene er at flesteparten av alle elever i Lapurdi samlet sett er i den offentlige skolen. De baskiske ikastola-skolene har lav oppslutning blant totalen av alle skoleelever i Lapurdi, og dette viser seg spesielt i BAB-området, med kun 4,6% av alle elever er ikastola-elever. Tallene forteller oss også at det er på landsbygda at de tospråklige skolene, både de katolske og offentlige, får større oppslutning enn i byområdet. Forskjellen er særlig stor når det gjelder den offentlige tospråklige skolen, hvor de i BAB-området har 7,8% av elevene, mens i resten av Lapurdi har hele 26 % av elevene. Dette tyder på at euskara blir mer brukt på landet enn i de urbane strøk.

Utviklingen av de baskiske skolene fra 1960-tallet har hatt som formål å stoppe nedgangen i bruken av euskara, spesielt hos den yngre generasjonen. Skolen har dermed tatt over en del av familiens oppgave med å videreformidle språket, og kompensere for den brutte overføringsprosessen som har funnet sted i mange baskiske familier. Ikastola-skolene er mye mindre enn for eksempel de offentlige skolene og elevantallet er også færre enn i de offentlige. Dette gir gode muligheter for at både foreldre og barn kan bli godt kjent, noe som kan føre til at barna som går på skolen får venner de kan praktisere språket med på fritiden. Flere foreldre i min studie opplever å skape sosiale bånd og utvikler ofte et større sosialt nettverk som også gagnar deres bruk av euskara, noe sitatet nedenfor viser;

«-Skaper ikastola-skolene også sosiale bånd?»

²⁰⁷ Rapport Ika-s-bi 2013 s 26 http://www.ikasbi.com/wp-content/uploads/2013/04/RAPPORT_20IKAS-BI2012.pdf

-Ja, veldig, (...) vi foreldre gjør aktiviteter for å bringe inn penger, på fester har vi stands som for eksempel ved Bayonne-festen, man kjenner til alle foreldrene på forskjellige måter, du kjenner de også utenfor skolen, man blir venner, alle foreldrene henter barn helt til halv sju som ikke er våre egne, hvis det er foreldre som ikke kan hente barna sine organiserer vi oss for å hjelpe, så er de med oss hjemme på kvelden, det er helt vanlig og hvis jeg har et problem tar hun dem, så det er et bånd som skapes. Vi har ingen bekymringer for barna våre, så når jeg ikke kan hente er det minst 10 personer jeg kan ringe for å hente barna. (...) Vi gjør mange ting sammen, tar en aperitiff i lag, og det er helt supert, og når det gjelder barna våre har vi lagt merke til at de har et mer fellesskaplig syn på ting, ja i forhold til å dele, fordi de har sett oss jobbe på skolen og for dem er det helt normalt. De tenker solidarisk og til og med jeg er overrasket, men de ser oss hele tiden i møter og greier for å skaffe penger, det trenger vi, vi må kjøpe det, hvordan gjør vi hva, vi er hele tiden i ferd med å finne løsninger, vi sier aldri at ting ikke går, det er en annen måte å tenke på (...).»²⁰⁸
(Intervju 15.11.13 med baskisktalende mor 47 år, Bayonne)

For mine informanter som har baskisk som morsmål er ikastola-skolene et naturlig valg, men for foreldrene som selv ikke snakker baskisk har informantene uttrykt større tvil rundt undervisning på basisk, som er et språk som foreldrene ikke forstår. Dette gjelder særlig i forbindelse med å gi barna oppfølging og hjelp med lekser og forberedelse til prøver. Likevel gir disse foreldrene uttrykk for at det nettopp er på grunn av at de selv ikke kan formidle euskara, at barna deres skal få lære dette i skolen. For de som selv lærer baskisk er det noe lettere, da disse informantene har uttalt at de lærer i å være delaktige i sine barns lekser og oppgaver knyttet til skolen. Nedenfor følger et sitat fra et ikke-baskisktalende foreldrepar angående hvor viktig de mener ikastola-skolen er i forhold til tilbudet som er i den offentlige tospråklige skolen:

²⁰⁸«-Les ikastola créent des liens sociaux?

-Oui énormément, (...) donc nous les parents on fait des activités pour ramener de l'argent, dans des fêtes, on a des stands comme dans les fêtes de Bayonne, et donc du coup tu connais tous les parents différemment, tu les connais aussi dehors on devient amis, tous les parents jusqu'au 6h et demie on récupère des enfants qui sont pas à nous, s'il y a des parents qui peuvent pas chercher leurs enfants on s'organise pour les aider, donc ils sont à la maison avec nous les soir c'est tout à fait normal et si moi j'ai un problème elle les prend, donc il y a un lien qui se fait on a pas de souci pour nos enfants. Donc quand je peux pas lui chercher il y a au moins 10 personnes que je peux appeler pour récupérer les enfants (...) on fait plein de choses ensemble, les apéritifs, et ça c'est super quoi, et ça déjà pour les enfants et ça on a remarqué avec nos enfants, du coup ils ont une vue des choses plus communautaires, oui tu sais de partager parce qu'ils nous ont vu travailler à l'école même, pour eux c'est normal quoi. Ils ont cette solidarité et même moi je suis étonnée quoi, mais ils nous voient tout le temps dans des réunions et machins, pour amener des sous, il y a ça qu'il faut, il faut acheter ça, comment on fait quoi, c'est toujours en train de trouver des solutions, dire que c'est pas possible non, c'est une façon a pensée qui est différente(...).»

«- Når det gjelder formidlingen i vår familie har vi sagt at det har vært helt nødvendig at de (anm. barna) går på ikastola-skole fordi jeg ikke kunne lære dem (språket.anm)

- Hva mener dere om tilbudet i den offentlige tospråklige skolen?

- Vi har vår mening om det, for meg er den tospråklige (anm. skolen) bare noe som ikke er nok. Hvis vi vil at barna våre skal lære seg baskisk må man overhode ikke la de gå på tospråklig skole. Vel, det er vår mening, det vil si at det ikke er nok, hvis vi hjemme bare snakker fransk og på skolen har de bare noen timer (anm. baskisk), vil de ikke lære, de vil ha litt kjennskap til språket, men de vil ikke kunne det flytende, de vil ha et veldig lavt nivå. Vel, hvis de praktiserer det hjemme kan det hjelpe, men i vårt tilfelle vil ikke en tospråklig skole være nok, for meg er en tospråklig skole for å vedlikeholde språket, men ikke for å lære det.»²⁰⁹ (Intervju 25.10.13 med ikke-baskisktalende foreldre, 38 år, Hasparren)

Deler av pensumet er et annet moment som skiller ikastola-skolene fra den offentlige franske skolen. Ikastola-skolene tar nemlig for seg lokal og regional historie, noe som ikke er tilfellet i den franske offentlige skolen. Franske elever har ikke de franske regionenes historie på pensum. I følge Fishman er skolen også viktig for språkets historiske og kulturelle bevisstgjøringen, da språk er mer enn bare kommunikasjon. Ved å også implementere språkets kultur i pensum er dette med på å skape et sosialt bånd mellom brukernes samfunn og den historiske assosierte kultur, symbolisme og identitet.²¹⁰ Ikastola-skolene har fokus på baskisk kulturarv, historie og det lokale miljøet noe som bidrar til at elevene får en dypere forståelse for baskisk kultur enn det som ellers viser seg i dagens fransk baskiske samfunn. Dette er ikastola-pedagogikkens viktigste bidrag ifølge språkforskeren Jean-Baptiste Coyos. Virkningen på samfunnet er kanskje ikke tydelig men dette er med på å gi et positivt bilde av en levende kultur og en baskisk identitet som er mer moderne enn tradisjonell. Slik er språket og kulturen nært knyttet. Selv om de er minoriteter får de en moderne og levende karakter, delvis takket være undervisning av og på baskisk som gjelder et stigende antall barn og indirekte inkluderer foreldrene som ofte ikke er fra Baskerland.²¹¹

²⁰⁹«- Du coup avec la transmission, dans notre famille on a dit que c'était indispensable qu'ils aillent à l'ikastola parce que je pouvais pas leurs apprendre, en fait.

-Qu'est-ce que vous pensez par rapport à l'offre de l'école public bilingue?

-Nous on a notre opinion la dessus, pour moi le bilingue c'est juste quelque chose qui est pas suffisant. Si on veut que nos enfants sachent le basque, il faut surtout pas les mettre en bilingue. Fin, ça c'est notre opinion, c'est à dire que c'est pas suffisant, si on à la maison parle que français, et à l'école ils ont que ces heures, ils vont pas apprendre, ils vont avoir des notions, mais ils vont pas le maîtriser, ils vont avoir un niveau très faible. Après s'ils le pratiquent à la maison ça peut aider mais dans notre cas ça sera pas suffisant une école bilingue, pour moi une école bilingue c'est pour le maintien,mais pas pour l'apprentissage»

²¹⁰ Fishman 2001 s 369-370

²¹¹ Coyos 2012 s 15

Selv om de baskiske skolene har all undervisning på baskisk, er det ikke dermed gitt at elevene kun bruker det baskiske språket i skoletiden. Flere foreldre jeg har møtt i forbindelse med denne studien har uttrykt bekymring for at deres barn snakker for mye fransk både i friminutter, men også i løpet av skoletimene. Dette kommer blant annet av at flere og flere fransktalende foreldre, gjerne innflyttere til Baskerland, sender sine barn til ikastola-skolene. I sitatene som følger har informantene sine barn i henholdsvis ikastola-skole og i offentlig tospråklig skole:

«(...) Problemet er at de snakker fransk i timene, til og med i ikastola-skolen i Hasparren. Det er en kamp fordi i systemet hvor man kun bruker baskisk har man barn som våres, som snakker baskisk, og man har også fransktalende, det må være nok baskisktalende slik at de fransktalende også lærer, så det er et spørsmål om proporsjoner også. Med lærerne er det vanskelig noen ganger, til og med i ikastola-skolen, å få klassen til å....det kommer an på klassen, men men hvis det er et dominant morsmål, vil de fransktalende lære ganske fort, men hvis klassen består av 50/50 er det litt komplisert, ja.»²¹²(Intervju 14.11.13 med far, 40 år, lærer baskisk ved AEK, Mendionde)

«- Snakker barna dine også baskisk i friminuttene?

- Uheldigvis snakker de bare fransk, i førskolen er det sikkert, på barneskolen spurte jeg datteren min ofte for å vite om de kunne leke på baskisk, og faktisk så kunne de ikke det, noen ganger kunne hun snakke baskisk, men ikke venninnene. Uheldigvis så brukes det ikke i friminuttene, derfor prøver vi utenom skoletid å gå på teater, hennes danselærer snakker baskisk, dansekurset er på baskisk.»²¹³ (Intervju 7.11.13 med mor 35 år, lærer baskisk ved AEK, Saint-Jean-de-Luz)

I Iparralde finner man flere og flere familier som ikke snakker baskisk eller hvor foreldrene ikke har

²¹²«(...)Le problème c'est que aux cours ils parlent français. Même à l'ikastola à Hasparren. (...) C'est un combat parce que dans le système immersive on a quand même des enfants comme les notre, des bascophones et vous avez aussi des petits francophones, et donc il faut qu'il y a assez de bascophones, pour que les francophones l'apprennent aussi. Donc c'est une question de proportion aussi. Avec les instits c'est dure quelques fois, même à l'ikastala de ramener la classe..., ça dépend de classe mais, si c'est une langue maternelle majorité, les francophones vont l'apprendre assez facilement, mais si c'est des classes 50/50, c'est un petit peu compliqué oui.»

²¹³«-A l'école ils parlent aussi le basque, pendant la récréé?

-Alors malheureusement ils parlent qu'en français, à la maternelle c'est sur, à l'école primaire j'ai beaucoup questionné ma fille au début pour voir s'ils arrivaient à jouer (...)je demandais s'ils faisaient ces jeux là en basque et en fait non, et des fois elle arrivait à faire des jeux de rôles quand elles s'amusaient à des fois parler en basque, mais ces copines non, elle oui, un peu (...) malheureusement c'est pas développé pour la récréation, c'est pour ça qu'on essaie de, en dehors l'école d'aller au théâtre et son professeur de danse parle en basque, les cours de danse sont en basque.»

nok språklig kompetanse til å kunne videreføre språket til sine barn. Dermed har undervisningen på baskisk blitt helt avgjørende for å kvalitets sikre tilbudet i språkopplæringen. Skolen kompenserer derfor for språkopplæringen i de familiene som ikke snakker baskisk. I familiene som er baskisktalende fungerer ofte skolen som en forsterkning av familiens språklige formidling. I tillegg kan ikastola-skolene være en viktig arena for sosialisering mellom både elever og foreldre, da foreldrene må bidra på ulike arenaer i forhold til å opprettholde driften av skolene. At foreldrene må møtes på fritiden gir muligheten for å skape sosiale nettverk og anledning til å praktisere euskara. Flere ikastola-skoler tilbyr også språkkurs for foreldre som ikke snakker baskisk.

For at språket skal overleve må det ha en funksjon, og jo flere funksjoner et språk innehar jo større sjanse har språket for å utvikle seg. Dette er hvorfor Office Public de la Lange Basque (OPLB) videre utvikler og strukturerer undervisningen av euskara. Denne organisasjonen fører et politisk lingvistisk prosjekt som ønsker å fremme og styrke bruken av euskara innenfor tre områder: Familiesfæren, barnehagene og skolene.²¹⁴ Når det gjelder det baskiske språket i skolen hevder OPLB at siden euskara ikke bare er et språk det blir undervist i, men at også selve undervisningen i alle fagene foregår på baskisk vil dette lede til at det baskiske språket får en viktig kulturell funksjon og dermed utvikler en større sosial status i samfunnet.

Coyos er skeptisk til dette utsagnet. Han mener at organisasjonen hevder at euskara vil få en naturlig plass i samfunnet. Det er ikke en selvfølge at baskisk, selv om det er et undervisningsspråk, får en plass utenfor skolen og vil bli brukt på andre områder i samfunnet. Coyos påpeker at den lingvistiske politikken kun har åpnet for et nytt område for bruken av baskisk i barnhagene, men dette er ikke på grunn av at euskara blir brukt i skolen. Det er politiske valg som kan tillate en ny lingvistisk forflytning hvor det baskiske språket får nye funksjoner på ulike områder ved siden av eller i stedet for fransk.²¹⁵ Coyos referer til språkforskeren Robert Cooper (1984: 161) som uttaler at undervisning ikke fører til bruk av språket utenfor skolen hvis det ikke er praktiske grunner for å bruke det. Dermed er det også viktig at det finnes andre bruksområder for det baskiske språket.²¹⁶

²¹⁴ Brisson 2006 s. 20-23

²¹⁵ Coyos 2012 s 17.

²¹⁶ Coyos 2012 s 8.

7.2 Fritidsaktiviteter og kulturliv på baskisk i Lapurdi

Joshua Fishman påpeker at undervisningsinstitusjonene ikke kan løse samfunnsproblemet. Når det gjelder språk vil dette bety at skolene alene ikke kan endre minoritetsspråkets rolle i samfunnet.²¹⁷ Et språk må brukes på ulike områder for å være levende. Derfor har jeg funnet det både relevant og interessant å ta for meg hvilke kulturelle tilbud som tilbys. Fokus rettes mot fritidsaktiviteter og kulturelle arrangement, hvor det baskiske språket er i bruk, og hvordan foreldregruppen drar nytte av disse i arbeidet med å videreføre baskisk kultur og språk.

I 2012 var det totalt 53 ulike organisasjoner, knyttet til bruken av euskara som fikk økonomisk støtte av OPLB i Iparralde. Blant disse organisasjonene finner man blant annet *Seaska*, AEK, ulike former for media, men også en rekke mindre organisasjoner som bidrar til et kulturliv på baskisk. Blant organisasjonene som får støtte finnes det et eget sirkus kalt *Oreka*, 3 musikkskoler hvor undervisningen er på baskisk. Det gis også støtte til 2 dansekompani og 1 teatergruppe som organiserer forestillinger både for barn og voksne.²¹⁸

Når det gjelder fritidsaktiviteter spesielt rettet mot barn og unge, finnes det ulike kommunale og private tilbud som i all hovedsak tilbys på fransk. Organisasjonen *Uda Leku* med sine tre avdelinger, i Bayonne, Biarritz og i Hendaye er det eneste fritidssenteret som tilbyr aktiviteter på baskisk til barn. Dette fungerer som en slags skole-fritidsordning som også er åpen om sommerferiene. Tilbudet innen idrettsaktiviteter er i liten grad baskisktalende, og er avhengige av at instruktørene frivillig snakker baskisk. Når det gjelder pelota-spillet praktiseres det mange steder, både i og utenfor Iparralde. Treningene som er åpen for alle tilbys på fransk. Ifølge informantene tilbys det ikke mange aktiviteter på baskisk da etterspørselen er lav. Det er gjerne opp til foreldrene selv å organisere en aktivitet hvor euskara blir brukt. Likevel finnes det et tilbud på baskisk innen bertsulari, det er nemlig 17 bertsu-skoler i Iparralde. I tillegg til dette finnes det også private som tar initiativ for å fremme bruken av euskara blant unge; som for eksempel gruppen *Eleketan*. Man kan kontakte denne organisasjonen for å møte noen å praktisere euskara med. De organiserer også kvelder hvor man blir kjent med de forskjellige deltakerne.²¹⁹

²¹⁷ Fishman 1991, s 369-371.

²¹⁸ Rapport Ikaas-bi 2013 s 32. http://www.ikasbi.com/wp-content/uploads/2013/04/RAPPORT_20IKAS-BI2012.pdf

²¹⁹ Hentet fra organisasjonen Euskaldun Gazteri <http://www.euskaldun-gazteria.com/eleketan/>

I undersøkelsen *Identité et culture basques au début du XXIème siècle*, viser det seg at de aktiviteter hvor det baskiske språket brukes mest er innen tradisjonell dans, og konserter. Baskisk brukes minst på teater, museum, konferanser og kino. Majoriteten av de kulturelle aktivitetene som tilbys og de som blir frekventert oftest er på fransk i Iparralde eller spansk i Hegoalde.²²⁰ Dette viser igjen at euskara ikke er svært utbredt i det offentlige kulturelle tilbudet. Likevel blir det gjort tiltak for å gjøre språket synlig ved ulike arrangement i regi av organisasjoner som jobber for bruken av euskara, som AEK og teatergrupper som fremfører arrangement på baskisk. Under mitt opphold i Bayonne var det blant annet arrangert forskjellige møter på byens bibliotek på baskisk. De tok for seg litteratur, temakvelder, men også tilbud til småbarnsforeldre som for eksempel babysang-treff på baskisk. Nedenfor følger en kommentar fra en baskisktalende mor angående betydningen av bruken av euskara i kulturelle sammenhenger.

«- Er det et kulturliv her i Bayonne på baskisk?

- Det er veldig lite, veldig lite i forhold til Biarritz, der har de *Le Musée De La Mer*, (anm. akvarium) hvor alt er oversatt, det gis guidet tur på baskisk, det er flott det, det er flott, fordi det (anm. bruken av språket) er noe normalt. Det er mange barn som lærer seg baskisk og når man går ut og har muligheten til å praktisere det...det er komplisert for barn å våkne om morgenen, hvorfor lærer jeg baskisk,(...) de må også se at det er ting som skjer utenfor (skolen/hjemmet), det er viktig. Når det er noe som skjer på baskisk ja da drar vi, for eksempel på teater, (...) men man må likevel lete etter det, det er slitsomt. Men de må identifisere seg med noe, slik som de indentifiserer seg med engelske amerikanske, franske grupper og alt det. De må også kjenne til rockegrupper på baskisk som eksisterer.»²²¹
(Intervju 15.11.13 med baskisktalende mor, 47 år, Bayonne)

Blant informantene er det likevel de som er fornøyd med de kulturelle aktiviteter som finnes, dette gjelder spesielt de som ikke snakker baskisk. De mener tilbudet har forbedret seg fra da de var barn og trekker fram at det både finnes teateroppsetninger, for både barn og voksne, konserter med artister fra Hegoalde som de har glede av.

²²⁰ Baxok m.fl. 2006 s 93

²²¹ «-*Mais est ce qu'il y a une vie culturelle en basque ici à Bayonne?*

-*Un petit peu. Très peu, par rapport à Biarritz je trouve que c'est très, très peu, à Biarritz ils ont fait Le Musée de la Mer, où tout est traduit, il y a un jeune qui peut faire les visites en basque, c'est super ça. C'est super, parce que c'est normal quoi, c'est, il y a beaucoup d'enfants qui l'apprennent le basque et après tu sors et tu as un opportunité de le pratiquer, c'est compliqué pour les enfants de se réveiller les matins, pourquoi j'apprends le basque, pour les enfants c'est, il faut qu'ils voient aussi de l'extérieure, qu'il y a des choses qui se font donc ça c'est important. Des qu'il y a un truc qui se fait en basque, on y va quoi, par exemple des théâtre, (...) mais il faut quand même chercher, c'est fatiguant quoi c'est, voilà. Mais tu sais il faut qu'ils s'identifient à quelque chose comme ils s'identifient aux groupes anglophones ou américains et tout ça et même français, il faut qu'ils connaissent aussi les groupes du rock en basque qui existent.»*

Angående aktiviteter rettet spesifikt mot barn og unge var alle informantene mine enige om at tilbudet er for lite. Etterspørselen er for svak og det er ikke nok baskisktalende instruktører som jobber med barn og unge. Noen av informantene jeg kom i kontakt med fra innlandet av Lapurdi fortalte meg at de derfor har valgt å investere egen tid i å organisere *pelota*-treninger selv, slik at barna i landsbyen får et reelt tilbud på baskisk. Nedenfor følger et sitat fra et ikke-baskisktalende foreldrepar som forteller at de synes tilbudet er begrenset; noe som også gikk igjen i de andre intervjuene.

«- Finnes det aktiviteter på baskisk for barna deres?

- Stort sett så er det på fransk. Ikastola-skolene ønsker å skape en dynamikk for å finne aktiviteter på baskisk slik at barna bruker språket utenfor skolen.

- Er det få tilbud på baskisk på grunn av at man ikke ønsker å tilrettelegge for bruken av euskara eller er det ikke etterspørsel nok?

-Jeg tror at etterspørselen kommer kun fra foreldrene som har barna sine i ikastola-skolene, og de representerer bare omtrent 20-25% av barna i Hasparren. Det er ikke nok for at det skal finnes organisasjoner for alt på baskisk, noen er det, som musikk, men det er vanskelig for det vil nesten bety at man forbyr de som ikke er i ikastola-skolen å delta, det er ikke ønskelig.»²²²(Intervju 25.10.13 med ikke-baskisktalende foreldre 38 år, Hasparren)

Selv om fritidstilbudet for barn og unge på baskisk er begrenset, ønsker ikke majoriteten av foreldrene jeg har intervjuet å presse barna sine til å velge de aktivitetene som finnes på baskisk. De er opptatt av at barna selv får velge de aktivitetene de vil. Dersom de har valget mellom en aktivitet som tilbys på både fransk og baskisk, har alle mine informanter, bortsett fra én baskisktalende mor, uttalt at de velger den som er på baskisk. Informantene gir uttrykk for at det er viktig for dem at deres barn får brukt språket så mye som mulig, da fransk er det dominerende språket i samfunnet. Moren i sitatet nedenfor forteller at hun gjerne omstiller seg eller betaler mer for at hennes barn skal få delta i en baskisktalende fritidsklubb:

²²²«- *Est-ce qu'il y a des activités en langue basque pour vos enfants?*

-*En général c'est plutôt en français. Notamment les ikastola ils aimeraient mettre en place cette dynamique de trouver des activités en basque pour que les enfants l'utilisent en dehors de l'école.*

-*C'est à cause de la volonté ou il n'y a pas de demande?*

-*Pour moi la demande viendra des parents d'ikastola quasiment exclusivement. Donc malgré tout ça ne représente qu'une partie de 20-25% d'enfants à Hasparren. C'est pas suffisant pour qu'il y a des associations dans tous les domaines en basque. Certains il y en a, comme la musique, mais c'est difficile car ça voudrait dire quasiment interdire à ceux qui ne sont pas d'ikastola, ce n'est pas souhaitable.»*

«Om sommeren er sønnen min på fritidsklubben Uda Leku, det er en organisasjon som tilbyr fritidsaktiviteter for barn i løpet av feriene og som organiserer campinger etc. Jeg valgte å sende ham til akkurat Uda Leku fordi det er på baskisk. Det krever kanskje at jeg må tilpasse meg mer i forhold til å bringe ham dit, det er langt dit, men for meg var språket det viktigste kriteriet. (...) Jeg ser at han lærer fransk veldig lett, så jeg tror at hvis jeg plasserte han to-tre måneder for å lære fransk, ville det ikke være noe problem. Det som er problematisk er hvis han begynner å fungere på fransk og glemmer å snakke baskisk, eller dersom de har en tendens til å snakke mer på fransk enn på baskisk. Det er et øyeblikk hvor det er noe som blir ujevnt og når man vet at det er et språk som er dominerende, (...) jeg forstår godt at et språk blir dominerende, når man vet at alt er på fransk og hvis han i tillegg begynner å kommunisere på fransk er det alltid et område som er tapt, så for meg er det veldig viktig, jeg foretrekker å betale dyrere eller å reise lengre enn ikke å gjøre det.»²²³
(Intervju 18.11.13, Baskisktalende mor, 34 år, Bayonne)

Av dette sitatet ser man at det å ha barna sine i en baskisktalende fritidsklubb kan være krevende i forhold til organisering, og økonomi. For at barna skal kunne praktisere baskisk krever det ofte et genuint engasjement fra foreldrenes side.

Nedenfor forteller en baskisktalende mor om hvordan hun opplever fritidstilbudet i sin landsby.

«Vi vil ikke velge en aktivitet i forhold til om den er på baskisk eller fransk fordi vi vil at barna våre har et valg av aktiviteter, men samtidig når vi melder de på en aktivitet spør vi om det er noen der som snakker baskisk. Vi spurte om det en gang fordi vi visste at instruktøren behersket baskisk, men hun snakket kun til barnet vårt på baskisk og det er ikke det vi vill, vi vill at aktiviteten er på baskisk fordi vi er i Baskerland, ofte forstår ikke folk det (...) Mannen min har begynt å trene pelota dette året, hvis ikke ville denne aktiviteten vært på fransk, han hadde ikke spesielt lyst, men vi må, vel vi må ikke, men vi velger å

²²³«Moi j'ai mon fils en été qui va au centre aéré de l'Uda Leku, c'est une association qui propose des loisirs pour les enfants pendant les vacances qui organise des camps etc. Mais j'avais choisi de le mettre sur l'Uda Leku, sur cette association là parce que justement c'était en basque. Ça me demande peut être de me adapter plus de l'amener, il y a une distance plus longue, mais bon, pour moi c'était un critère. C'est à dire si on le mettait deux ou trois mois dans un centre français, je le vois qu'il apprend le français très facilement, donc je pense si je le mettais deux-trois mois c'est pas un problème. Ce qui est problématique, c'est que si jamais il commence à fonctionner en français il oublie de parler en basque où ils ont une tendance de parler plus en français qu'en basque. Il y a un moment où il y a un truc qui se déséquilibre et sachant que c'est une langue dominante, (...) je me rends très bien compte que s'il y a une langue dominante qui rentre, sachant que tout est en français et si en plus il commence à avoir ses rapports sociaux qu'il a en français c'est toujours une marge de perdu quoi, donc, pour moi c'est très important, je préfère payer un peu plus chère ou de me déplacer plus loin que non.»

investere tid...

-Er det ikke nok instruktører?

- Nei det er ikke verdsatt, det er folk som kunne ha snakket baskisk, men de ser ikke viktigheten av å gjøre det. Så derfor gjør de det på fransk, litt på baskisk med barna våres. (...) Jeg hadde for eksempel sønnen min på en aktivitet onsdag ettermiddag, og jeg visste at aktiviteten sikkert ville være på fransk, men instruktøren snakket baskisk så jeg tenkte at jeg skulle se hvordan det gikk. Første dagen skulle alle barna presentere seg med navnet sitt og alderen sin og jeg tenkte at sønnen min ikke ville forstå. Da det var sønnen min sin tur presenterte han seg på fransk med en forferdelig aksent og da tenkte jeg plutselig at gutten min er som en fremmed her, som snakker et fremmed språk. Av og til opplever vi slike fortvilende ting. For hundre år siden snakket alle baskisk her, to generasjoner etterpå er sønnen din i en barnegruppe og når han snakker språket sitt er det et fremmed språk for alle andre som også bor her, det synes jeg er vanskelig å leve med.»²²⁴ (Intervju 22.10.13 med baskisktalende mor, 35 år, Isturits)

For moren i sitatet ovenfor er det svært viktig at det baskiske språket blir brukt fordi de bor i Baskerland. Dette burde være en selvfølge mener hun. Istedet blir hennes sønn, som har baskisk som morsmål og ikke snakker godt fransk, sett på som en fremmed i barnegruppen. For å unngå det dilemmaet kan det være fordelaktig å instruere fritidsaktivitetene på begge språk, selv om de baskisktalende utgjør minoriteten av deltakerne. Et slikt tiltak kan være med på å opplyse andre om at både fransk og euskara er språk som brukes i regionen. Som vi ser av begge sitat kan det være krevende å bruke euskara på fritiden. I det første sitatet er det snakk om å tilpasse det eksisterende

²²⁴«*Nous on veut pas choisir une activité par rapport si elle est en basque ou en français parce qu'on veut que nos enfants ont le choix d'activités, mais en même temps quand on les met dans une activité on demande est-ce qu'il y a quelqu'un dans cette activité qui les parle en basque. Ça nous est arrivé de demander ça parce qu'on savait que la personne qui animait savait parler, et du coup elle parlait que à notre enfant en basque et à tous les autres en français. Et pour nous, c'est pas ça qu'on veut, on veut que l'activité se fasse en basque, parce que nous sommes en Pays basque, et ça, souvent on est pas compris, (...) Du coup mon mari il s'est mit à entraîner le pelote cette année, sinon c'était en français donc, il avait pas spécialement envie, mais, voilà, on est obligé de, fin on est pas obligé, mais on choisit de s'investir parce que...*

-Il n'y a pas assez d'animateurs?

-Non, c'est pas valorisé, il y a des gens qui pourraient parler en basque, mais ils voient pas trop l'importance de le faire. Alors du coup ils le font en français, un petit peu en basque avec nos enfants. (...) Par exemple j'avais mon fils dans une activité mercredi après-midi, et je savais que l'activité se fera certainement en français, mais l'animatrice parlait basque donc on va voire qu'est ce que ça donne. Le premier jour il y a un tour de gamin qui se fait, chacun à son tour il se pressentait avec leurs prénom et son age, et je me dit que mon fils va pas comprendre et après c'est le tour de mon fils, qui dit avec un accent terrible et du coup je me dis que c'est mon fils qui est étranger qui a parlé une langue étrangère tu vois. Quelques fois on vit des choses aberrantes. Ici il y a cent ans personne ne parlaient pas basque, deux générations après ton enfant il est mit dans un groupe d'enfants et il est le cas unique, et quand il s'exprime dans sa langue, c'est une langue étrangère pour tous les autres là qui vivent là aussi, ça je trouve que c'est dure à vivre.»

tilbudet. I sitatet ovenfor påpekes det at foreldre selv må engasjere seg i å organisere *pelota*-treninger dersom de ønsker at barna deres skal få bruke baskisk i forbindelse med denne sporten.

7.3 Forholdet til Hegoalde

Baskerlands geografiske område er fordelt mellom statene Frankrike og Spania. Franske og spanske myndigheter fører ulik politikk når det gjelder hvilke rettigheter som tilegnes baskerne som folkegruppe. I Frankrike har ikke baskerne noen særegne rettigheter, men euskara er som andre regionale språk, en del av Franskrikes kulturarv. Når det gjelder spanske myndigheter har de baskiske områdene rett til autonomi, siden de utgjør en av Spanias nasjonaliteter. Euskadi har egen regjering, budsjett og skattesystem. Euskara er i Euskadi co-offisielt språk med spansk, og blir undervist i alle skoler. Det er mulig å ta høyere utdanning på baskisk. Språket er ikke bare i bruk i den private sfære, men er også synlig i det offentlige samfunnet. Euskadi har hatt og har viktig innflytelse innenfor ulike felt på det nordlige Baskerland i Frankrike, blant annet når det gjelder utvikling av nasjonalisme og oppstarten av ikastola-skolene. Organisasjonene *Seaska* og *AEK* hadde sin oppstart i Hegoalde. Den baskiske regjeringen er også med på å finansiere ulike kulturelle prosjekt i Iparralde. De gir for eksempel støtte til driften av ulike kulturelle organisasjoner: Det baskiske museet i Bayonne, Det kulturelle baskiske instituttet i Ustaritz og støtter arbeidet til organisasjonen Office public de la langue basque i Bayonne.

I min oppgave har jeg ønsket å finne ut hva mine informanter mener om forholdet mellom den nordlige og sørlige delen av Baskerland. Føler de at det er et bånd mellom nord og sør i form av kulturell utveksling? Ser de på Hegoalde som en ressurs i forhold til å videreføre euskara og baskisk kultur til neste generasjon? Jeg spurte derfor informantene mine om de reiser ofte over grensen og hvilken betydning Hegoalde har for dem.

«- Reiser dere ofte til Euskadi?

-Ja det har vi gjort og vi har hatt denne følelsen av å være i hjertet av det baskisktalende landet. Selv om vi i San Sebastian likevel er i den spansktalende verdenen hører man noe baskisk, mens man i landsbyene først og fremst hører folk snakke baskisk. Så det har vi gjort og det er sant at det er noe som er veldig kjekt. Og for sønnen vår har det vært bra fordi han har sett at det å snakke baskisk faktisk har tjent til noe. Det er ikke kunstig.

-Vi besøkte en grotte og ble spurt om vi ville ha turen guidet på spansk eller baskisk, så vi tok den på baskisk slik at han kunne forstå, faktisk bedre enn oss. Men for han var det tungt

i starten å lære seg baskisk. Da jeg spurte ham hvorfor han trodde vi skrev han inn på ikastola-skolen og ville at han skulle lære baskisk sa han at han trodde det var for at han kunne snakke det når vi drar til Spania.(latter)»²²⁵ (Intervju 25.10.13 med ikke-baskisktalende foreldre 38 år, Hasparren)

«-Føler du at det er et bånd med Euskadi?

- Ja, vi drar dit på ferie, jeg synes det er fantastiske ting å se, vi drar ikke bare dit, men for meg er det viktig, der ser barna våre at språket er mye mer brukt (enn her). Jeg har en kusine som bor ved siden av San Sebastian, jeg har også venner som bor der. For meg er det naturlig, jeg krysser ingen grense, vel jeg krysser en grense, men jeg er ikke i et fremmed land, jeg blir godt forstått. Det er andre som sier at jeg snakker baskisk fra dette området og de snakker ikke likedan, men i Hendaye snakker de den samme baskiske dialekten som i sør. (...) det er en dårlig unnskyldning å si at vi har forskjellige (dialekter). (...) for meg er det naturlig (å reise dit) og viktig at det ikke blir som å dra til Paris eller utlandet, at det blir naturlig.»²²⁶ (Intervju 2.11.13 med baskisktalende mor, 35 år, Hasparren)

Alle informantene forteller at de ser på Hegoalde som en del av sitt eget land, noe som man også ser av sitatet ovenfor. De gir uttrykk for at de ikke føler at de krysser noen landegrense når de entrer spansk Baskerland. Dette kommer også frem av undersøkelsen på baskisk kultur fra 2006. Både i Iparralde og i Navarra er det svært mange som forteller at de føler seg som hjemme når de besøker

²²⁵-*Vous faites des voyages en Euskadi?*

-*Mari: Oui on a fait, et on a eu cette sensation d'être immergé dans le pays bascophone quoi. Alors qu'au Saint Sébastien on va quand même être dans le monde hispanophone, mais on entend le basque, alors que dans les villages on entend les gens parler d'abord en basque. Donc ça on l'a fait et c'est vrai que c'est une sensation qui est agréable. Et pour notre fils ça a été bien parce qu'il a vu que le fait qu'il sache le basque, ça lui a servit en fait. C'est pas artificielle quoi.*

-*Parce qu'on a visité une grotte et en fait ils nous avaient demandé si on voulait la visite en espagnol ou en basque, du coup on l'a pris en basque comme ça, ça lui a permettait aussi de comprendre, mieux que nous d'ailleurs. Mais du coup avec lui c'était quand même un poids au début d'apprendre le basque, donc un moment donné il a parlé beaucoup le français à l'ikastola, il a fallu qu'on explique un peu pourquoi il était à l'ikastola et pourquoi on voulait qu'il apprenne le basque, et quand j'ai lui demandé pourquoi il pensait qu'on lui a mit dans l'ikastola, il m'a dit c'est pour que je puisse comprendre quand on va en Espagne. Il pensait justement ça, (rire), et j'ai lui dit qu'il y a pas que ça. (rire)»*

²²⁶«-*Est-ce que vous pensez qu'il y a un lien avec l' Euskadi?*

-*Oui nous on part en vacances, je trouve qu'il y a des choses magnifiques à voire, on ne va pas que là bas mais, pour moi c'est important. Là bas ils voient aussi que le basque est beaucoup plus utilisé donc du coup. J'ai une cousine qui habite à coté Saint Sébastien, j'ai aussi des amis qui habitent là bas. Pour moi c'est naturel, moi je ne passe pas les frontières, bon, je passe les frontières mais moi je suis pas perdu, on me comprend bien, parce qu'il y a beaucoup qui dit moi je parle le basque d'ici de la maison, ils ne parlent pas pareil, mais en Hendaye c'est le même type de basque qu'au sud. (...) je pense que c'est un peu un faux excuse de dire qu'on a des différents, il faut que ça se passe un peu par l'oreille, (...) pour moi, ça me paraît naturel et important que ça soit pas d'aller à Paris, ou quelque chose d'étranger, que ça soit naturel.»*

andre baskiske provinser.²²⁷ Grunnen til dette er i følge mine informanter først og fremst at man har det samme språket, men også på grunn av kulturen knyttet til felles tradisjoner i forhold til spesielt sang og dans. Likevel har noen av mine informanter den oppfatning at de som bor i sør ikke føler et gjensidig nært forhold til den nordlige delen av Baskerland.

«-Mener du at det er et bånd mellom den nordlige og sørlige delen av Baskerland?

-Ja og nei, men vi, jeg mener vi anstrenger oss for å dra, det er ikke en anstrengelse, det er en glede, men jeg tror at på den andre siden så tenker folk at det er en grense på tross av alt, noe som betyr, vel vi har ikke den samme baskiske varianten som dem, de som ikke vil forstå, de forstår ikke, om de vil eller ikke vil anstrenge seg er et spørsmål om vilje. Hver gang etter at jeg har vært der, så er jeg veldig overrasket at de ikke kjenner til noe om det nordlige Baskerland. Det er veldig utpreget synes jeg.»²²⁸ (Intervju 14.11.13 med far, 40 år, lærer baskisk ved AEK, Mendionde)

Denne informantens oppfatning korresponderer med funn fra undersøkelsen *Identité et culture basque au début du XXIème siècle*, da det viser seg at folk i nord har bedre kjennskap til sør enn vice versa. I tillegg viser det seg også at det er få informanter fra Euskadi og Nafarroa som føler en nær tilknytning til Iparralde, selv om en stor gruppe i nord føler seg nært knyttet til områdene i sør.²²⁹ Noen av grunnene til dette kan være at det på spansk side er en godt utviklet industri, utdanningstilbud med universiteter og dermed større byer som både Bilbao og San Sebastian. Det nordlige Baskerland kan i kontrast til det sørlige Baskerland gjerne oppfattes som en slags utkant assosiert med mindre byer og landsbygder hvor jordbruksnæringen fortsatt dominerer, noe denne baskisktalende moren er inne på i sitatet nedenfor:

«- Det er ikke like mye som skjer her, i tillegg er vi i periferien. Når man bor i en stor by kan man leve i sin egen boble, og man tror man er, ikke i verdens navle, men nesten. Jeg har ofte den følelsen når jeg diskuterer med kollegaer der nede. *Ja men vi i Bilbao...*ja Bilbao har alt, men noen ganger et det bra å dra litt lenger...jeg tror ikke de gjør det så ofte, de er veldig selvsentrert.»²³⁰ (Intervju 18.11.13 med baskislatende mor 34 år, Bayonne)

²²⁷ Baxok 2006 s 46 & 48.

²²⁸ «-Vous pensez qu'il y a un lien entre le nord et le sud?

-Oui et non, mais nous, je pense qu'on fait l'effort d'y aller, mais c'est pas un effort c'est un plaisir, mais je pense que de l'autre côté, je pense qu'il y a une frontière dans les têtes des gens malgré tout, ce qui veut dire, voilà on a pas la même langue, basque qu'eux, ceux qui veulent pas le comprendre ne le comprend pas, ils veulent pas faire l'effort ils le font, donc c'est une question de volonté. Après chaque fois que je suis là bas je suis surpris par le fait qu'ils ne connaissent absolument pas le Pays basque nord. Ça c'est très, très marqué je trouve.»

²²⁹ Baxok 2006 s 47

²³⁰ «-Nous là-bas, est-ce que l'inverse c'est pareil, je sais pas, moi je pense que non.

Alle informantene sier de har besøkt den sørlige delen av Baskerland. Noen drar dit oftere da de for eksempel har familie der, mens enkelte reiser svært sjelden. Informantene har ulike grunner til å besøke Hegoalde, men alle informanter bortsett fra én, mener at et besøk til sør er viktig for å vise barna sine at euskara er et levende språk som er mer utbredt enn i Frankrike.

«-Ser dere det som nyttig å reise til Hegoalde sammen med barna deres?

- Det er det vi gjorde da barna var små. Da var vi rundt 10-15 dager i Navarra i en liten landsby for å vise at at man kunne bruke baskisk overalt og til alt, fordi i Hasparren var det bare et bakeri(...) Så vi har reist til Navarra og der lot vi barna våre handle mat helt alene og bestille ved baren alene. De var små, men vi ville vise dem at det var mulig...at dersom man lærer baskisk og bruker så mye energi for å prøve å lære baskisk, leve på baskisk, at det var mulig og man gjorde det andre steder, men det er komplisert. Det er komplisert å gjøre dette. Man kan dra 20 eller 40 km for å vise barna våres at man kan leve på baskisk, men så kan man ikke gjøre det hjemme.»²³¹ (Intervju 22.11. 13 med baskisktalende mor, 47 år, Hasparren)

Det er stor forskjell i bruken av euskara mellom det nordlige og sørlige Baskerland, noe som kan sees i lys av at euskara er offisielt språk i Euskadi og i de nord-veslige delene av Navarra som er i sterkt kontrast til den lingvistiske situasjonen i Iparralde. Noe som også kom fram av den foregående kommentaren. Euskara er dermed ikke bare mer brukt i sør, men det er også normalisert, i motsetning til den lingvistiske situasjonen i nord, hvor baskisktalende fortsatt kan oppleve at euskara blir sett på som et språk som det ikke er verdt å lære. I i sitatet nedenfor forteller en baskisktalende mor om hvor mye enklere hun mener det er å være baskisktalende i sør enn i nord;

-Comment ça?

-Il y a moins de choses qui se passent ici et puis on est plus en périphérie, donc quand vous habitez dans une grande ville, vous vivez sur votre petit truc et vous considérez que vous êtes, pas au nombril du monde, mais quasiment quoi. Moi j'ai souvent ce sentiment quand je discute avec des collègues de là-bas. Oui mais nous à Bilbao...oui à Bilbao il y a tout, mais des fois c'est bien aussi d'aller un petit plus loin...je pense qu'ils le font moins, ils sont très centrés.»

²³¹ «-Vous voyez Hegoalde comme une ressource, d'aller là bas avec vos enfants?

- C'est ça qu'on a fait quand nos enfants étaient petits. On a passé une dizaine, quinzaine, de jours en Navarre avec nos enfants dans un petit village pour leurs montrer qu'on pouvait utiliser le basque tout le temps et pour tout, parce qu'à Hasparren il y avait qu'un boulangère, et puis on leurs disait c'est pas le même basque que nous, voilà. Alors, du coup on est allé en Navarre et on a laissé nos enfants faire les courses tout seuls, aller commander au bar en basque. Ils se sont rendu compte, ils étaient petits mais on voulait leurs montrer que c'était possible que si on les faisait apprendre le basque, mettre autant d'énergie pour essayer d'apprendre le basque, de vivre en euskara, c'était possible, ça se faisait ailleurs, mais c'est compliqué. C'est compliqué de faire cette démarche là. On va aller 20 km ou à 40 km pour montrer à nos enfants qu'on peut vivre en basque, qu'on peut pas faire ça chez soi.»

«-Her (anm. i Iparralde) må man lete etter aktiviteter for barn, men på andre siden er det nok ikke tilfellet. Det er hvertfall inntrykket vi har fordi vi ser plakater for forestillinger, bøker, mye oftere enn her, så det kan hjelpe og spesielt hjelpe på moralen, jeg tror det også er noe. Da jeg begynte studiene, (i Euskadi) opplevde jeg noe som var veldig motiverende, det var å dra til et sted hver helg der man bare snakket baskisk. Det er sant at det er ganske motiverende å ha dette inntrykket, jeg vet ikke hvordan jeg skal beskrive det, men man er ingen spesiell, man er noen som er helt normal og jeg tror det hjelper folk, spesielt når man til tider har en tendens til å bli demotivert.»²³² (Intervju 18.11.13 med baskisktalende mor, 34 år, Bayonne)

Utifra dette utsagnet kan man få inntrykk av at den språklige situasjonen for baskere i Euskadi er problemfri og at euskara er svært utbredt. Euskara er offisielt språk sammen med spansk i Euskadi, noe som utgjør en stor forskjell fra forholdene i det franske Baskerland. I Euskadi har man nemlig rett til å bruke euskara når man henvender seg til offentlige instanser. Alle offentlige dokumenter kan bli gitt på begge offisielle språk. I tillegg har alle elever i skolen rett til undervisning på baskisk, og man har rett til blant annet tilgang på baskiske medier.²³³ Euskara er likevel et minoritetsspråk også i Euskadi. Språkforskeren Mar-Molinero påpeker at euskara har en mye lavere status i forhold til spansk som fortsatt er det dominerende språket i Euskadi. Det er også et problem for utbredelsen av euskara at de mange ikke-baskiske innflytterne til regionen ikke lærer seg euskara.²³⁴ I tillegg blir språket lite brukt blant annet i industri, privat sektor og i helse- og rettsvesenet.²³⁵ Tidligere forskning har også vist at selv om en del kan baskisk, blir det lite brukt da det dominerende antall spansktalende gjør det lettere å kommunisere på spansk. I følge den sosiolingvistiske undersøkelsen fra 2011 viser det seg at det er 1,8 millioner innbyggerer over 16 år i Euskadi, og 50,6% av dem snakker ikke baskisk, mens 32 % er fullstendig tospråklige, videre er det 17,4% som sier de forstår baskisk, men som ikke snakker det flytende.²³⁶ Av disse tallene kan man se at det tydelig er flere

²³²«Ici on doit chercher les activités pour les enfants, que là à l'autre côté, c'est peut être moins le cas. C'est au moins l'impression que nous on a parce que on vois des affiches des spectacles, des livres beaucoup plus couramment qu'ici, donc ça peut aider quoi et surtout ça remonte la morale, ça je pense que c'est quelque chose aussi. Moi je le vecu à une époque quand j'ai commencé de faire mes études, (...) c'était quelque chose qui était très encourageant d'aller dans un endroit pendant tout un week-end, ne parler qu'en basque. C'est vrai que c'est assez encourageant d'avoir cette impression, je sais pas comment le décrire mais vous êtes pas quelqu'un de particulière, vous êtes quelqu'un normal dans un environnement où cette langue est normale et ça je pense peut être très bénéfique pour les gens, surtout quant on a la tendance de se décourager.»

²³³Euskararen Legeak 30 urte, 30 años de la Ley del Euskera 2012 s 49 http://www.euskara.euskadi.net/r59-738/eu/contenidos/noticia/euskararen_eguna_2012/eu_berria/adjuntos/EUSKARARENLEGEA_WEB.pdf

²³⁴ Mar-Molinero 1997 s 135.

²³⁵ Amorrortu 2003, s 66

²³⁶Hentet fra V° Enquête Sociolinguistique 2012, s 10

baskisktalende i Euskadi enn i den franke delen av Baskerland, men likevel er halvparten av befolkningen ikke-baskisktalende.

7.4 Oppsummering

Foreldrene som ønsker å videreføre baskisk kultur og språk til sine barn er i stor grad avhengig av å ha et nettverk utenfor familien som hjelper barna å se nytten av å bruke euskara. I de familiene der baskisk er morsmål er det enklere å videreføre språket, enn i familiene der foreldrene ikke har eller nesten ikke har kjennskap til euskara. Likevel er det viktig for alle å ha offentlige arenaer der språket kan brukes og hvor de føler at språket deres er naturlig ansett. Ikastola-skolene er svært viktig når det kommer til opplæringen i språket, men selv her blir fransk også ofte brukt blant elevene, spesielt i friminuttene, da det også er mange fransktalende barn som går på de baskiske skolene. Dette kan være en utfordring for foreldrene siden fransk er så dominerende i samfunnet ellers. Ikastola-skolene har også en viktig sosial funksjon på grunn av at den stiller krav til at foreldre stiller opp i forbindelse med arrangement for å samle inn penger til driften og ulike former for dugnad. Informantene mine hevder at dette ofte resulterer i at foreldrene blir godt kjent og sosiale bånd knyttes.

For barna av ikke-baskisktalende foreldre er det særlig viktig med et godt tilbud innenfor fritidsaktiviteter. Dette for at baskisk ikke skal bli opplevd som et isolert skolespråk uten funksjon i samfunnet forøvrig. Alle informantene er enige om at tilbudet er svært begrenset. Majoriteten av foreldrene jeg har møtt ønsker heller ikke å tvinge barna sine til å velge en aktivitet som er på baskisk, men at de skal få velge på bakgrunn av interesse. Noen baskisktalende foreldre forteller om skuffelsen av at det er så få instruktører som snakker baskisk, selv de som kan det. De ønsker at aktivitetene skal foregå på baskisk eller i hvertfall på begge språk, men flere har opplevd at instruktørene kun snakker baskisk til deres barn.

Informantene gir uttrykk av at de har et spesielt forhold til Hegoalde da denne delen av Baskerland står dem nær. De tar med familien på turer dit, drar dit selv for kulturelle opplevelser som konserter, museumsbesøk eller for å se på konkurranser som for eksempel *bertsularisme*. Alle informanter, bortsett fra én baskisktalende mor, mener at det er positivt å dra til Hegoalde i forhold til

http://www.euskara.euskadi.net/r59738/fr/contenidos/informacion/inkesta_soziolinguistikoa2012/fr_survey/adjuntos/fr_Euskal_Herria_inkesta_soziolg_2011_20120716.pdf

formidlingsprosessen av baskisk kultur og språk. Foreldrene mener at det er viktig at barna får praktisere euskara i mange sammenhenger, og at de forstår at det er et levende språk, nyttig også i offentlig sammenheng. Besøk i Hegoalde gir muligheter som er fraværende i Iparralde. Flere informanter har slektninger som bor i den sørlige delen av Baskerland og for dem er det desto mer naturlig å reise dit. For de uten familie der er det mer komplisert. De drar heller ikke så ofte, flere sier de tar turen mellom 1-2 ganger i året. De samme informantene gir også uttrykk for at de mener det er trist at de faktisk må reise vekk fra hjemmene sine for å vise barna at euskara er et levende språk.

8. Avslutning

I denne avsluttende delen oppsummeres studiens viktigste funn. Først vil jeg sammenfatte funnene under hver av de tre delproblemstillingene. Deretter konkluderer jeg i forhold til oppgavens overordnede problemstilling, altså *hvordan overføres og utvikles baskisk kultur og språk mellom generasjonene i et utvalg av fransk-baskiske familier i fransk Baskerland?* Jeg diskuterer hovedproblemstillingen i lys av den franske stats språk- og kulturpolitikk, før jeg til slutt retter fokus på tema knyttet til baskisk kultur som kan være interessante for framtidige studier.

8.1 Baskisk identitet og kulturarv

Hvordan definerer informantene baskisk kultur og identitet? Hvilke kulturelle elementer mener de er viktigst å overføre til sine barn?

Med denne problemstillingen ønsket jeg å finne ut hva informantene legger i begrepet baskisk identitet, hva baskisk kultur er for mine informanter og hva som er viktigst innenfor baskisk kultur å overføre til sine barn. Informantene i denne studien definerer i varierende grad baskisk identitet som noe knyttet til språket euskara, sammen med familiens tilknytning til det geografiske området som utgjør Baskerland, og ulike tradisjoner som de forbinder med baskerne som en folkegruppe. Begrep som røtter, slekt og vektlegging av at Baskerland er «vårt land» blir av informantene ofte nevnt når de redegjør for hvorfor de føler seg som baskere.

Baskisk kultur er for mine informanter i all hovedsak knyttet til språket euskara. I tillegg sier flere av informantene at tradisjonelle baskiske kunstformer innenfor musikk og dans også er viktige deler av baskisk kultur. Disse informantene praktiserer gjerne noe av dette selv og har glede av å delta på ulike arrangement og oppvisninger som har dette i fokus. I tillegg er både landsbyfester og karnevalsfeiringer noe særlig informantene i innlandet mener er viktige element innenfor baskisk kultur.

Denne studien viser at det viktigste innenfor baskisk kultur som mine informanter kan overføre sine barn er euskara. Noen av informantene hevder at kultur er språk, derfor er det å bruke euskara helt sentralt i den kulturelle formidlingen innad i familien. De baskisktalende informantene gir et enstemmig uttrykk for at euskara er en essensiell del av deres identitet og er det språket de bruker i hjemmet og blant slekt og venner. Et par mødre jeg intervjuet hevdet at de ikke kunne hatt en partner som ikke snakker baskisk, og enda flere hevdet at de aldri kunne ha en partner som ikke ville støtte dem i arbeidet med å formidle euskara til sine barn. Blant informantene som selv ikke har euskara som morsmål har det blitt uttrykt at det å ikke kunne språket som tidligere har vært i

familien er et stort savn. Én av mødrene jeg intervjuet sammenlignet tapet at euskara på lik linje med å ha mistet et familiemedlem, ifølge henne følte hun seg ikke hel så lenge hun ikke kunne snakke baskisk.

8.2 Euskara

Hvilken formell og uformell status har euskara i Iparralde, og hva betyr det for informantenes språkbruk i private og offentlige sammenhenger?

Euskara er et språk uten et stort nedslagsfelt, med omtrent 51000 brukere i Iparralde. Bruken av språket i det offentlige er svært begrenset, både innefor media, handel og offentlig sektor. Euskara blir derfor i hovedsak et språk som brukes enten i hjemmet eller på skolen. Hvordan informantene praktiserer euskara i familien er avhengig av om familiemedlemmene har euskara som morsmål eller ikke. I de familier hvor begge foreldre snakker euskara, går formidlingen automatisk. Jeg har møtt barn som kun snakker baskisk, og som ikke lærer fransk før de er i 7-8 års alderen. Selv om disse barna ikke kan uttrykke seg når de for eksempel er ute og handler eller på lekeplassen med fransktalende barn, gir ikke foreldrene uttrykk for bekymring, da de mener at det franske språket dominerer på alle samfunnsfelt, og derfor vil barna fort lære seg fransk når de starter undervisningen i skolen. Å innarbeide euskara som morsmål er svært viktig for flere av informantene, så viktig at det også kan gå på bekostning av forhold mellom familiemedlemmene. En mor jeg intervjuet fortalte at hennes barn som kun snakket baskisk, ikke var i stand til å snakke med sine besteforeldre i en periode, da besteforeldrene på farssiden ikke kunne baskisk, og barna ikke snakket fransk. Dette tyder på at for denne familien er det viktigere å snakke euskara enn å etablere familiebånd mellom barn og barnebarn.

I de familier som har en forelder som snakker baskisk og en annen fransk, vokser barna opp som tospråklige, hvor ønsket blant foreldrene er at barna skal snakke begge språk flytende. Likevel gir informantene uttrykk for at det ofte blir til at de snakker mer fransk, for eksempel ved måltider da hele familien er samlet. Blant informantene som ikke snakker euskara, eller er i ferd med å lære seg dette, brukes fransk hjemme og euskara i skolen. Utfordringer for disse foreldrene er at baskisk kan bli sett på et skolespråk, forbundet med lekser og pugg. I disse hjemmene er derfor motivasjonsarbeid en del av den kulturelle overføringsprosessen. De yngre informantene gav alle uttrykk for at euskara er viktig, og mente at de ville overføre språket til sine framtidige barn.

De fleste språkforskere er enige i at dersom et språk ikke skal miste brukere og forsvinne må det brukes på flest mulige arenaer i samfunnet. Tilbudet av baskisk litteratur, tv og film til barn og ungdom er svært lite i forhold til det mangfold som finnes på fransk. De informantene som har hatt

interesse for litteratur sier alle at de ikke leser mye på baskisk, de foretrekker å lese på fransk, noe som er oppsiktsvekkende da de alle samtidig uttrykker en bekymring for den lave prosentandelen av innbyggere i Iparralde som snakker euskara. Gjennom litteratur får man som kjent både større kunnskap til ordforråd og språkforståelse, noe som er viktig for å utvikle språkferdigheter. Gjennom valg av litteratur ser man at informantene mine velger bort et bruksområde for baskisk, der de derimot beriker sine franskkunnskaper.

8.3 Sosiokulturelle tilbud

Hvilke sosiokulturelle tilbud kan bistå foreldrene når det gjelder utviklingen av baskisk språk og kultur og hvilken betydning har de for informantene?

I innledningen skrev jeg at denne delproblemstillingen ønsket å rette fokus på undervisningstilbud og fritidsaktiviteter som i Iparralde kan hjelpe familiene med den kulturelle overføringen. Når det gjelder undervisningstilbudet som finnes på baskisk er det ikastola-skolene som er det eneste tilbudet med undervisning kun på baskisk. Det finnes også skoler som blir kalt tospråklige offentlige skoler, men disse er langt fra tospråklige i praksis, da undervisningen i den videregående skolen på baskisk reduseres til et par utvalgte fag med noen få timer per uke. Slik er det også i de private katolske tospråklige skolene. Informantene ser derfor på ikastola-skolene som svært viktige og uunnværlige i arbeidet med kulturell formidling og særlig overføringen av språket. Ikke bare foregår all undervisning på baskisk, det blir også formidlet om regionens historie, tema som ikke blir lagt vekt på i den franske skolens pensum. I tillegg til det faglige fungerer også ikastola-skolene som et sosialt samlingspunkt for foreldrene. Skolene drives med en stor del av frivillig arbeid hvor foreldregruppen hjelper til med vedlikehold og er med på ulike arrangement for å samle inn penger til drift og vedlikehold av skolene. I og med at elevantallet i ikastola-skolene er betraktelig lavere enn i den franske offentlige skolen, får foreldrene også mulighet til å bedre bli kjent med hverandre når det arrangeres treff. Skolen blir en møteplass hvor også ikke-baskisktalende foreldre har muligheten til å praktisere euskara med andre. Flere av informantene legger vekt på hvor mye ikastola-skolene betyr for tilhørighetsfølelsen i dette fellesskapet. På bakgrunn av dette viser det seg at ikastola-skolene har en nøkkelrolle i baskisk språk- og kulturformidling utenfor hjemmet som foreldrene som har barn der setter stor pris på.

Når det gjelder fritidsaktiviteter på baskisk er også dette begrenset, kun et fåtall av alle sportsaktiviteter i Iparralde tilbys på euskara. Selv om det tilbys både pelota-treninger, kurs i tradisjonell baskisk dans og andre aktiviteter knyttet til baskisk kultur, er disse også ofte på fransk. Dette kan by på utfordringer for barna som bare snakker euskara. Eksempel på dette ble fortalt av

én av mine informanter, på et tidspunkt var gutten hennes den eneste baskisktalende på en sportsaktivitet. Hun gav uttrykk for å føle seg som en minoritet i eget «land» og var svært bekymret for utviklingen av bruken av euskara. Jeg har også møtt informanter som har fortalt at de i noen tilfeller selv må stille opp og organisere egne fritidsaktiviteter på baskisk dersom de vil at barna deres skal få bruke språket på fritiden.

I de familier hvor baskisk ikke er morsmål, må foreldrene legge ned mye arbeid for å motivere sine unge til å bruke euskara og få de til å se verdien av dette. I Iparralde finnes det ingen steder hvor det kreves at man snakker baskisk, bortsett fra i ikastola-sammenheng, derfor kan euskara lett oppfattes som et skolespråk, knyttet til lekser og prøver. For at det ikke skal bli oppfattet på denne måten, tar flere av foreldrene jeg har møtt turer til steder de vet de kan få høre språket i bruk, om det enten er til museum, konserter eller teateroppsetninger. De får dermed vise sine barn at språket faktisk er nyttig å kunne. Å reise til Hegoalde blir også nevnt som viktig i arbeidet med den kulturelle overføringen for de fleste informantene. Det som er interessant i forbindelse med det sørlige Baskerland er at alle mine informanter oppfatter Hegoalde som en del av deres land, og derfor gir de ikke uttrykk for at de er i Spania når de for eksempel befinner seg i Euskadi. De informantene som besøker Hegoalde hevder at de i større grad kan praktisere språket der enn hos seg selv, både i butikker, på markeder, museum og i kontakt med lokalbefolkningen.

8.4 Konklusjon

Hvordan overføres og utvikles baskisk kultur og språk mellom generasjonene i et utvalg av fransk-baskiske familier i fransk Baskerland?

Informantene i studien ser på det å definere seg som basker og ivareta sin baskiske identitet som svært verdifullt og noe de ønsker å overføre til sine barn. Dette går først og fremst gjennom opplæringen av euskara, da alle uttrykker at det som er viktigst er å få leve sine liv på baskisk. I tillegg uttrykker noen informanter at de også vektlegger tradisjonelle feiringer, musikk, dans og sang. Dette er element som de uttrykker er viktige for deres identitet og den tilknytning de har til Iparralde, en region som de ser på som unik i fransk sammenheng. En stor del av arbeidet med å videreføre og utvikle baskisk kultur foregår i de enkelte familiene. Foreldrene som jeg har møtt er opptatte av at deres barn skal få mulighet til både å lære og å praktisere euskara. Den kulturelle formidlingen som foreldrene i denne studien gjør, består i hovedsak av en indre motivasjon. Her er ønsket om å lære sine barn euskara knyttet til identitet, familiehistorie og til selve Baskerland-regionen. I Iparralde er det ingen ytre motivasjonsfaktorer da språket i dag ikke er en nødvendighet siden fransk har den dominerende rollen i samfunnet på alle nivå.

Foreldrene er dermed avhengige av organisasjoner og tiltak, innenfor undervisning og på fritiden, for at barna deres skal få nok kunnskap, både knyttet til euskara, men også baskisk kultur i sin helhet. Ikastola-skolene og fritidsklubber som Uda Leku er på denne måten helt sentrale aktører som hjelper informantene med den kulturelle videreføringen og gir barna deres et sted hvor de både kan lære og praktisere euskara. Samtidig er majoriteten av informantene jeg har møtt også opptatt av å delta på ulike arrangement der euskara brukes, for å la barna høre språket og oppleve at det også brukes utenfor hjemmet og skolen. Dette kan gjerne være via konserter, teateroppsetninger eller ved å reise til det sørlige Baskerland, Hegoalde.

Jeg vil trekke denne problemstillingen et skritt videre og spørre om det i Frankrike er rom for at regionale kulturer som den baskiske kan ha mulighet til å utvikle og bruke sine språk og tradisjoner. Det denne studien har vist er at informantene mine er enige om at det i dag hersker en større aksept for bruk og opplæring i euskara enn da de selv var unge, på 60 og 70-taller. En del av informantene hevder likevel at noen franskmenn er redde for at det vil utvikles et språklig kaos i landet dersom de regionale språkene skulle bli tildelt større rettigheter. Noe av denne skepsisen kunne nok ha vært unngått dersom pensumet i historiefaget i den franske offentlige skolen ble utvidet til også å gjelde de ulike regionene som fortsatt har sitt eget språk i bruk. Informantene mine er derfor helt tydelige på at de ikke har noen tro på endringer fra politisk hold i Frankrike, men at dersom de ønsker at deres barn skal kunne bruke euskara og verdsette baskisk kultur, må de ikke bare lære barna sine euskara, de må også gjøre barna oppmerksom på at baskisk ikke bare er forbeholdt skolen eller familien. Dette kan være lettere å gjøre i Hegoalde, der euskara brukes mer i offentligheten, og er mer synlig innen både populærkultur, medier og innen litteratur enn i Iparralde.

8.5 Spørsmål for videre forskning

I dette arbeidet har jeg hatt fokus på baskisk kultur innenfor familier som har tilknytning til Baskerland i og med at de bor der og har slektninger som kommer fra regionen. I framtidige forskningsprosjekt kan det være interessant å ta for seg holdninger fra nye tilflyttere i regionen, for å finne ut av hvor stor reell interesse det er for baskisk kultur, og da gjerne euskara. Kan språket unngå å miste flere brukere ved at nye innflyttere lærer euskara?

Når man ser bort fra familien, kan det også være interessant å ta for seg hvordan organisasjonene jobber med å fremme baskisk kultur og språk, hvordan de går frem og hvem vil de få støtte fra? Det kan være interessant å ta for seg hvordan baskiske interesseorganisasjoner jobber for å endre politiske holdninger i Paris knyttet til de regionale språkenes rettigheter, finnes det for eksempel

noen lobbyvirksomhet og hvordan fungerer i så fall dette?

I tillegg kan det være givende å forske på i hvilken grad baskere og etterkommere etter baskere i diaspora føler seg som en del av et baskisk kulturelt fellesskap. Hvordan utvikler og vedlikeholdes baskisk kultur i andre verdensdeler, og hvilken tilknytning har baskere i for eksempel Amerika til Baskerland?

9. Litteraturliste

Amireault, Valérie & Lussier, Denise. 2008. *Représentations culturelles, expériences d'apprentissage du français et motivations des immigrants adultes en lien avec leur intégration à la société québécoise.* (Finnes under følgende link; http://www.oqlf.gouv.qc.ca/ressources/sociolinguistique/note_recherche/langues_societes_numero4_5.pdf Hentet 05.10.13)

Amorrortu, Estibaliz. 2003. *Basque Language, Society, Sociolinguistics and Culture.* Center for Basque Studies, University of Nevada, Reno.

Atxaga, Bernardo. 1999. *Pays basque et culture. Le réveil du hérisson.* San Sebastian. Cairn éditions.

Barth, Fredrik. 1969. *Introduction. I: Barth, Fredrik (red.): Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Difference.* Oslo. Universitetsforlaget.

Baxok, Erramun., Etxegoin, Pantxo., Lekunberru, Terexa., Martinez de Luna, Iñaki., Mendizabal, Larraitz., Ahedo, Igor., Itzaina, Xabier & Jimeno Roldán. 2006. *Identités et culture basques au début du XXIème siècle.* Eusko Ikaskuntza, Société d'études basques. Donostia.

Bourdieu, Pierre. 2001. *Langage et pouvoir symbolique.* Editions Fayard.

Bromberger, Christian & Meyer Mireille. 2003. *Cultures régionales en débat.* Ethnologie française 3/2003 (Vol. 33), p.357-361. (Finnes under følgende link; http://www.cairn.info/article.php?ID_ARTICLE=ETHN_033_0357 Hentet 2.10.13)

Bray, Zoe. 2006. *Basque militant youths in France: New experiences of ethnonational identity in the European context.* European University Institute, Florence. (Finnes under følgende link; [http://www.academia.edu/239689/New_experiences_of_ethnonational_identity_in_the_European_c ontext. Basque_militant_youths_in_France](http://www.academia.edu/239689/New_experiences_of_ethnonational_identity_in_the_European_context._Basque_militant_youths_in_France) Hentet 05.02.14)

Bullen, Margaret. *Basque gender studies.* Center for basque studies. University of Nevada. Reno, USA. 2003.

- Cassan, Patrick. 1997. *Le pouvoir français et la question basque. (1981-1993)*. Paris. L'Harmattan.
- Cenoz, Jason. 2009. *Towards Multilingual Education Basque educational research from an international perspective*. MGP Books Group. Great Britain.
- Clairis, Christos., Costaouec, Denis., Coyos, Jean-Baptiste, & Jeannot-Fourcaud, Béatrice. 2011. *Langues et cultures régionales de France. Dix ans après. Cadre légal, politiques, médias*. L'Harmattan. Paris.
- Coyos, Jean-Baptiste. 2012. *L'enseignement de la langue basque en France. Essai d'évaluation de son impact dans la société*. Hentet fra: "L'enseignement des langues vernaculaires : défis linguistiques, méthodologiques et socioéconomiques" Dorais, Louis-Jacques og El Mountassir Abdallah. 2012 17-44" (Finnes under følgende link: <http://artxiker.ccsd.cnrs.fr/artxibo-00731279/document> Hentet 22.11.13)
- Douglass, William & Zulaika Joseba. 2007. *Basque Culture, Anthropological Perspectives*. Center for Basque Studies, University of Nevada, Reno.
- Etcheverry-Ainchart P, & Hurel, A. 2004. *Dictionnaire thématique de culture & civilisation basque*. Pimientos. Urrugne.
- Fishman, Joshua A. 1972. *Language in Sociocultural Change*. Stanford University Press.
- Fishman, Joshua A. 1991. *Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*. Multilingual Matters.
- Fishman, Joshua A. 2001. *Can threatened languages be saved?* Biddles Ltd. Great Britain. Multilingual Matters.
- Halvorsen, Else Marie. 2004. *Kultur og individ. Kulturpedagogiske perspektiv*. Oslo. Universitetsforlaget.
- Hobsbawn, Eric. & Ranger, Terence. 1983. *The Invention of tradition*. Cambridge University Press.

Izquierdo, Jean Marie. 2004. *Trajectoires nationalistes. Les nationalismes en Pays Basque français et espagnol.* Pole Sud. (Finnes under følgende link: http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/pole_1262-1676_2004_num_20_1_1177 Hentet 17.07.13)

Johannessen, Asbjørn., Tuft Per Arne., Christoffersen Line. 2011. *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode.* Abstarakt forlag.

Johnstad, Tom, Klausen, Jan Erling, Mønnesland, Jan (2003): Globalisering, regionalisering og distriktpolitikk, Rapport, Makt- og demokratiutredningen. (Finnes under følgende link; <http://www.sv.uio.no/mutr/publikasjoner/rapp2003/rapport76/index.html> Hentet 03.02.14)

Klausen, Arne-Martin. 1992. *Kultur, Mønster og Kaos.* Oslo. Gyldendal. 2.opplag 1995. Pensumtjeneste A/S 2006

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. 2009. *Det kvalitative forskningsintervju.* 2.utg. Oslo. Gyldendal.

Lambert, Brigitte E. 2008. *Family language transmission. Actors, Issues, Outcomes.* Frankfurt am Main. Internationaler Verlag der Wissenschaften.

Larramendy, Jean-Philippe. 2008. *Etre basque aujourd'hui. De Roncevaux au Guggenheim.* Editions Michalon. Paris.

Larsen, Ann Kristin. 2007. *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode.* Fagbokforlaget.

Marliave, Olivier de. 1998. *Fêtes et traditions du Pays basque.* Editions Sud Ouest. France.

Mar-Molinero, Clare. 1997. *The Spanish Speaking World. A practical introduction to sociolinguistic issues.* Routledge. London.

Mar-Molinero, Clare. 2000. *The Politics of Language in the Spanish-Speaking World.* Routledge. Oxford.

Office Public de la langue basque. 2012. *V ème Enquete Sociolinguistique, Communauté Autonome*

d'Euskadi, Navarre et Pays Basque Nord. Donostia-San Sebastián

(Finnes under følgende link; <http://www.eke.eus/fr/culture-basque/euskara-la-langue-des-basques/euskara-et-sociolinguistique/lenquete-sociolinguistique-2011/enquete-sociolinguistique-2011> Hentet 10.9.13)

Office Public de la langue basque, ved Max Brisson. 2006. *Projet de politique linguistique*. Bayonne.

Pierre, Thomas. 2013. *L'officialisation de la langue basque en France: du droit à la différence au droit à l'égalité?* Langage et société 3/2013 (N° 145), s.103-119.(Finnes under følgende link; <http://www.cairn.info/revue-langage-et-societe-2013-3-page-103.htm#retournoten083> Hentet 7.10.13)

Rusi, Jaspal. 2009. Language and social identity. A psychosocial approach. University of London. (Finnes under følgende link http://www.academia.edu/200226/Language_and_social_identity_a_psychosocial_approach Hentet 22.04.14)

Schonpflug, Ute. 2008. *Cultural Transmission. Psychological, Developmental, Social, and Methodological Aspects*. Cambridge University Press.

Stugu, Ola Svein. 2005. *Identitet – en ressurs for konkurransedyktige storbyer og storbyregioner?* Norsk lokalhistorisk institutt og Kommunal- og regionaldepartementet (Finnes under følgende link; http://www.academia.edu/6293346/Identitetsregionar_og_andre_regionar Hentet 07.02.14)

Truffaut, Thierry. 2005. *Joaldun et Kaskarot. Des carnivals en Pays Basque*. Elkar. Donostia.

Wilken, Lianne. 2008. *Pierre Bourdieu*. Tapir akademisk forlag.

Woodworth, Paddy. 2007. *The Basque Country. A Cultural History*. Oxford. Signal Books.

Østerud, Øyvind, 1994. *Hva er nasjonalisme?* Oslo. Universitetsforlaget.

Nettsider

Aktualitets magasinet L'Express

http://www.lexpress.fr/actualite/monde/europe/eta-50-ans-de-violence-au-pays-basque-espagnol_776608.html Hentet 14.09.13

Euskal Kultur Erakundea, Institut Culturel Basque:

<http://www.eke.org/fr/culture-basque/euskara-la-langue-des-basques/euskara-et-sociolinguistique/sociolinguistique/lutilisation-du-basque-par-domaine-de-communication>

Hentet 15.09.13

<http://www.eke.org/fr/culture-basque/euskara-la-langue-des-basques/euskara-et-sociolinguistique/sociolinguistique/la-transmission-familiale-des-langues-en-pays-basque-nord>

Hentet 15.09.13

<http://www.eke.org/fr/culture-basque/litterature-basque/litterature-ecrite>

Hentet 16.09.13

<http://www.eke.org/fr/culture-basque/euskara-la-langue-des-basques/vivre-en-euskara/medias-bascophones/>

Hentet 16.09.13

Gobierno Vasco, Euskararen Legeak 30 urte, 30 años de la Ley del Euskera, 2012:

http://www.euskara.euskadi.net/r59738/eu/contenidos/noticia/euskararen_eguna_2012/eu_berria/adjuntos/EUSKARARENLEGEA_WEB.pdf Hentet 2.5.14

INSEE (*Institut national de la statistique et des études économiques- Nasjonale institut for statistikk og økonomiske studier*)

<http://www.insee.fr/fr/bases-de-donnees/esl/compositeur.asp?codgeo=dep-64> Hentet 02.09.13

Legifrance.gouv.fr (*Franske regjerings juridiske webside*)

http://www.legifrance.gouv.fr/Droit-francais/Constitution/Constitution-du-4-octobre-1958#ancre2178_0_14_96 Hentet 02.09.13

Avisen Libération

http://www.liberation.fr/politiques/2014/03/25/pays-basque-les-nationalistes-gagnent-du-terrain-pesent-sur-le-2e-tour_990087 Hentet 22.11.14

Lycee René Cassin:

<http://joomla.lyceecassinbayonne.fr/index.php/langues/basque-bilingue> Hentet 13.05.13

Office Public de la Langue Basque:

<http://www.mintzaira.fr/fr/actualite/article/goresmenak-campagne-pour-les-parents-de-nouveaux-nes.html> Hentet 23.03.13

Organisajonen Ikas-bi:

Ikas-bi: 2013. *Rapport Ikas-Bi sur l'état de l'enseignement bilingue*. Saint-Jean-de-Luz.

http://www.ikasbi.com/wp-content/uploads/2013/04/RAPPORT_20IKAS-BI2012.pdf Hentet 05.11.13

SEASKA

<http://seaska.eus/fr/developpement> Hentet 10.10.14

UNESCO

<http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/index.php?hl=en&page=atlasmap> Hentet 31.08.13

Vedlegg 1, Oppgavens informanter

Oppgavens datamateriale består av 20 semi-strukturerte intervju, 19 intervju med foreldre og 1 gruppeintervju med 5 elever i videregående skole. I tillegg kommer samtaler med aktører innenfor baskisk organisasjonsliv.

- 17.10.13 Baskisktalende mor, 2 barn, 35 år, Isturits, jobber på Spa. Intervju utført på informantens jobb, Bassusary.
- 22.10.13 Baskisktalende mor, 1 barn, 37 år, Isturits, Lærer. Intervju utført hjemme hos informanten, Isturits.
- 22.10.13 Baskisktalende mor, 2 barn, 37 år, Isturits, Lærer. Intervju utført hjemme hos informanten, Isturits.
- 22.10.13 Baskisktalende mor, 3 barn, 35 år, Isturits, Lærer. Intervju utført hjemme hos informanten, Isturits.
- 23.10.13 Mor til 2 barn, lærer baskisk ved AEK. Jobber i salgsavdeling på flyfabrikk. Bayonne. Intervju utført på kafé i Bayonne. Intervju 23.10.13, på kafé. Notater.
- 23.10.13 Baskisktalende mor 44 år, 3 barn, Hasparren. Hjelpepleier. Intervju gjennomført på kafé, Bayonne.
- 25.10.13 Ikke baskisktalende foreldrepar, ingeniører, 2 barn, 38 år, Hasparren, Intervju gjennomført på kafé, Bayonne.
- 2.11.13 Baskisktalende mor 38 år, 2 barn, Hasparren, arbeid innen salg/jordbruk. Intervju på kafé, Hasparren.
- 7.11.13 Lærer baskisk ved AEK, mor, 35 år, 2 barn, lærer, Saint-Jean-de-Luz. Intervju på kafé i Bayonne.
- 8.11.13 Gruppeintervju med 5 elever, 16-17 år ved Lycee Bernat Extepare, Bayonne.
- 14.11.13 Lærer baskisk ved AEK, far, 40 år, 2 barn, ingeniør, Mendionde. Intervju på kafé Hasparren.
- 15.11.13 Baskisktalende mor, 47 år, 2 barn, Bayonne. Lærer/hudpleier. Intervju på kafé i Bayonne.

- 15.11.13 Ikke-baskisktalende foreldrepar, 46 og 43 år, Hasparren. Butikkmedarbeidere. Intervju på kafé i Bayonne.
- 18.11.13 Baskisktalende mor, 34 år, 2 barn. Bayonne. Lærer. Intervju på AEK, Bayonne.
- 18.11.13 Ikke-baskisktalende mor, 43 år, 1 barn, Bayonne. Hjelpepleier. Intervju på kafé i Bayonne.
- 19.11.13 Baskisktalende mor, 51 år, 1 barn, Bayonne. Sykepleier. Intervju på kafé i Bayonne.
- 22.11.13 Baskisktalende mor, 47 år, 2 barn, lærer, Hasparren, Intervju på arbeidsplassen, Hasparren.
- 26.11.13 Baskisktalende mor 50 år, 2 barn, Bayonne. Lærer. Intervju på kafé i Bayonne.
- 3.12.13 Far, 31 år, 2 barn, lærer baskisk ved AEK, Bayonne. Musiker. Intervju på kafé i Bayonne.
- 6.12.13 Far, 39 år, 2 barn, lærer baskisk ved AEK, Bayonne. Pedagog. Intervju på arbeidsplass i Bayonne.

Samtaler med:

- Terexa Lekumberri ved Institut Culturel Basque, Ustaritz, 16.09.2013
- Jakes Bortayrou ved AEK, Bayonne 26.09.2013
- Sebastien Castet ved Euskal Konfederazioa, Bayonne, 26.09.2013
- Myriam Frappé ved Bigabai, Ciboure, 4.10.2013
- Ramuntxo Etcheberry ved Seaska, Bayonne, 4.10.2013
- Representant ved Office Public de la Langue basque, Bayonne 9.11.2013

Vedlegg 2, Guide d'entretien aux parents

Introduction

- Remerciements.
- Me présenter.
- L'objectif de cet entretien. (pour une étude de master)
- Le droit de se retirer et pas assister à l'entretien. Informer que l'entretien reste anonyme.
- Présentations des thèmes traités et demander la permission d'enregistrement.

Culture basque

- Vous pensez quoi par rapport à votre identité culturelle? Vous vous sentez français, basque ou un mélange des deux? Pourquoi?
- Qu'est-ce que ça veut dire pour vous d'être basque?
- Quelle importance ou valeur a la culture basque pour vous et votre famille?
- Est-ce qu'il y a des parties de la culture basque qui sont particulièrement importantes à transmettre à vos enfants?
- Est-ce qu'il existe certaines traditions ou rites liés à la culture basque qui sont importants pour vous?
- Si votre partenaire aussi est basque, est-ce qu'il y a quelque chose que lui pense est plus importante à transmettre à vos enfants que vous?
- Est-ce qu'il y a certaines valeurs lié à la culture basque que vos parents ou grand-parents vous avez enseignés que vous aussi transmettez à vos enfants?

La langue basque, Euskara

- Est-ce que l'euskara a été transmise dans votre famille par vos grand-parents et vos parents?
- Quelle valeur apporte la langue basque pour vous?
- Pourquoi faut-il la conserver?
- Est-ce que c'est important pour vous que la langue basque est utilisé dans la sphère public? (Dans l'administration public, par les médias, dans la littérature etc)
- Vous pensez que la langue devrait être plus utilisée, plus visible dans la sphère public dans l'ensemble d'Iparralde?
- Dans quels contextes utilisez vous l'euskara et le français?
- Est-ce que vous avez eu des mauvaises expériences par rapport l'utilisation de la langue? Ou le bilinguisme en général?
- Pourquoi est-ce que c'est important pour vous que vos enfants apprennent l'euskara?
- Quelle signification a les écoles ikastolas en comparaison avec la filière bilingue en enseignement public pour vous?
- Est-ce que vos enfants utilisent dans leur quotidien, dans quels contextes?
- Vous faites participer vos enfants aux activités particulières pour qu'ils puissent pratiquer la langue basque en dehors de l'école et de la famille?
- Qu'est-ce que vous pensez de l'offre de littérature en basque pour les enfants ou les jeunes?

Développement de la culture basque

- Est-ce que c'est important pour vous de participer aux activités liées à la culture basque? Quelles? Et pourquoi?
- Quelles mesures est ce que vous trouvez importants pour la conservation et le développement

de la culture et la langue basque?

- Est-ce que vous participez dans une association liée à la culture basque? Si oui, quelle importance porte cette participation pour vous?
- Est-ce que vos parents ou grand-parents ou des autres membres de la famille sont importants quand il s'agit de la transmission de la culture basque à vos enfants?
- Selon vous, quels défis est-ce que vous rencontrez par rapport la transmission de la culture basque aujourd'hui?
- Quels effets pensez vous que l'immigration des français qui s'installent au Pays basque a pour la culture basque?

Vedlegg 3, Oversettelse av intervjuguide med foreldregruppen

Introduksjon

- Takk for å stille opp.
- Litt om min egen bakgrunn.
- Formål med intervjuet. (Bruk til masteroppgave)
- Retten til å trekke seg fra intervjuet (Informere om at intervjuet blir anonymisert)
- Hvilke tema som tas opp i intervjuet (Gangen i intervjuet og tillatelse til å ta opp det som blir sagt)

Baskisk kultur

- Hva tenker du rundt din kulturelle identitet? Føler du deg fransk, basker eller en blanding av disse eller ingen av dem? Hvorfor?
- Hva betyr det for deg å være basker?
- Hvilken betydning/ verdi har baskisk kultur for deg og din familie?
- Er det noen deler av baskisk kultur du mener er spesielt viktig å videreføre til dine barn?
- Finnes det noen tradisjoner eller ritualer knyttet til baskisk kultur som er viktige for deg?
- Er det noe din partner vektlegger mer enn du gjør i forhold til hva dere mener er viktig å videreføre av baskisk kultur til deres barn?
- Hva har du tatt med deg fra dine foreldre og /eller besteforeldre som du viderefører til dine barn?

Språk, Euskara

- Har euskara blitt holdt i hevd i din familie? Brukt av både foreldre og besteforeldre?
- Hvilken verdi har euskara for deg?
- Hvorfor bør det bevares?
- Er du opptatt av at språket brukes i det offentlige? (Media, litteratur, off.adm?)
- Mener du at språket bør være mer synlig i hele Iparralde?
- I hvilke sammenhenger bruker du fransk/euskara? Med familie/venner/på jobb?
- Hvorfor vil du at dine barn skal lære euskara?
- Har du opplevd noen negative opplevelser knyttet til å snakke baskisk? Eller tospråklighet generelt?
- Hvilken betydning har ikastola-skolene i forhold til de offentlige tospråklige skolene for dere?
- Bruker barna dine euskara på fritiden? På hvilken måte?
- Er dine barn med på noen fritidsaktiviteter på baskisk?
- Hva synes du om tilbudet innen media og litteratur på baskisk for barn og unge?

Utvikling av baskisk kultur.

- Er du opptatt av å ta del i ulike kulturelle arrangement som er relatert til baskisk kultur? Hvilke? Og hvorfor? Evt. hvorfor ikke?
- Hvilke tiltak synes du er viktige i arbeidet med å fremme baskisk kultur og språk?
- Er du med i noen forening som er relatert til baskisk kultur? Hvis ja, hvilken betydning har det for deg og din familie?
- Hvor viktig er dine foreldre eller andre familiemedlemmer når det gjelder å formidle baskisk kultur til dine barn?
- Hvilke utfordringer synes du man møter i arbeidet med den kulturelle overføringen av baskisk kultur i dag?
- Hvilke virkninger mener du at nye franske bosettere i Baskerland har å si for utviklingen av baskisk kultur?

Vedlegg 4, Guide d'entretien, adolescents 16-18 ans.

Introduction

- Remerciements.
- Me présenter.
- L'objectif de cet entretien. (Pour une étude de master)
- Le droit de se retirer et pas assister à l'entretien. Informer que l'entretien reste anonyme.
- Présentations des thèmes traités et demander la permission d'enregistrement.

La culture basque

- Qu'est-ce que signifie la culture basque pour vous? Quels sont les éléments les plus importants pour vous?
- Vous pensez que d'être basque est une partie importante de votre identité? Dans quelle manière? Si non, pourquoi pas?
- Est-ce qu'il y a des activités ou des traditions liées à la culture basque que sont importantes pour vous et votre famille? Est-ce que vos parents vous avez enseigné certaines traditions spécifiques? (Danse, chant etc.?)
- Si vos deux parents sont basques, est-ce qu'il y a quelque chose que vos mères pensent est plus important à vous enseigner lié à la culture basque que vos pères, ou l'inverse?
- Quel rôle est-ce que vos grand-parents ou autres membres de la famille, ont eu par rapport l'enseignement de l'histoire et la culture basque?
- Est-ce qu'il y a des parties de la culture basque que vous pensez sont particulièrement importants et que vous aimeraient transmettre à vos futures enfants?

L'euskara

- Quelle(s) langue(s) parlez vous à la maison?
- Dans quels contextes utilisez vous le français ou l'euskara?
- Quels sentiments avez-vous par rapport l'euskara? Vous êtes fier de votre langue? C'est la langue que vous préférez utiliser le plus?
- Vous utilisez quelle langue au lycée pendant la récré et avec les amis?
- Est-ce que vous utilisez beaucoup l'euskara quand vous êtes sur internet? (Par exemple, Twitter, Facebook?)
- Est-ce que c'est important pour vous qu'il y a des médias, la musique et la littérature en langue basque? Vous pensez qu'il y en a assez?
- Est-ce que vous avez vécu des expériences négatives en parlant euskara ou par rapport le bilinguisme?
- Quel rôle a l'euskara selon vous, dans le futur? Elle va toujours rester une langue vivante?

Développement de la culture basque

- Est-ce que vous participez dans des associations lié à la culture basque?
- Quelle importance a les activités culturelles, comme les concerts et les festivals de musique basque, pour vous?
- Est-ce que vous aimeriez que la langue basque sera plus visible dans la sphère public? Si oui, dans quels contextes, où?
- Est-ce que vous connaissez bien la coté espagnole du Pays basque? Est-ce que vous avez déjà visité l'Euskadi pour des événements culturels? (Concerts, spectacles en langue basque etc.)
- Que pensez vous est possible à faire pour que la culture et la langue basque soit plus visible?

Vedlegg 5, Oversettelse av intervjuguide med ungdommene mellom 16-18 år.

Introduksjon

- Takk for å stille opp.
- Litt om min egen bakgrunn.
- Formål med intervjuet. (Bruk til masteroppgave)
- Retten til å trekke seg fra intervjuet. Informere om at intervjuet blir anonymisert.
- Presentere hvilke tema som tas opp i intervjuet og spør om tillatelse til å ta opp det som blir sagt

Baskisk kultur

- Hva betyr baskisk kultur for dere? Hva synes dere er det viktigste innen baskisk kultur?
- Føler dere at det å være baskisk er en viktig del av deres identitet? På hvilken måte evt. hvorfor ikke?
- Er det noen aktiviteter eller tradisjoner knyttet til baskisk kultur som er viktig for dere og familiene deres? Har foreldrene deres lært dere noen spesielle tradisjoner, f.eks dans eller sang?
- Er det noe mødrene deres er mer opptatt av enn fedrene deres å lære dere når det gjelder baskisk kultur?
- Hvilken rolle har besteforeldrene deres eller andre medlemmer av familien hatt i forhold til å lære dere om baskisk kultur og historie?
- Hvilke trekk ved baskiske kultur/identitet dere synes er spesielt viktig, som dere har lært og som dere vil føre videre når dere en gang får barn?

Språk, Euskera

- Hvilke språk snakkes hjemme hos dere?
- Hvordan bruker dere språket? Med hvem, familie/venner? Når er det vanlig å skifte språk i ulike situasjoner?
- Hvilke tanker har dere rundt det å snakke euskara? Er dere stolt? Er det språket dere foretrekker å bruke?
- På skolen blant venner, snakker dere sammen på baskisk, i friminutter, pauser etc? Hvis nei, hvorfor ikke?
- Bruker dere euskara på internett? (I hvilke sammenhenger?)
- Synes dere at det er viktig at euskara brukes i mediene? Hva mener dere om bruken av euskara på disse områdene i dag?
- Har noen av dere opplevd negative holdninger i forhold til euskera?
- Hvilken rolle tror dere euskera vil ha i framtiden?

Utvikling av baskisk kultur.

- Deltar dere i noen forening/organisasjon som er knyttet til baskisk kultur?
- Hvilken betydning har det for dere at det finnes ulike kulturelle arrangement med fokus på baskisk språk og kultur, konserter, festivaler etc?
- Skulle dere ønske at språket var mer i bruk offentlige sammenhenger? Hvis ja i hvilke sammenhenger?
- Kjenner dere godt til den spanske siden av Baskerland? Har dere vært der i forbindelse med konserter eller andre kulturelle arrangement på baskisk?
- Hva mener dere kan gjøres for å gjøre baskisk kultur mer synlig for andre?

Vedlegg 6, Avtale med lycée Bernat Etxepare for intervju (baskisk versjon)

Hitzarmena: Lizeoa / Camilla Moritz-Olsen

Lizeoko Administrazio Kontseiluak onarturik 2013/11/05ean Camilla Moritz-Olsen andereak Master Ikasketa kulturalaren baitan Terminal L-ko ikasle bolondresekin elkartuko da.

Elkarrizketa pertsonalizatua egingen du hizkuntzaren transmizioa etxeetan gaiaren inguruan eta elkarrizketaren transkripzioarekin batera bere memoriaaren laburpena emanen dio lizeoari.

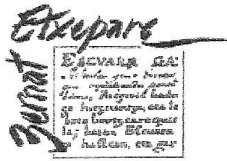
Baionan, 2013ko azaroaren 8an.

Lehendakariarentzat
Hélène Charriton
Zuzendaria

Camilla Moritz-Olsen

Bernat Etxepare
Lizeoa
12 bis, Mounede Etorbidea - 64100 BAIONA
Tél. 05.59.50.70.20 - Fax 05.59.50.70.21
Email: bernat-etxepare@wanadoo.fr

Vedlegg 7, Avtale med lycée Bernat Etxepare for intervju (fransk versjon)

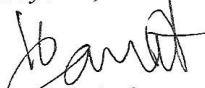

Convention: Lycée / Camilla Moritz-Olsen

Dans le cadre de son Master Etudes Culturelles Camilla Moritz-Olsen rencontrera les élèves volontaires de la classe de Terminale L avec l'accord du Conseil d'Administration du lycée en date du 05/11/2013.

Elle procèdera à un entretien personnalisé sur le thème de la transmission de la langue au sein des familles et confiera au lycée une transcription de cet entretien ainsi qu'un résumé de son mémoire.

A Bayonne, le 8 novembre 2013.

Pour le Président
Hélène Charrignon
Directrice

Camilla Moritz-Olsen

Lizeoa
12 bis, Mounede Etorbidea 64100 BAIONA
Tél. 05.59.50.70.20 - Fax 05.59.50.70.21
Email : bernat-etxepare@wanadoo.fr

Vedlegg 8, Oversettelse til norsk av avtale med lycée Bernat Extepare

Konvensjon: Videregående skole/Camilla Moritz-Olsen

I forbindelse med sin master i kulturelle studier får Camilla Moritz-Olsen møte frivillige elever i klassen Terminal 1, med samtykke fra skolens administrasjonsråd, datert 05/11/2013.

Hun gjennomfører et eget intervju med tema om språklig videreføring i familier og gir til skolen en transkribering av dette intervjuet samt et resumé av masteroppgaven.

I Bayonne 8 november 2013,

Hélène Charriton
Skolesjef

Camilla Moritz-Olsen